

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

6
2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA RUKOPIŠŮ

REDAKCE PŘIJÍMÁ POŽADAVKY SPOLU SE ZASLANÝMI ČLÁNKY NA E-MAILOVÉ ADRESE redakce@uur.cz. GRAFICKÉ PŘÍLOHY VĚTŠÍHO ROZSAHU JE MOŽNO ZASLAT PROSTŘEDNICTVÍM SERVERU USCHOVNA.CZ. ZASLANÝ PRŮVODNÍ DOPIS MUSÍ OBSAHOVAT PLNÉ JMÉNO, ADRESU PRACOVISTĚ A KONTAKTNÍ ÚDAJE (E-MAILOVÁ ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO). PŘI ŽÁDOSTI O ZAŘAZENÍ ČLÁNKU DO RECENZNÍHO ŘÍZENÍ JE TŘEBA TUTO SKUTEČNOST V PRŮVODNÍM DOPISE VÝSLOVNĚ UVÉST. PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE NA www.uur.cz V SEKCI ČASOPIS URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – RECENZNÍ ŘÍZENÍ.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

ROZSAH TEXTU BY MĚL ČINIT CCA 3–10 NORMOSTRAN (1 NORMOSTRANA = 60 ÚHOZŮ NA 30 ŘÁDKŮ), NEDOHODNETE-LI SE S REDAKCÍ JINAK. ZA KAŽDÝM TEXTEM PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENO JMÉNO AUTORA. STANDARDNÍMU PŘÍSPĚVKU BY MĚL PŘEDCHÁZET ZHRUBA DESETIŘÁDKOVÝ SOUHRN – ABSTRAKT (PRO RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY PLATÍ SAMOSTANÉ PRAVIDLO – VIZ NÍŽE), KTERÝ BUDE MOŽNO POUŽÍT TAKÉ PRO REDAKCI ZAJIŠTĚNÉ ANGLICKÉ SHRNUTÍ V HLAVNÍCH RUBRIKÁCH (NETÝKÁ SE INFORMACÍ). ZA NEDÍLNOU SOUČÁST PŘÍSPĚVKU JE POVAŽOVÁN SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A JEJICH DOSTUPNOST. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MUSEJÍ BÝT ZPRACOVÁNY PODLE NORMY ČSN ISO 690. TEXTOVÁ ČÁST JE VYŽADOVÁNA V TEXTOVÉM EDITORU WORD. GRAFICKÁ ČÁST SE ZÁSADNĚ POSÍLÁ SAMOSTATNĚ JAKO PŘÍLOHA S UVEDENÍM ZDROJŮ. POČÍTAČOVĚ ZPRACOVANÉ OBRÁZKY SE DODÁVAJÍ VE FORMÁTU TIFF (PŘÍP. JPG) V ROZLIŠENÍ MIN. 300 DPI; VEKTOROVÁ GRAFIKA VE FORMÁTU CDR, EPS, WMF A1. REDAKCE SI VYHRÁZUJE PRÁVO VÝBĚRU GRAFICKÉHO DOPROVODU TEXTU. ZA PŮVODNOST PŘÍSPĚVKU ODPOVÍDÁ AUTOR (VIZ PROHLÁŠENÍ AUTORA). RUKOPISY A GRAFIKU REDAKCE VRACÍ POUZE NA ŽÁDOST AUTORA.

AUTORIZACE

POKUD SE AUTOR NEVYJÁDŘÍ DO PĚTI DNŮ OD ODESLÁNÍ REDAKČNÍ ŽÁDOSTI O AUTORIZACI TEXTU, POVAŽUJE REDAKCE TEXT ZA ODSOUHLAŠENÝ A ZVEŘEJNÍ JEJ S PŘÍPADNÝMI REDAKČNÍMI ÚPRAVAMI.

RELEVANTNÍ PŘÍSPĚVKY JSOU RECENZOVÁNY (www.uur.cz – ČASOPIS – RECENZNÍ ŘÍZENÍ).

ŽADATELŮM O RECENZNÍ ŘÍZENÍ:

K RECENZOVANÝM PŘÍSPĚVKŮM POŽADUJE REDAKCE ŠIRŠÍ SHRNUTÍ V ČEŠTINĚ (V ROZSAHU CCA JEDNÉ NORMOSTRANY), KTERÉ BUDE V PŘÍPADĚ SCHVÁLENÍ REDAKČNĚ PŘELOŽENO DO ANGLIČTINY A K ČLÁNKU PŘIPOJENO. RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY NEJSOU HONOROVÁNY.

NÁZORY PUBLIKOVANÉ V ČLÁNCÍCH NEMUSEJÍ VŽDY VYJADŘOVAT STANOVISKO REDAKCE A ÚÚR.

VYDÁVÁ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU,
ZŘÍZENÁ MINISTERSTVEM PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.

Urbanismus a územní rozvoj

Číslo 6/2021, ročník XXIV.

Vychází šestkrát ročně.

ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
www.uur.cz

Redakce:

E-mail: redakce@uur.cz
Mgr. Tamara Blatová (šéfredaktorka)
Tel.: 542 423 116; blatova@uur.cz
Hana Čechlovská (redaktor)
Tel.: 542 423 123; cechlovska@uur.cz
Ing. arch. Lubor Fridrich (externí redaktor)
Tel.: 542 423 121; fridrich@uur.cz

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
Ing. Eva Fialová
prof. Ing. arch. Maroš Finka, PhD., Slovensko
prof. Anna Geppert, Ph.D., Francie
Dipl.-Ing. Peter Gero, Německo
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. arch. Milan Körner, CSc.
Ing. Zdeňka Kučerová (místopředsedkyně)
prof. Ing. Vítězslav Kuta, CSc.
Ing. Iveta Laštůvková
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
doc. Dr. Otakar Máčel, Nizozemí
Ing. arch. Vladimír Matuš, Kanada
Ing. arch. Jaroslav Sedlecký
MgA. Bernard Storch, Velká Británie
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc. (předseda)
Ing. Roman Vodný, Ph.D. (místopředseda)
doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth

Roční předplatné: 480 Kč + poštovné
E-mail: cechlovska@uur.cz

Sazba a tisk:

GRAFEX-AGENCY, s. r. o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Náklad:

1 400 výtisků
Úplný obsah čísel je zveřejněn s půlročním
zpožděním na webových stránkách ÚÚR.

Toto číslo vyšlo v prosinci 2021

Foto na titulní straně obálky:
Centrum Chomutova © iStock

OBSAH

KONCEPCE BYDLENÍ ČESKÉ REPUBLIKY 2021+

/ Marie Mohylová, Sabina Součková

3

PROGRAMY MMR A SFPI NA PODPORU BYDLENÍ

/ Marie Mohylová, Martina Pospíšil Bausová, Martin Klouda

5

BYDLENÍ V MEZINÁRODNÍM KONTEXTU

/ Marie Mohylová, Martin Vajčner

8

KOORDINOVANÝ PŘÍSTUP K SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ

/ Pavla Plischke, Markéta Balgová

9

BYDLENÍ JAKO SOCIÁLNÍ TÉMA

AKTUÁLNÍ VÝVOJ / Martina Mandová, Natálie Pazderová, Marie Kunstová

12

Recenzovaný článek

METODIKA UPLATŇOVÁNÍ PRINCIPŮ UNIVERZÁLNÍHO DESIGNU A CELOŽIVOTNÍHO BYDLENÍ V BYTOVÉ VÝSTAVBĚ

/ Jan Tomandl, Irena Šestáková, Michal Kohout, David Tichý

15

SOCIÁLNÍ BYDLENÍ V CHOMUTOVĚ / Mária Šťastná

21

STRATEGIE ROZVOJE BYDLENÍ V HLAVNÍM MĚSTĚ PRAZE

/ Michal Němec

22

BYTY A ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA BRNA / Michal Sedláček

29

NOVÝ ÚZEMNÍ PLÁN, VÍCE NOVÝCH BYTŮ,

POKRAČUJÍCÍ REKONSTRUKCE

STRATEGIE BYDLENÍ MĚSTA BRNA URČUJE SMĚR DO ROKU 2030 / Radka Loukotová

32

BYDLENÍ PŘEDEVŠÍM

TESTOVÁNÍ KONCEPTU HOUSING FIRST V JIHLAVĚ / Michaela Jelínková

34

SOCIÁLNÍ BYDLENÍ V ČR: ANALÝZY A VÝZKUMY

SHRNUTÍ KONFERENCE PROJEKTU / Ondřej Dostál

36

V JIHLAVĚ SE USKUTEČNILA PRVNÍ KONFERENCE

K HOUSING FIRST V ČESKÉ REPUBLICE / Andrea Chudobová

36

DOSTUPNÉ BYDLENÍ V BRNĚ? CHCE TO HLAVNĚ NOVÝ

ÚZEMNÍ PLÁN, ZAZNĚLO NA KONFERENCI / Radka Loukotová

39

NOVÝ STAVEBNÍ ZÁKON, STANDARDIZACE A DIGITALIZACE

23. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O ÚZEMNÍM PLÁNOVÁNÍ A STAVEBNÍM ŘÁDU

/ Martina Kabelková

40

OD STRATEGIE KE KONCEPCI

KONFERENCE AUÚP, OLOMOUC 14.–15. 10. 2021 / Jakub Kotrla, Hana Šimková

44

MĚSTO A SVĚTLO

25. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE MĚSTSKÉ INŽENÝRSTVÍ KARLOVARSKO 2020

/ Jakub Kotrla

48

PRŮMĚRNÉ CENY DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY

AKTUALIZACE 2021 / Hana Šimková

50

CO PÍŠÍ JINDE

51

Pořizovatelská praxe

Stavebně správní praxe

Mimořádná příloha:

OD STRATEGIE KE KONCEPCI

Sborník z konference AUÚP ČR, Olomouc 14.–15. 10. 2021

SLOVO ÚVODEM

Stěžejním tématem posledního letošního čísla je dostupnost bydlení. Hlavní rubrika přináší informace obou ministerstev, která se této problematice věnují. Ministerstvo pro místní rozvoj informuje o letos schváleném vládním dokumentu Koncepce bydlení 2021+ a dotačních programech vyhlášených pro rok 2022. Podpoře sociálních aspektů dostupnosti bydlení je věnován příspěvek Ministerstva práce a sociálních věcí. Hlavní rubriku pak doplňuje informace o projektu Zvýšení dostupnosti bydlení v České republice.

Na téma dostupnost bydlení tematicky navazuje i recenzovaný příspěvek rubriky Názory a diskuse věnovaný metodice uplatňování univerzálního designu a celoživotního bydlení v bytové výstavbě. Následující články této rubriky přináší další zajímavé informace k hlavnímu tématu – strategie rozvoje bydlení (Praha, Brno), koncepce sociálního bydlení (Chomutov) a koncept Housing First (Jihlava).

Informační rubrika je věnována výstupům z odborných konferencí k tématům dostupnost bydlení, nový stavební zákon, strategické a územní plánování a problematika světla ve městech.

V letošním roce slaví Fakulta architektury ČVUT v Praze 45 let od obnovení své samostatnosti. Součástí slavnostního shromáždění akademické obce k této významné události v listopadu tohoto roku bylo i ocenění osobností za jejich úspěšnou vědeckou a pedagogickou činnost na půdě ČVUT. Jedním z oceněných je i dlouholetý člen redakční rady našeho časopisu pan profesor Karel Maier, kterému byla udělena Felberova medaile I. stupně za jeho významnou vědeckou a pedagogickou činnost a dlouhodobý přínos k rozvoji fakulty v oblastech vědy a výzkumu. Redakce blahopřeje k tomuto ocenění a těší se na další spolupráci v rámci časopisu.

Mimořádná příloha je věnována výstupům z konference Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, která se konala v říjnu tohoto roku v Olomouci. Konference se tentokrát zaměřila na souvislosti strategického a územního/prostorového plánování.

S lítostí jsme přijali zprávu o úmrtí odborníka na stavební právo, zakladatele České společnosti pro stavební právo a spoluzakladatele SIA ČR – pana doktora Miroslava Hegenbarta. Vzpomínce na tohoto uznávaného odborníka na stavební legislativu je věnován nekrolog od Jana Marečka v úvodu tohoto čísla.

Příjemné čtení a šťastné vykročení do nového roku přeje

redakce U&ÚR

ODEŠLA LEGENDA – JUDr. MIROSLAV HEGENBART

Když jsem se v úterý 26. října 2021 dozvěděl, že zemřel JUDr. Miroslav Hegenbart, uvědomil jsem si, že jeho odchodem definitivně skončila jedna epocha naší stavební legislativy. Ve svém životě, který obsáhl několik státních režimů a jednu světovou válku, se musel vypořádat s různými překážkami dané doby, ale díky svým osobním vlastnostem a jedinečným schopnostem je vždy s nadhledem úspěšně překonal a koneckonců také díky tomu vytvořil své životní dílo – **stavební zákon č. 50/1976 Sb.**

Miroslav Hegenbart se narodil 12. března 1927 v hornické obci Libušín u Kladna. Jeho otec Karel Hegenbart se rozhodl zkusit štěstí jako obchodník v Praze a roku 1930 se tak rodina přestěhovala do hlavního města. V potravinářském kolosu BRAVO se mu pracovitostí podařilo z nejnižší pozice dostat až na pozici ředitele. Rodina se usadila na Žižkově, kde je zastihl začátek druhé světové války. Miroslav Hegenbart byl jako gymnazista povolán do Luftschutz (Protiletectvé ochrany) a aktivně se zúčastnil květnového povstání v centru Prahy. Rok po válce byl přijat na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a po jejím ukončení pracoval jako právník stavebního úřadu na Praze 7, kde získal první zkušenosti v oboru stavebnictví. V roce 1955 nastoupil do Státního výboru pro výstavbu, ve kterém se začal věnovat koncepčním otázkám výstavby, včetně legislativy. Tuto „štafetu“ přes různé institucionální změny donesl po vzniku československé federace do Federálního ministerstva pro technický a investiční rozvoj, ve kterém vytvořil unikátní tým, který připravoval moderní právní úpravu stavebního práva.

Miroslav Hegenbart měl mimořádnou schopnost koncepčního myšlení a na základě zúročení zahraničních zkušeností dokázal vtisknout tehdy nové legislativní úpravě progresivní principy, z nichž mnohé jsou platné dodnes. Vnímал potřebu územního plánování jako nezbytný předpoklad pro racionální využívání území, formuloval požadavky i na jeho ochranu a poprvé explicitně na ochranu životního prostředí. Kromě tradičních institutů stavebního práva dokázal v nové právní úpravě prosadit požadavky na prověřování výrobků pro výstavbu, autorizaci osob činných ve výstavbě a vytváření informačních systémů pro výstavbu. Díky svým „zděděným“ manažerským schopnostem zorganizoval špičkové experty z řad inženýrů, architektů a právníků. Do přípravy nové právní úpravy ale také zapojil řadu institucí a ústavů, bez jejichž analýz a dalších odborných podkladů by zrození životaschopné legislativy nebylo možné. Myslel na všechno a na všechny, uměl komunikovat s obyčejnými lidmi i s ministry a funkcionáři tehdejší doby, a že s nimi ve finále musel o nový stavební zákon přímo bojovat. Zdá se neuvěřitelné, kolik toho tento člověk zastal. Taky ho z toho někdy bolela hlava. Vzpomínám si, že se tradovalo, jak říkával, že ho nebolí jako koule, ale jako krychle.

Po listopadu 1989, který jej zastihl na návštěvě přátel v Americe, se s chutí zapojil do práce v legislativě, tentokrát na federálním úřadu vlády jako poradce premiéra. Oboru výstavby se však věnoval i nadále, ať již spoluzakládal Svaz podnikatelů ve stavebnictví, SIA ČR – Radu výstavby nebo se aktivně podílel na přípravě autorizačního zákona. Po zániku československé federace ve svých aktivitách nepolevil a působil jako předseda České společnosti pro stavební právo, kterou v roce 1992 založil. Měl nesporné mezinárodní renomé a na jedno funkční období se stal prezidentem Evropské společnosti pro stavební právo. Organizoval konference, semináře a nelze se zde zmínit o jeho bohaté publikační a pedagogické činnosti. Téměř do poslední chvíle působil jako člen rozkladových komisí na Ministerstvu pro místní rozvoj ČR a na Českém báňském úřadu. V roce 2013 byl Miroslav Hegenbart oceněn titulem *Osobnost ve stavebnictví* na půdě Senátu Parlamentu ČR.

Miroslav Hegenbart byl člověkem mnoha zájmů, ať už šlo o divadlo, hudbu nebo výtvarné umění. Nepřijímal kulturu jen pasivně, ale organizoval úspěšné výstavy výtvarníků v Nadaci ABF. Jakoby náhodou sepsal v dubnu letošního roku své paměti. Prostě myslel na všechno. Kromě toho, že byl špičkovým a nenahraditelným odborníkem, byl také zábavným společníkem, vlídným člověkem a dobrým kamarádem.

Mirku, budeš nám chybět!

Jan Mareček
Česká společnost pro stavební právo

KONCEPCE BYDLENÍ ČESKÉ REPUBLIKY 2021+

Marie Mohylová, Sabina Součková

Svým usnesením č. 358 schválila vláda ČR dne 12. dubna 2021 **Koncepci bydlení České republiky 2021+** (dále jen „Koncepce“). Předkladatelem Koncepce bylo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, v jehož kompetenci se oblast bydlení nachází. Usnesení rovněž uložilo příslušným ministrům zabezpečit plnění úkolů uvedených v Koncepci, neboť oblast bydlení je úzce spjata i s dalšími oblastmi, a to zejména se sociální, finanční, ale i s oblastí životního prostředí apod.

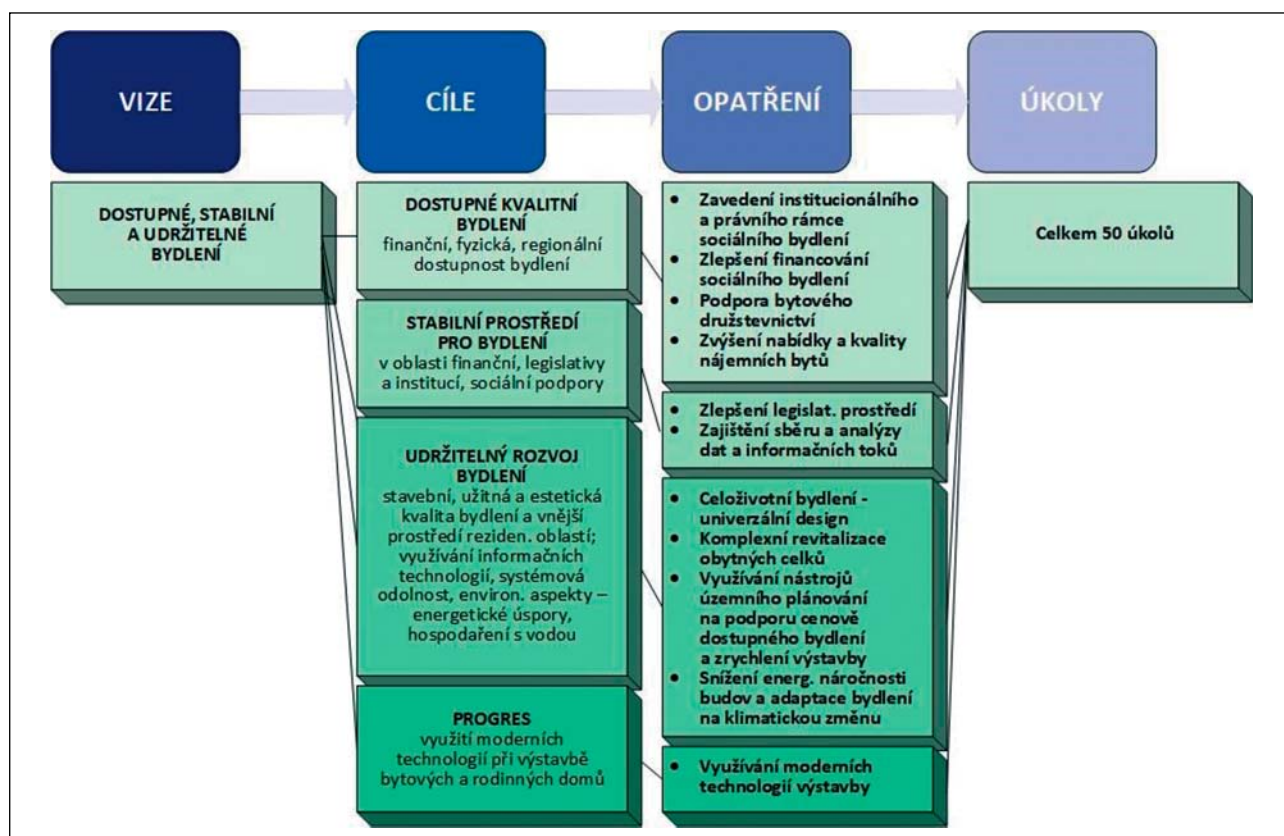
Koncepce bydlení České republiky 2021+ byla Ministerstvem pro místní rozvoj ČR zpracována za účelem stanovení podoby státní politiky bydlení po roce 2020. Jedná se o strategický dokument, ve kterém stát deklaruje své záměry na zvýšení obecné dostupnosti bydlení. Do příprav Koncepce bylo zapojeno široké spektrum zástupců nejvýznamnějších aktérů bytové politiky se záměrem dosažení celospolečenského konsenzu na základních cílech bytové politiky, a tomu odpovídajících nástrojů k jejich dosažení. Materiál i přes omezení daných pandemickou situací byl také diskutován v pracovních skupinách se zapojením jednotlivých resortů, takže byl vládě ČR předložen bez rozporu s partnery.

Koncepce respektuje základní východiska bytové politiky stanovené v předchozí **Koncepci bydlení ČR do roku 2020**:

- Zajištění bydlení je v základu osobní odpovědností jednotlivce.
- Odpovědností státu je vytvářet stabilní prostředí, které podporuje motivaci aktérů na trhu s bydlením k jejich osobní aktivitě a umožňuje všem občanům naplnění práva na bydlení.
- Nastavení vhodné kombinace nástrojů podpory bydlení a pomoc těm, kteří si z objektivních důvodů nejsou schopni zajistit bydlení sami.
- Při volbě nástrojů je nutné sledovat zejména účinnost a nákladovou efektivitu řešení.
- Dostupnost a kvalita bydlení odpovídá společensko-ekonomickým podmínkám a možnostem jednotlivců.

Koncepce je složena ze dvou částí, analytické a návrhové. Hlavním cílem *analytické části* Koncepce je identifikovat problematické oblasti bydlení, ve kterých jsou žádoucí či

potřebné státní intervence. Analytická část shrnuje vývoj v oblasti bydlení od roku 2010, ve kterém reflektuje vývoj legislativních a makroekonomických podmínek a situaci na trhu nemovitostí. Dále identifikuje stěžejní problematiku v bydlení a bytové politice, mezi něž patří mj. dynamický růst cen nemovitostí, vysoké meziregionální disparity v dostupnosti bydlení, nedostatečná nabídka bytů v aglomeracích, vysoká energetická náročnost stávajícího bytového fondu, kompetenční roztržičnost, omezené datové zdroje, zdoluhavé povolovací procesy, nevyjasněná úloha obcí v sociálním bydlení apod.

Z těchto poznatků vychází *návrhová část* Koncepce, která definuje vhodná opatření k jejich řešení, případně analýzy, ze kterých by měla konkrétní řešení vyjít. Konkrétně je zaměřena na eliminaci tržních selhání v oblasti bydlení, zrychlení povolovacích procesů ve výstavbě, legislativní ukotvení a podporu sociálního bydlení včetně obecního nájemního sektoru a na posílení udržitelnosti bydlení. Základem návrhové části je formulace vize, která je definována jako dostupné, stabilní a udržitelné bydlení.

Vize:

- Bydlení dostupné finančně, dopravně i po všech dalších stránkách.
- Právní prostředí jednoznačně upravuje podmínky nájemního, vlastnického i sociálního bydlení.
- Převážná většina bytového fondu umožňuje celoživotní bydlení v souladu s principy univerzálního designu.
- Bytový fond svými charakteristikami odpovídá požadavkům na energetickou neutralitu, přispívá k eliminaci energetické chudoby a je schopen reagovat na aktuální výzvy – klimatické změny, systémovou odolnost, společenské a demografické změny.
- Pomoc státu v oblasti sociálního bydlení spočívá v kombinaci nástrojů, které působí preventivně, motivačně a z pohledu veřejných financí jsou maximálně efektivní.

Vize státní politiky bydlení je dále rozpracována do čtyř základních cílů, v jejichž rámci je definováno jedenáct opatření – a z nich plynoucí úkoly, které jsou koncipovány na pětileté období.

Základní cíle v oblasti bydlení:

- dostupné kvalitní bydlení,
- stabilní prostředí pro bydlení,
- udržitelný rozvoj bydlení,
- progres.

Cílem Koncepce je vytvářet takové podmínky, aby bydlení bylo pro občany kvalitní, finančně dostupné a respektovalo celoživotní cyklus bydlení. Zcela novým cílem je *Progres*, který je věnován využívání moderních technologií a informovanosti o zkvalitnění a zrychlení výstavby. *Udržitelný rozvoj bydlení* se soustředí na problematiku celoživotního bydlení ve smyslu implementace univerzálního designu, adaptaci bydlení na klimatickou změnu v souvislosti se snižováním energetické náročnosti budov či využívání legislativních a ekonomických nástrojů na podporu cenově dostupného bydlení. *Stabilní prostředí pro bydlení* je zaměřeno především na legislativní oblast a sběr a analýzu dat, případně vytváření nových informačních toků. Cíl *Dostupné kvalitní bydlení* je orientován především na podporu nájemního a družstevního sektoru, které by vedle dosud výrazně převažujícího bydlení vlastnického měly získat širší prostor. Důraz je navíc kladen také na sociální bydlení v institucionálním a fiskálním kontextu, stejně tak jako na jeho legislativní ukotvení.

Koncepci bydlení ČR 2021+ lze nalézt na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/bytova-politika/koncepce-strategie>.

Ing. Marie Mohylová
Ing. Sabina Součková
Odbor politiky bydlení
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

ENGLISH ABSTRACT

The Concept of Housing in the Czech Republic 2021+, by Marie Mohylová & Sabina Součková

By Decree 358 dated 12 April 2021, the Government of the Czech Republic has approved the Concept of Housing in the Czech Republic 2021+, a document submitted by the Ministry for Regional Development as appropriate authority for housing policies. Since housing is closely related to many other domains, the Decree has entrusted other relevant Ministries with tasks addressing social, financial, environmental and other issues as specified by the Concept.

PROGRAMY MMR A SFPI NA PODPORU BYDLENÍ

Marie Mohylová, Martina Pospíšil Bausová, Martin Klouda

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR) spolu se Státním fondem podpory investic (dále jen SFPI) dlouhodobě realizují politiku bydlení, včetně rozvoje měst a obcí, nástroji podpory. MMR například dotačním programem Podpora bydlení, kdy pro rok 2022 opět plánuje vyhlášení výzev k tomuto programu, jenž cílí na problematiku oblasti. Také SFPI pro rok 2022 nabízí úvěrové a dotační programy, které podporují výstavbu bytů financovanou obcemi či soukromými investory nebo přispívají k opravám a modernizaci stávajícího bytového fondu a regeneraci veřejných prostranství.

Programy MMR na podporu bydlení

Program na podporu bydlení je zaměřen zejména na rozšíření nabídky sociálního nájemního bydlení a na zkvalitnění bydlení v domech určených pro bydlení. Program je členěn na čtyři podprogramy: *Podporované byty*, *Bytové domy bez bariér*, *Podpora výměny olověných rozvodů vody* a *Technická infrastruktura*. Jednotlivé podmínky jsou dány jak programovou dokumentací, tak výzvou k podávání žádostí. Programová dokumentace se v současné době připravuje nově, a proto lze předpokládat i změny s nástupem nové vlády.

PODPOROVANÉ BYTY

Z hlediska výše alokovaných prostředků je každoročně největším podprogramem *Podporované byty*, který je zaměřen na vznik bytů na území České republiky, které slouží k poskytování sociálního bydlení pro seniory a pro osoby, které mají ztížený přístup k bydlení v důsledku zvláštních potřeb vyplývajících z jejich zdravotního stavu a nepříznivé sociální situace. V rámci tohoto podprogramu se pro rok 2022 plánuje výzva pro dva dotační tituly: *Pečovatelský byt* a *Komunitní dům seniorů*. Žádat o dotaci mohou jakékoliv právnické osoby včetně obcí.

Pečovatelský byt

Cílovou skupinou budoucích nájemníků *Pečovatelských bytů* jsou senioři ve věku 65+ v nepříznivé sociální situaci, nebo osoby závislé (ze zdravotních důvodů) na pomoci jiné fyzické osoby. Bydlením v bytě, nikoliv v zařízení sociálních služeb, dochází u těchto osob k opětovnému získání nebo prodloužení jejich soběstačnosti a nezávislosti a současně je umožněno efektivní poskytování terénních služeb sociální péče.

Komunitní dům seniorů

Cílem dotačního titulu *Komunitní dům seniorů* je zajištění sociálního nájemního bydlení pro mladší seniory ve věku 60+, nebo pro osoby starší 50 let, které jsou držiteli průkazu pro osoby zdravotně postižené, aby došlo k uchování a prodloužení jejich soběstačnosti a nezávislosti a současně aby byl umožněn komunitní způsob života na principu sousedské výpomoci. Důraz je kladen na mezilidské vztahy

a zachování osobní nezávislosti každého jedince. Kromě standardních bytů obsahuje tzv. KoDuS i sdílené prostory, které umožňují společné trávení volného času jak obyvatelům, tak i rodinám obyvatel, které přijdou za seniory na návštěvu. Stejně jako u pečovatelského bytu je nově navrhovaná výše dotace 1 mil. Kč na byt.

BYTOVÉ DOMY BEZ BARIÉR

Dalším podprogramem jsou *Bytové domy bez bariér*, jehož prostřednictvím MMR v bytových domech se čtyřmi a více nadzemními podlažími spolufinancuje až z 50 % stavební úpravy umožňující bezbariérový přístup do domu a k výtahu (částkou maximálně 200 000 Kč na jeden vchod) a výstavbu výtahu v bytových domech, které jím nebyly nikdy vybaveny (částkou až 800 000 Kč na jeden výtah) a jsou pro něj stavebně technické předpoklady.

OLOVĚNÉ ROZVODY

Pro rok 2022 se opět počítá s vyhlášením výzvy pro podprogram *Podpora výměny olověných rozvodů vody*, jehož cílem je snížení obsahu olova v pitné vodě v trvale obydlených bytových a rodinných domech. Příjemcem nevratné dotace je vlastník domu s olověnými domovními rozvody vody, které budou nahrazeny jiným zdravotně nezávadným materiálem.

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Podprogram *Technická infrastruktura* cílí na rozšíření nabídky zainvestovaných stavebních pozemků podporou jejich zasíťování pro následnou výstavbu bytových nebo rodinných domů. Příjemci mohou být pouze obce. Dotaci lze poskytnout pouze na výstavbu technické infrastruktury na pozemku ve vlastnictví obce, který není v záplavovém území. Následná výstavba rodinných nebo bytových domů musí proběhnout nejpozději do 5–8 let od kolaudace technické infrastruktury.

Podrobné informace k podprogramům jsou uveřejněny na stránkách MMR: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-bydleni>.

Programy SFPI na podporu bydlení

PANEL 2013+

SFPI podporuje bydlení programem *Panel 2013+*, který nabízí úvěry na opravu a modernizaci bytových domů. Program umožňuje majitelům domů (panelových i cihlových) a bytů opravy a modernizace vedoucí k prodloužení životnosti, zvýšení kvality a snížení energetické náročnosti bytových domů. Program mohou využít družstva, společenství vlastníků, fyzické a právnické osoby stejně jako města a obce mající ve vlastnictví bytový dům. Úvěry lze využít na opravy a modernizaci základů, obálky budovy, společných prostor domu a technických instalací. V bytech na opravy a modernizace bytových jader, opravy a modernizace balkonů, lodžií, koteven, na úpravy bytů apod. Splatnost úvěru je nejvýše 20 let a úroková sazba je stanovena ve výši základní sazby Evropské unie platné v době podpisu smlouvy o úvěru.

Žádosti o úvěry jsou přijímány průběžně.

Více informací na: <https://sfpi.cz/program-panel-2013/>

VLASTNÍ BYDLENÍ

Vlastní bydlení je úvěrový program určený na pořízení nebo modernizaci obydlí pro lidi do 40 let, kteří buď žijí v manželství, nebo v registrovaném partnerství, nebo pečují trvale o dítě do 15 let. V případě využití zvýhodněného úvěru na pořízení obydlí je možné získat dotaci 30 000 Kč při narození či osvojení dítěte. Úvěr lze využít na výstavbu novostavby rodinného domu, koupi bytu, rodinného domu či družstevního podílu v bytovém družstvu s právem nájmu družstevního bytu a modernizaci obydlí. Žadatel v době podání žádosti o úvěr na pořízení bydlení nesmí být vlastníkem ani spoluvlastníkem obydlí, ani nájemcem družstevního bytu. Od 1. 1. 2022 se plánuje úprava podmínek programu. Výše úvěru na pořízení rodinného domu bude nově 3,5 mil. Kč a na koupi bytu 3 mil. Kč. Splatnost úvěru se prodlouží o 10 let, tedy na 30 let. Výše úrokové sazby je odvozena od základní sazby Evropské unie a za každé dítě v péči žadatele do 15 let věku se snižuje o 0,2 procentního bodu, nemůže však klesnout pod 1 %.

Žádosti o úvěry jsou přijímány průběžně.

Více informací na: https://sfpi.cz/vlastni_bydleni/

NÁJEMNÍ BYTY

Program *Nájemní byty* formou zvýhodněných nízkouročených úvěrů umožní žadateli (fyzické a právnické osobě, včetně obcí) pořizovat nájemní byty určené vymezeným

skupinám znevýhodněných osob.¹⁾ Výše úvěru může pokrýt až 90 % nákladů investice, doba splácení je až 30 let od ukončení výstavby. Úroková sazba je od 0,5 % p. a.

Žádosti o úvěry jsou přijímány průběžně.

Více informací na: <https://sfpi.cz/najemni-byty/>

ZATEPLOVÁNÍ

Program *Zateplování*, jenž je finančním nástrojem IROP SC 2.5, umožňuje poskytovat bezúročné úvěry na energetickou modernizaci bytových domů za podmínky dosažení celkové úspory spotřeby energie (nejméně o 20 % oproti stavu před modernizací). Program mohou využít družstva, společenství vlastníků, fyzické a právnické osoby stejně jako města a obce mající ve vlastnictví bytový dům. Splatnost úvěru je nejvýše 20 let. Úvěr lze kombinovat s dotací z Integrovaného regionálního operačního programu.

Příjem žádostí o úvěry byl již ukončen z důvodu vyčerpání rozpočtu programu.

Více informací na: <https://sfpi.cz/program-zateplovani/>

VÝSTAVBA PRO OBCE

Program *Výstavba pro obce* umožňuje obcím získat dotaci na pořízení sociálních nájemních bytů ve vlastnictví obcí určených pro domácnosti, které mají nízké příjmy a nevyhovující bydlení, a zvýhodněný úvěr na pořízení dostupných nájemních bytů ve vlastnictví obce pro běžnou populaci v obcích s nedostatečnou infrastrukturou nájemních bytů. V sociálních bytech je stanoveno limitované nájemné, v případě dostupných bytů je nájemné v místě obvyklé.

Výzva k předkládání žádostí o podporu je průběžná.

Více informací na: <https://sfpi.cz/vystavba-pro-obce/>

REGENERACE SÍDLIŠŤ

Dotačně úvěrový program *Regenerace sídlišť* je určen pouze obcím a je zaměřen na regeneraci stávajících sídlištních celků za účelem všestranného zlepšení obytného prostředí. Žádat může obec, která je vlastníkem pozemku, na kterém má být regenerace provedena, tj. území, které je zastavěno bytovými domy o celkovém počtu nejméně 100 bytů. Program umožňuje kombinovat dotaci s úvěrem na dofinancování projektu, úvěr se poskytuje pouze s poskytnutou dotací. Dotaci a úvěr lze využít na výstavbu nebo rekonstrukci místních komunikací, chodníků a cyklistických stezek, výstavbu protihlukových stěn, výstavbu nebo rekon-

1) Jedná se o osoby ve věku 65+, zletilé osoby mladší 30 let, nebo osoby s nízkými příjmy, OZP, případně osoby, které byly o bydlení připraveny živelní pohromou.

strukci odstavných či parkovacích stání, zachování nebo zvýšení podílu nepevných ploch (ochrana mikroklimatu a zpomalení odtoku přívalových vod), odstranění nadzemního vedení vysokého napětí a jeho nahrazení podzemním vedením, opravu či doplnění veřejného osvětlení, realizaci místních protipovodňových opatření, realizaci opatření pro zvýšení bezpečnosti sídliště, úpravu veřejných prostranství – zejména na opravu stávajících a zřizování nových dětských hřišť nebo odpočinkových ploch, výstavbu veřejných rekreačních nebo sportovních ploch s příslušným městským mobiliářem a doprovodných ploch veřejné zeleně spojené s výsadbou stromů a zatravněním.

Výzva k předkládání žádostí o podporu je kolová. Aktuálně probíhá příjem žádostí, a to do 15. 12. 2021.

Více informací na: <https://sfpi.cz/program-regenerace-sidlist/>

BROWNFIELDY

Program *Brownfieldy* je zaměřen na dotace a úvěry na revitalizaci území se starou stavební zátěží (brownfieldů) pro jiné než hospodářské využití. Oprávněným žadatelem je územní samosprávný celek (tj. obce, kraje, příp. městské části hlavního města Prahy a městské části statutárních měst, pokud to statut města umožňuje) a zároveň je jediným vlastníkem, nebo budoucím jediným vlastníkem území se starou stavební zátěží. Výše dotace je odvozena od ekonomické situace v jednotlivých regionech a pohybuje se v rozmezí od 30 % celkových nákladů revitalizace

v ekonomicky vyspělejších regionech do 50 % celkových nákladů revitalizace v ekonomicky postižených regionech. Výše bezúročného úvěru je vždy nejvýše 40 % celkových nákladů se splatností do 10 let.

Výzva k předkládání žádostí o podporu je kolová. Příjem žádostí začne po schválení rozpočtu Poslaneckou sněmovnou ČR.

Více informací na: <https://sfpi.cz/brownfieldy/>

ŽIVEL

Program *Živel* je mimořádným titulem SFPI v oblasti bydlení. Týká se následné pomoci v případě živelních pohrom vyhlášených na území ČR. V roce 2021 byl vyhlášen dotačně-úvěrový program na obnovu obydlí postiženého živelní pohromou, tornádem, dne 24. června 2021. Vlastník, nebo spoluvlastník obydlí (příp. společenství vlastníků jednotek), který obydlí využíval k trvalému bydlení, pronajímá jiné osobě, nebo poskytoval k bydlení manželovi/manželce, registrovanému partnerovi/partnerce, nebo příbuznému v přímé linii mohl žádat o dotaci až 2 mil. Kč a o zvýhodněný úvěr až 3 mil. Kč s úrokovou sazbou 1 % a maximální dobou splatnosti 25 let.

Žádosti jsou přijímány průběžně a příjem žádostí končí 24. 6. 2023.

Více informací na: <https://sfpi.cz/program-zivel/>

Ing. Marie Mohylová
Mgr. Martina Pospíšil Bausová
Odbor politiky bydlení
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ing. Martin Klouda
Státní fond podpory investic

ENGLISH ABSTRACT

Housing Support Programmes Operated by the Ministry for Regional Development and the State Investment Support Fund, by Marie Mohylová, Martina Pospíšil Bausová & Martin Klouda

The Ministry for Regional Development collaborates with the State Investment Support Fund in applying various tools for urban development and continuous implementation of the housing policy. For instance, Support for Housing, a subsidy programme for problem regions, is expected to announce further calls for 2022. The State Investment Support Fund provides credit-granting programmes for 2022 aimed at housing construction financed by municipalities and private developers. The Fund also provides contributions for the reconstruction and refurbishment of current housing stock and regeneration of open areas.

BYDLENÍ V MEZINÁRODNÍM KONTEXTU

Marie Mohylová, Martin Vajčner

V červnu 2021 byla zveřejněna zpráva **Dostupnost bydlení ve městech České republiky**, která je závěrečnou zprávou projektu realizovaného Ministerstvem pro místní rozvoj ČR ve spolupráci s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Generálním ředitelstvím pro podporu strukturálních reforem Evropské komise v rámci Programu podpory strukturálních reforem. Spolupracujícími pilotními městy na projektu byla města Olomouc a Plzeň. Dalším projektem mezinárodní spolupráce, na kterém se podílela i Česká republika, je studie **#Housing2030 (Bydlení2030)**, která vznikla na půdě Organizace spojených národů.

Práce na projektu **Zvýšení dostupnosti bydlení v České republice** byly zahájeny ve druhé polovině roku 2019, v září 2019 proběhla v České republice úvodní mise, ve které na trilaterální bázi experti OECD, Evropské komise a Ministerstva pro místní rozvoj ČR navštívili spolupracující města. V roce 2020 pak práce projektu pokračovaly sběrem a analýzou dat a informací, studijní misí v České republice, konzultací s experty a dotazníkovým průzkumem u téměř dvou tisíc obcí a měst. Výsledky projektu a závěrečná zpráva s doporučeními byla odsouhlasena orgány OECD na zasedání Pracovní skupiny pro městskou politiku v Paříži v květnu 2021. Projekt byl formálně završen on-line konferencí 23. června 2021.

Z hlediska rozsahu a dosahu se jednalo o první průzkum svého druhu. Cílem zprávy bylo vytvořit podklad pro přípravu **Koncepce bydlení České republiky 2021+**. Ve zprávě jsou popsány zjištěné problémy a navržena jednotlivá doporučení pro úroveň centrální i pro obce, včetně specifických doporučení pro spolupracující města Plzeň a Olomouc.

Klíčová doporučení zprávy pro politiku bydlení:

- Zaměřit rozvoj bydlení na městské oblasti s vysokou poptávkou po bydlení.
- Poskytovat více alternativ k vlastnickému bydlení.
- Posílit nabídku sociálního bydlení.
- Zajistit, aby nejzranitelnější domácnosti měly přístup k přiměřenému bydlení.
- Přijmout metropolitně-územní přístup k bydlení (včetně sociálního bydlení), dopravě a územnímu plánování.
- Účinnější vliv fiskálních a finančních nástrojů na podporu dostupnosti bydlení.

Tato doporučení jsou podrobněji rozebrána ve zprávách:

- Oficiální závěrečná zpráva projektu OECD v anglickém jazyce:
<https://www.oecd.org/publications/housing-affordability-in-cities-in-the-czech-republic-bcddcf4a-en.htm>
- Český překlad stěžejních bodů zprávy zveřejněn na webu MMR:
https://www.mmr.cz/getmedia/9f1b0b9f-937b-41a4-8646-06ecdb4ee5b3/Publikace_CZ-Housing-affordability-in-cities_CZE_for-publication_cz_fin.pdf.aspx?ext=.pdf

- Záznam ze závěrečné konference:

<https://www.youtube.com/watch?v=8Cv0DW-P98O8&t=290s>

Dne 6.–8. října 2021 se konalo 82. zasedání Výboru pro rozvoj měst, bydlení a management pozemků Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů (dále jen Výbor EHK OSN).

Jednání Výboru EHK OSN na úrovni ministrů probíhá jednou za čtyři roky. Tématem letošního zasedání bylo **Dostupné, přiměřené a odolné bydlení v životaschopných městech (včetně měst, která čelí extrémním klimatickým podmínkám)**. Na jednání Českou republiku zastupovaly Daniela Grabmüllerová, náměstkyně ministryně pro místní rozvoj, a Marie Mohylová, členka předsednictví Výboru EHK OSN.

Na zasedání byla také představena studie **#Housing2030: Účinné politiky pro dostupnost bydlení v regionu EHK OSN** jako součást plánů obnovy po pandemii covid-19. Iniciativa je postavena na principech Ženevské deklarace OSN o udržitelném bydlení. Na zpracování studie se kromě EHK, včetně ČR, podílely i organizace Housing Europe a UN-Habitat. Zpráva se zabývá integrovanými nástroji politiky pro dostupné bydlení, kterými jsou účinná správa věcí veřejných, strategická pozemková politika, investice do bydlení, aktivní podpora klimaticky neutrálního a cenově dostupného bydlení a jeho okolí. Studie čerpá ze zkušeností více než 100 výzkumníků, tvůrců politik a poskytovatelů bydlení z celého regionu EHK OSN i mimo něj. Ukazuje užitečné přístupy, nastiňuje jejich výhody a nevýhody a ilustruje jejich praktické použití. **#Housing2030** také poskytuje doporučení pro tvůrce politik, kteří se zavázali zlepšit dostupnost bydlení. Tuto zprávu doprovází rovněž webová stránka www.Housing2030.org se zdroji, včetně tematických podcastů a osvědčených postupů.

Výbor EHK OSN také na svém zasedání schválil regionální akční plán pro region EHK OSN **Místo a život v EHK – Regionální akční plán 2030: Řešení problémů z pandemie covid-19, klimatických a bytových nouzí v regionu, městě, sousedství a domovech** se zaměřením na post-pandemickou obnovu a oživení v oblasti rozvoje měst a bydlení v nich. Cíle jsou v Plánu rozděleny do dvou oblastí politik (A) Města, sousedství, domovy a život na venkově a (B) Udr-

žitelné bydlení a domovy. V rámci oblasti politik (A) jsou tři cíle: (A1) Koordinované celostátní, regionální a lokální činnosti prostřednictvím víceúrovňové správy a strategických plánů a rámců, (A2) Celoměstská a sjednocená činnost

a (A3) Udržitelné sousedství a lokální životní prostředí pro život. V rámci oblasti politik (B) jsou čtyři cíle: (B1) Správa věcí veřejných, (B2) Pozemková politika, (B3) Finance a financování a (B4) Klimaticky neutrální bydlení.

Ing. Marie Mohylová
Ing. et Ing. Martin Vajčner
Odbor politiky bydlení
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

ENGLISH ABSTRACT

Housing in an International Context, by Marie Mohylová & Martin Vajčner

Published in June 2021, Housing Accessibility in Cities of the Czech Republic is the final report of a project carried out by the Ministry for Regional Development in collaboration with the OECD and the Directorate-General for Structural Reform Support of the European Commission. Olomouc and Plzeň were the collaborating pilot cities in the project. Another outcome of an international project involving the Czech Republic is #Housing2030, a study initiated by the United Nations.

KOORDINOVANÝ PŘÍSTUP K SOCIÁLNÍMU VYLOUČENÍ

Pavla Plischke, Markéta Balgová

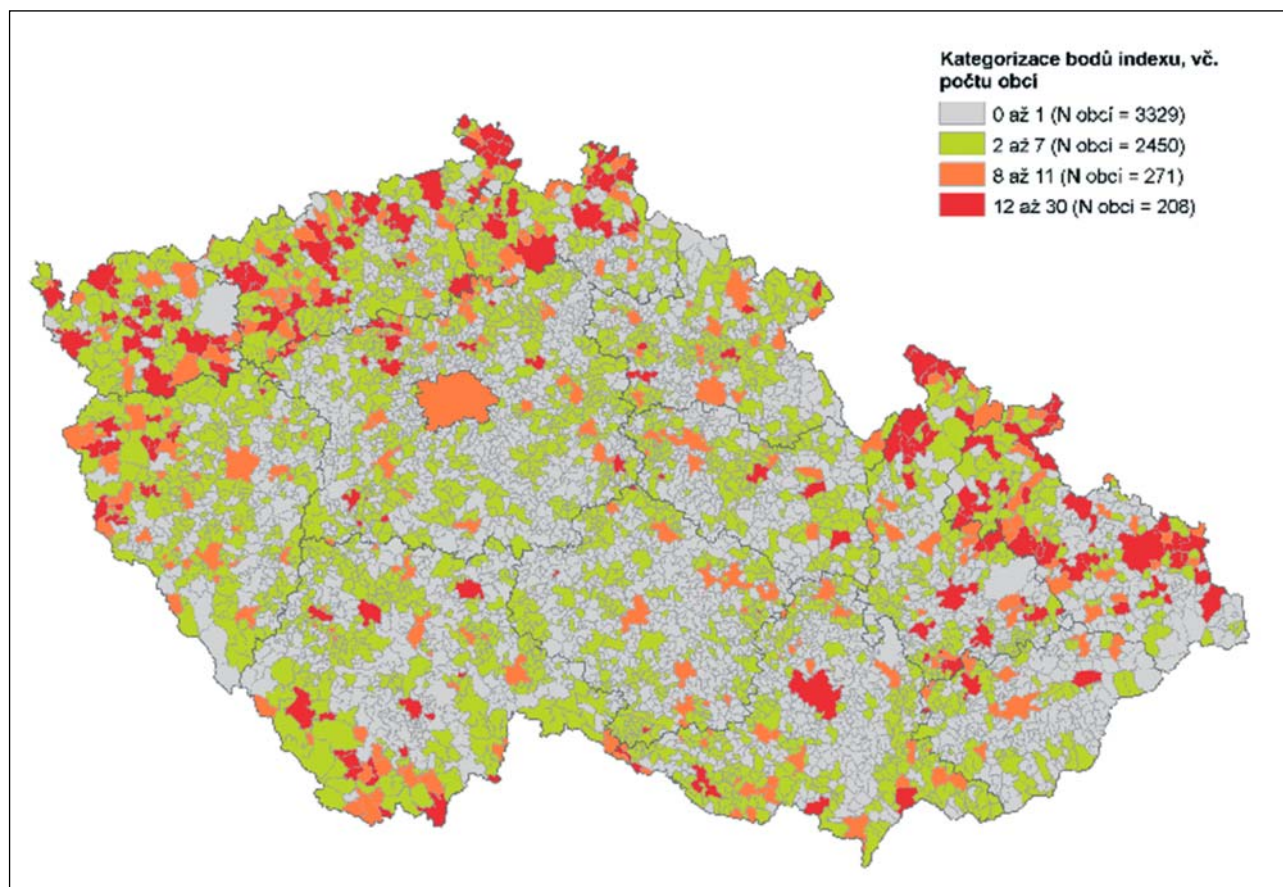
Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám (KPSVL) je nástrojem vládní politiky, jehož implementaci je pověřen Odbor pro sociální začleňování (Agentura) Ministerstva pro místní rozvoj ČR.¹⁾ Od roku 2021 na KPSVL navazuje Koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení 2021+ (KPSV 2021+).

Hlavním cílem KPSV 2021+ je podpora sociálního začleňování s důrazem na zvyšování úrovně řízení, koordinace a poskytování podpory sociálně vyloučeným osobám a osobám ohroženým sociálním vyloučením, a to dlouhodobou realizací komplexních opatření směřujících ke zvyšování kvality veřejné správy a veřejných služeb v oblasti sociálního začleňování. Koordinovaný přístup je tedy především určený k **podpoře územních samosprávných celků, jejich sdružení (svazků obcí, místních akčních skupin) a jejich klíčových partnerů při realizaci opatření podporujících sociální začleňování.**

V rámci KPSV 2021+ se předpokládá koordinace finančních zdrojů operačních programů **Zaměstnanost+, Integrovaný operační program 2021–2027 a Jan Amos Komenský (dříve operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání).**

Základním dokumentem upravujícím spolupráci v rámci KPSV 2021+ je Metodika KPSV 2021+. **Obecná část Metodiky KPSV 2021+** byla schválena usnesením vlády č. 322 ze dne 29. března 2021. Prováděcím dokumentem je pak **specifická část Metodiky KPSV 2021+**, vydaná rozhodnutím ministryně pro místní rozvoj č. 19/2021 ze dne 15. června 2021, která rozpracovává pravidla pro vstup do KPSV 2021+, na-

1) K 1. lednu 2020 došlo k přesunu agendy sociálního začleňování z Úřadu vlády ČR na Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

stavení průběhu spolupráce či možnosti analytické, odborné a strategické podpory spolupracujících subjektů. Spolupráce v KPSV 2021+ je založena **memorandem o spolupráci**. Nedílnou přílohou je **popis spolupráce**, který specifikuje obsah a rozsah spolupráce na základě individualizované domluvy.

Při hodnocení přihlášek ke spolupráci v rámci KPSV 2021+ je mimo jiné posuzován **index sociálního vyloučení** v daném území. Jedná se o jednotný nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení²⁾ a umožňuje tedy v celorepublikovém rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit. Index sociálního vyloučení je stanoven na základě aplikace **Metodiky pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území** [2020], která byla Agenturou zpracována v rámci realizace systémového projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605, spolufinancovaného z OP Zaměstnanost prostřednictvím Evropského sociálního fondu.

Mapa zobrazuje celkové hodnoty indexu sociálního vyloučení na úrovni obcí za rok 2020.

V meziročním srovnání hodnota indexu sociálního vyloučení za rok 2020 oproti roku 2019 vzrostla. Z dílčích indikátorů, ze kterých je index složen, došlo k poklesu v přípa-

dě exekucí, což souvisí zejména se změnami v legislativě a také s rozšiřováním dluhového poradenství. V případě dávek příspěvku na živobytí a příspěvku na bydlení jejich vliv na hodnoty indexu stagnoval. Významněji než v roce 2019 se na hodnotě indexu podílely počty nedokončeného základního vzdělání a dlouhodobé nezaměstnanosti.

Agentura působí v současné době v 62 lokalitách,³⁾ z nichž nejvíce je v Ústeckém (16), Moravskoslezském (11), Libereckém (8), Olomouckém (7) a Karlovarském kraji (5), což kopíruje zátěž sociálního vyloučení dle výše zmíněného indexu v České republice.

Základní **tematické oblasti**, které Agentura pomáhá těmto územním samosprávným celkům zlepšovat, zahrnují dluhovou problematiku, bezpečnost, prevenci kriminality a sousedské vztahy, zaměstnanost, zdraví, bydlení, inkluzivní vzdělávání a také průřezová témata – sociální služby a sociální práce a dále rodinu, ohrožené děti a mládež a prarodinná opatření v oblasti sociálního začleňování.

V rámci KPSVL docházelo ve spolupráci s Agenturou v oblasti **dluhové problematiky** nejčastěji k zavedení či posílení dluhového poradenství, nastavení zodpovědné politiky obce ve vztahu k vlastním pohledávkám a systému správy a výběru poplatků a nastavení efektivní spolupráce akterů

2) Index obsahuje indikátory: příjemci příspěvku na živobytí, příjemci příspěvku na bydlení, osoby v exekuci, dlouhodobě nezaměstnané osoby a předčasné odchody ze systému vzdělávání.

3) Tyto údaje se vztahují k 1. listopadu 2021.

na místní úrovni (např. zavedení dluhové platformy). V **oblasti bezpečnosti, prevence kriminality a sousedských vztahů** to pak byla zejména opatření typu asistent prevence kriminality, domovník – preventista, podpora volnočasových aktivit pro děti a mládež, komunitní práce apod. V **oblasti zaměstnanosti** pak nejčastěji byly podporovány komplexní programy na zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce včetně tréninkových míst a tzv. sítí zaměstnanosti, které propojují místně významné instituce a nastavují jejich komunikaci. V **oblasti bydlení** byly v lokalitách podporovány zejména programy pro prevenci ztráty bydlení či definování strategie obce vedoucí ke zvýšení kvalitního a finančně dostupného bytového fondu na jejím území. Veškerá tato opatření byla provázána s podporou dostupnosti různých typů sociálních služeb – azylových domů, odborného sociálního poradenství, nízkoprahových denních center, nízkoprahových denních center pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénních programů aj. Tyto aktivity byly v programovém období 2014–2020 podpořeny prostřednictvím výzev OP Zaměstnanost.

V **oblasti inkluzivního vzdělávání** byly podporovány jednotlivé školy a obce při realizaci konkrétních opatření, která povedou k podpoře a začleňování dětí do hlavního vzdělávacího proudu v nesegregujícím prostředí a hledání společné cesty, jak zajistit kvalitní vzdělání skutečně všem dětem bez ohledu na to, kde žijí, nebo jakou mají doma ke vzdělávání podporu. Tyto aktivity byly v programovém období 2014–2020 podpořeny prostřednictvím výzev v rámci OP Věda, výzkum a vzdělávání.

Pro snížení sociálního vyloučení bylo využito také podpory Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Například v rámci **specifického cíle 2.1** určeného na zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi bylo **podpořeno 51 projektů v celkové částce 480 mil. Kč** určených na rozvoj infrastruktury sociálních služeb, sociálního bydlení či komunitních center. V rámci **specifického cíle 2.2** určeného pro vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání bylo podpořeno **15 projektů za téměř 54 mil. Kč** a v rámci **specifického cíle 2.4** zaměřeného na zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení bylo **podpořeno 35 projektů v částce 500 mil. Kč**, a to na infrastrukturu pro předškolní vzdělávání, základních škol a pro zájmové či neformální vzdělávání.⁴⁾

O nastavení finančních mechanismů napojených na KPSV 2021+ v programovém období 2021–2027 v současné době probíhají jednání mezi Ministerstvem pro místní rozvoj, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

*Bc. Pavla Plischke
Ing. Markéta Balgová
Oddělení územní spolupráce a komunikace
Odbor pro sociální začleňování
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

Coordinated Approach to Social Exclusion, by Pavla Plischke & Markéta Balgová

Coordinated Approach to Socially Excluded Locations is a government policy tool implemented by the Department for Social Inclusion of the Ministry for Regional Development. This year it was complemented by Coordinated Approach to Social Exclusion 2021+.

4) Tyto údaje se vztahují k 10. květnu 2021.

BYDLENÍ JAKO SOCIÁLNÍ TÉMA AKTUÁLNÍ VÝVOJ

Martina Mandová, Natálie Pazderová, Marie Kunstová

Potřeba podpory sociálních aspektů dostupnosti bydlení se promítá do aktuálně rozšiřované Strategie sociálního začleňování 2021–30. Jednou z jejích nejvýznamnějších částí je přístup k bydlení, jehož opatření jsou součástí Akčního plánu Strategie. Také Strategie pro rovnost žen a mužů 2021–25, Strategie integrace Romů 2021–25 a Strategický rámec práv na stárnutí společnosti 2021–25 otvírají potřebu dostupnosti bydlení, a to konkrétně pro rodiny, oběti násilí, Romy. V návaznosti na nové programové období 2021–27 se pod ESF+ řízené MPSV připravují nové výzvy, mimo jiné výzva na podporu bydlení. V rámci aktuálních aktivit MPSV jsou důležité např. úpravy v oblasti nepojistných sociálních dávek, jednání týkající se energetické chudoby a definice cílové skupiny, jednání o právní úpravě nástroje směřujícího k prevenci ztráty bydlení osob či pokračující výsledky projektu MPSV „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“.

Ministerstvo práce a sociálních věcí řeší právo na bydlení, které je jedním ze základních sociálních práv, a s ním spjatou dostupnost bydlení, již více než 10 let.

Potřeba podpory sociálních aspektů dostupnosti bydlení se promítá do aktuálně rozšiřované **Strategie sociálního začleňování 2021–30** (dále „SSZ“), jejíž schválení podléhá Evropské unii (dále „EU“), protože naplňuje tzv. základní podmínku pro čerpání finančních prostředků z fondů EU v programovém období 2021–2027. Jednou z jejích nejvýznamnějších částí, která byla ještě posílena v rámci rozšiřování SSZ o prvky z ukončené Koncepce prevence a řešení bezdomovectví platné jen do roku 2020, je **přístup k bydlení**.

Prakticky se jeho cíl, kterým je „**Zvyšovat dostupnost bydlení pro osoby ohrožené vyloučením z bydlení nebo po jeho ztrátě**“ promítá do Akčního plánu Strategie sociálního začleňování schváleného vládou v květnu tohoto roku. K cíli se váží jednotlivá opatření, jejichž plnění monitoruje Komise pro sociální začleňování a výsledky jsou zveřejňovány každoročně. Kromě **systémových indikátorů**, jejichž plnění sdílí Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále „MPSV“) s Ministerstvem pro místní rozvoj (dále „MMR“) jako gestorem (např. příprava a předložení zákona o dostupném bydlení, definice a zakotvení základních terminologií v oblasti bydlení či zajištění analytické a metodické podpory obcí, měst a dalších aktérů při a) přípravě, realizaci a hodnocení koncepcí bytové politiky, b) koordinaci bytové politiky s dalšími aktivitami v oblasti sociálního začleňování a c) přípravě, realizaci a hodnocení dalších aktivit v sociálním bydlení) **jde o indikátory vázané na sociální stránku bydlení, to znamená na cílovou skupinu a její podporu při hledání bydlení, zabydlování, prevenci ztráty bydlení nebo při poskytnutí dávek ze sociálního zabezpečení přispívajících k udržení bydlení**. Jde např. o zavádění nových nástrojů bytové politiky s důrazem na prevenci ztráty bydlení, vytvoření metodik zavádění přístupů Housing First a Housing Led, vyhodnocení a aktualizaci Metodiky sociální práce v sociálním bydlení, aktualizaci metodických dokumentů zaměřených na spolu-

práci aktérů v sociálním/dostupném bydlení či hodnocení efektivity dávek MOP aj.

Když ještě chvíli zůstaneme u aktuálních dokumentů, pro oblast sociálního začleňování jsou kromě SSZ zvláště důležité úzce související základní tematické podmínky pro čerpání finančních prostředků z fondů EU v programovém období 2021–2027, vázané na vnitrostátní Strategii pro rovnost žen a mužů a vnitrostátní Strategii integrace Romů.

Oba dokumenty zmiňují bydlení, **Strategie rovnosti mužů a žen 2021–30**, schválená v březnu tohoto roku, v rámci svého specifického cíle „**Snížení počtu rodin bez domova**“ zavádí opatření týkající se schválení zákona o bydlení a systémové finanční a institucionální podpory zavádění programů sociálního bydlení, specificky přístupu Housing First, a dále v rámci specifického cíle „**Zvýšení dostupnosti specializovaných služeb pro všechny oběti genderové podmiňované a domácího násilí a jejich děti**“ potřebu dostupnosti bezpečného bydlení pro tuto cílovou skupinu.

Strategie integrace Romů 2021–30, schválená v květnu tohoto roku, pracuje v rámci strategického cíle „**Zajistit rovný přístup Romům ke kvalitnímu bydlení**“ se čtyřmi specifickými cíli, kterými jsou „**Snížit diskriminaci a segregaci v přístupu k bydlení**“, „**Zvýšit kvalitu a dostupnost bydlení sociálně vyloučených obyvatel, včetně Romů**“, „**Cílené sledování/monitoring situace na trhu s byty**“ a „**Podpora nástrojů zabydlování**“. V návaznosti na ně zavádí řadu indikátorů, v nichž se tematicky prolíná s indikátory SSZ, např. monitoring diskriminace Romů na trhu s bydlením, monitoring dávek poskytnutých Romům, tvorbu systému podpory a prevence ztráty bydlení, zavádění regulačních a stimulačních nástrojů či zajištění dostupného bydlení pro zvláště zranitelné skupiny Romů.

Také další zranitelná cílová skupina bydlení tematizuje ve svém **Strategickém rámci přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025**, schváleném v září tohoto roku, v tzv. Desateru, jako jeden z cílů „**Dostupnější a bezbariérové bydlení pro seniory**“ (vč. komunitního).

S novým programovým obdobím souvisí také **alokované finanční zdroje**. **Národní plán reforem ČR 2021** (dále „NPR“) a **Národní plán obnovy** (dále „NPO“) byly v tomto roce schváleny na květnovém zasedání vlády. NPR je každoročně připravován v rámci tzv. evropského semestru, tedy mechanismu koordinace hospodářských politik v EU. NPO je novým dokumentem, na jehož základě bude ČR čerpat z tzv. Nástroje pro oživení a odolnost cca 200 miliard Kč na obnovu po pandemii covid-19.

V rámci NPR je kromě **financování dobíhajících programů programového období 2015–22** v gesci MMR zmíněno pokračování příjmu žádostí v **integrováných plánech rozvoje území (IPRÚ) a komunitně vedeném místním rozvoji (CLLD), které spadají pod Evropský sociální fond** (dále „ESF“) **řízený MPSV**, a kam lze zařadit i dílčí projekty spojené s bydlením. Další ze zmínek se týká schválení aktualizované Koncepce dostupného bydlení 2020–25 předložené vládě MPSV již v roce 2019.

V rámci NPO půjde především o **financování renovace budov domácností a podporu adaptace budov na klimatickou změnu**, tj. např. výměnu zastaralých a nevyhovujících zdrojů tepla a instalaci fotovoltaiických systémů.

V návaznosti na **nové programové období EU 2021–27**, konkrétně v návaznosti na Akční plán SSZ, Koncepci sociálního bydlení 2015–25, Strategii romské integrace 2021–30 a Národní akční plán pro duševní zdraví 2020–30, se pod **ESF+ řízeným MPSV** připravují nové výzvy, mimo jiné **výzva na podporu bydlení** s nezanedbatelnou finanční alokací. Bude vyhlášena ve druhém čtvrtletí 2022. Jejím cílem je zajistit podporu sociálního začleňování osob v bytové nouzi a bytovou nouzi ohrožených spočívající v přímé podpoře cílové skupiny, zejména v podpoře zabydlování do bytů s podporou sociální práce. K podpoře zabydlování bude žadatel volit některé z dalších možných aktivit podpory integrovaného řešení bytové nouze, kterými budou např. kontaktní místa pro bydlení, sociálně realitní agentury, strategické a koordinační aktivity, podpora přechodu

do bydlení při odchodu z institucí či nástroje pro podporu sousedství. Primárním cílem bude získání standardního bydlení a jeho dlouhodobé udržení, dílčím cílem prevence a ukončování bezdomovectví.

Ačkoliv se podle předchozího výčtu zdá, že v současnosti se MPSV více zabývá teoretickými než praktickými výsledky, příprava strategických materiálů a na ně vázaných plánů, cílů, indikátorů plnění a jejich finančního zajištění, je pro nové programové období EU 2021–27 nutná jako podmínka následných konkrétních kroků a změn.

Nicméně je třeba některé z již probíhajících konkrétních aktivit zmínit.

Jednou z dílčích změn je **úprava v oblasti nepojistných sociálních dávek**. K 1. říjnu 2021 vydalo Generální ředitelství Úřadu práce ČR Dodatek č. 1 ke Sdělení vedoucí oddělení hmotné nouze a státní sociální podpory č. 9/2015, podle kterého se má **zvýšit výplata jednorázové dávky mimořádné okamžité pomoci na jistotu (kauci) až do výše trojnásobku měsíčního nájemného v místě obvyklého**. Do této chvíle bylo možné z dávky mimořádné okamžité pomoci hradit kauci maximálně do výše dvojnásobku měsíčního nájemného v místě obvyklého.

V současné době v souvislosti se stoupající cenou bytů, nájmů a v poslední době i energií na straně jedné a na straně druhé s potřebou přechodu na ekologicky šetrnější získávání energií uvedené i v cílech NPO, rezonuje **téma energetické chudoby**. MPSV se zúčastňuje pracovní skupiny iniciované Ministerstvem průmyslu a obchodu v souvislosti s legislativním balíčkem tzv. „Fit for 55“, jehož cílem je přispět k cíli EU – snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 o 55 % (ve srovnání s rokem 1990). V této souvislosti skupina projednává případná kompenzační opatření, která by umožnila přechod na environmentálně přívětivější zdroje energií zejména domácnostem s nižšími příjmy. Jedním z úkolů MPSV by mělo být spolupracovat na **definici cílové skupiny, tedy zranitelné osoby a zranitelného zákazníka**.

Foto: archiv MPSV

Momentka ze zabydlování klientů do bytu v rámci projektu Housing First v Českých Budějovicích

Další z jednání, která probíhají, se týká **právní úpravy nástroje směřujícího k prevenci ztráty bydlení osob, které se dostanou do situace, kdy jim ztráta bydlení hrozí**. Ministerstvo spravedlnosti vyzvalo MPSV k řešení této úpravy v souvislosti se závěry Kolegia expertů k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva a provádění Evropské úmluvy o lidských právech z roku 2020. MPSV zastává stanovisko, že obec se o hrozící ztrátě bydlení dozví příliš pozdě a není již schopna danému člověku poskytnout efektivní pomoc. Dle MPSV by měl soud obec informovat o skutečnosti, že člověku na jejím území hrozí ztráta bydlení, v dřívější fázi soudního řízení, aby sociální pomoc mohla směřovat zejména k udržení člověka v současném bydlení, popřípadě ke včasnému

zajištění jiného bydlení. Panuje již shoda na tom, že by se informace měla týkat všech osob v řízení, i kdo by měl být zahrnut do informovaných osob. Jako problematické se však zatím ukazuje určení, v jaké fázi řízení, resp. u jakého typu řízení, by k informování obce ze strany soudu mělo dojít, a jaké všechny následné kroky by obec měla možnost udělat v situaci, kdy dostupnost bydlení není legislativně ošetřena.

V návaznosti na plnění vizí Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–25 MPSV realizuje **projekt Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend**, v jehož rámci poskytuje podporu obcím zavádějícím sociální bydlení bez přístupu i s přístupem Housing First. Data z ještě neuzavřených evaluací ukazují, že **došlo jak k posí-**

lení systémových řešení (na úrovni obcí se vytvořily a jsou aplikovány lokální koncepce bydlení), **tak k pozitivním trendům u samotných cílových skupin, které ve svém důsledku vedou k jejich sociálnímu začleňování, zvýšení kvality života a v neposlední řadě i státním úsporám.** Podle výsledků u zabydlených domácností došlo např. ke snížení pobíraných dávek státní sociální podpory (příspěvek na bydlení) i hmotné nouze (doplatek na bydlení), k nárůstu zaměstnanosti, ke snížení intenzity sociální práce zaměřené na primární existenční problémy (bydlení, dávky), a naopak ke zvýšení v oblasti např. řešení dluhů. Také děti cílových skupin disponují více sociálními kontakty, ať už je to tím, že došlo díky bydlení ke sloučení rodin, nebo tím, že si je zabydlení rodiče berou z institucí k sobě do bytů.

Mgr. Martina Mandová

Mgr. Natálie Pazderová

Mgr. Marie Kunstová

Odbor sociálních služeb a sociální práce

Ministerstvo práce a sociálních věcí

ENGLISH ABSTRACT

Housing as a Social Issue; Current Developments, by Martina Mandová, Natálie Pazderová & Marie Kunstová

The need for support concerning social aspects of accessible housing is reflected in the Strategy of Social Inclusion 2021–2030. Like other national documents such as Strategy for Equality of Men and Women 2021–2025, Strategy of Roma Integration 2021–2025 and Strategic Framework for Aging in Society 2021–2025, it addresses the issue of accessible housing for families, victims of violence, Roma and other groups. A new call for support of housing has been prepared by the Ministry of Labour and Social Affairs for the programme period 2021–2027. The Ministry's current efforts focus on adjustments in spheres such as uninsurable social benefits, energy poverty including definition of the target group, prevention of the loss of housing, and continuous results of the project Social Housing: Methodological and Informational Support in Social Agendas.

METODIKA UPLATŇOVÁNÍ PRINCIPŮ UNIVERZÁLNÍHO DESIGNU A CELOŽIVOTNÍHO BYDLENÍ V BYTOVÉ VÝSTAVBĚ

Jan Tomandl, Irena Šestáková, Michal Kohout, David Tichý

Článek představuje Metodiku uplatňování principů univerzálního designu¹⁾ a celoživotního bydlení²⁾ v bytové výstavbě, která vznikla jako součást projektu „Hledání nových metod pro podporu implementace principu univerzálního designu v investiční podpoře bydlení“ v rámci aplikovaného výzkumu. Projekt byl zadán Ministerstvem pro místní rozvoj ČR prostřednictvím Technologické agentury České republiky a byl řešen v letech 2019–2021 výzkumným týmem Fakulty architektury na Českém vysokém učení technickém v Praze. Metodika obsahově navazuje, reviduje a rozvíjí současné požadavky na bezbariérové užívání staveb v oblasti bydlení na úrovni bytových domů a jednotlivých bytů s akcentem na navrhování bytů pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace. Zejména přináší rozdělení na několik kategorií přístupnosti dle příkladů různých zahraničních modelů a definuje jednotlivé standardy včetně doporučení a návodných řešení.

Klíčová slova: bydlení, bezbariérové užívání staveb, osoby s omezenou schopností pohybu a orientace

Úvod

Současný stav řešené problematiky

V legislativním prostředí České republiky jsou požadavky na bezbariérové užívání staveb ukotveny především v právních předpisech [4] [5] [6] [7], z nichž některé dále odkazují na související technické normy, jejichž částí tak činí závaznými.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) v platném znění řadí bezbariérové užívání staveb mezi obecné požadavky na výstavbu v § 2 (Základní pojmy). Povinnost postupovat s ohledem na tyto požadavky (včetně výjimek) v průběhu celého investičního procesu pro všechny jeho účastníky je dále ukotvena v § 169 tohoto zákona. Obecné požadavky na využívání území (vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území) se uplatní spolu s požadavky stavebního zákona zejména při územním řízení (§ 90). Obdobně při územním řízení

s posouzením vlivů na životní prostředí (§ 94o), společném územním a stavebním řízení s posouzením vlivů na životní prostředí (§ 94x).

Stavební zákon řadí v § 132 (Společné zásady) bezbariérové užívání staveb do kategorie veřejného zájmu. Na rozdíl od požadavků na požární bezpečnost nebo hygienu však neexistuje dotčený orgán státní správy, který by tyto požadavky hájil formou závazných stanovisek. Existují nestátní neziskové organizace (např. NIPI bezbariérové prostředí, o. p. s.), jejichž vyjádření mohou sloužit pouze jako nezávazné pracovní podklady příslušným úřadům. Ochranu tohoto veřejného zájmu formou ověřování splnění požadavků na bezbariérové užívání staveb tedy zajišťují příslušné stavební úřady (např. již zmíněné § 90, § 106, § 111, § 115 stavebního zákona). Stavební zákon však definuje povinnosti a odpovědnosti všech účastníků procesu.

Klíčovým materiálem, který řeší obecné technické požadavky, je vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technic-

kých požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Vyhláška ve své paragrafové části řeší zejména podmínky její aplikace a v přílohách pak přináší konkrétní požadavky na podobu bezbariérového prostředí. Tyto požadavky se týkají zejména veřejného prostoru, veřejných částí staveb, částí staveb určených pro zaměstnávání 25 osob a více, společných částí bytových domů a bytů zvláštního určení a upravitelných bytů. Tato veřejně přístupná zařízení musí zajistit uspokojení potřeb co nejširšího množství osob s různými druhy zdravotního postižení a takový prostor je pak definován součtem těchto požadavků.

Tato vyhláška neřeší, a principiálně by ani neměla řešit, požadavky na individuální bydlení v běžných bytech a rodinných domech, kde by se měla případná míra bezbariérovosti prostředí přizpůsobit potřebám konkrétní osoby. Toto pravidlo je však třeba přehodnotit v případě, že se jedná o některé typy obecních bytů, druhy sociálního bydlení nebo bytů v různých typech zařízení pro seniory apod. Tedy byty stavebně převážně za veřejné peníze, které

1) Blanka Navrátilová ve své disertační práci Univerzální design a přístupnost staveb městské hromadné dopravy popisuje jako přístup k navrhování věcí, budov a prostředí, který se postupně vyvinul z bezbariérového designu na konci osmdesátých a v průběhu devadesátých let 20. století. Je směřován na všechny lidi bez ohledu na jejich věk, zdravotní stav, fyzické možnosti, národnost, kulturní, náboženské či sociální zázemí. [1] Lenka Váňová ve svém článku Univerzální design v Německu přibližuje univerzální design jako myšlenku, že design by měl být navrhován tak, aby bylo vytvořeno prostředí, které je přístupné a využitelné pro všechny lidi, bez ohledu na věk, zdravotní stav, náboženství nebo kulturní zázemí. [2]

2) Podle Renaty Zdařilové, je principem celoživotního bydlení reagování na potřeby všech uživatelů jakéhokoli věku a zdravotní kondice, ať už to jsou rodiče s dětmi v kočárku, samotné malé děti, dospělí osoby, senioři, osoby se ztrátou pohybových či zrakových možností. Každý z těchto uživatelů má jiné pohybové, manipulační, dosahové a orientační schopnosti, které jsme povinni při tvorbě obytného prostředí respektovat a ze kterých vychází jednotlivá kritéria požadavků na dostupné a přizpůsobitelné bydlení pro dosažení přístupného prostředí, jehož základem je samostatnost a svoboda pohybu všech uživatelů. [3]

jsou pronajímány za určitým účelem, většinou s nájmem, který neodpovídá tržním cenám. Zde se předpokládá, že uživatel bytu bude bydlet pod nájemní smlouvou a oproti běžnému bytu zde bude bydlet pouze v určité etapě svého života (přestože může být dlouhodobějšího charakteru). Předpokládá se tedy určitá cirkulace nájemníků, a z tohoto důvodu i připravenost prostor pro osoby s různými potřebami. Současná legislativa nabízí pouze možnost řešení formou bytu zvláštního určení (v případě upravitelného bytu se v praxi jedná o obdobné prostorové a ekonomické požadavky). To znamená, že technické i prostorové parametry jsou rovny součtu potřeb osob s různými druhy zdravotního postižení nebo znevýhodnění, a není reálné tento standard, vzhledem k prostorovým a ekonomickým nárokům, řešit v každém bytě zmíněných typů staveb. V praxi tak většinou dochází při každém projektu k novému hledání míry přístupnosti jednotlivých bytů ve vazbě na předpokládané budoucí obyvatele a ekonomickou efektivitu stavby, nebo se tyto požadavky u vlastních bytů vypouští úplně. Výsledek takového postupu je pak většinou závislý na zkušenosti architekta/projektanta, informovanosti pořizovatele a finančních možnostech projektu. Komplexní a aktuální metodický materiál opřený o výzkum potřeb cílových skupin, který by byl všem účastníkům takového investičního procesu oporou, chybí.

Dosavadní teoretická literatura týkající se obdobné problematiky je součástí výkladu zmíněné vyhlášky (Šestáková [8], Zdařilová [9]), nebo je již zastaralá (Filipiová [10]), harmonizovaná s již neplatnou legislativou, přestože stále obsahuje některé využitelné principy v oblasti bydlení pro osoby s omezenou schopností pohybu.

Cíle práce

Cílem metodiky je vytvořit materiál, který poskytne podporu subjektům veřejné správy, projektantům a architektům, odborné veřejnosti i vymezeným skupinám obyvatel v implementaci principů bezbariérovosti a univerzálního designu do oblasti bydlení na úrovni bytového domu a jednotlivých bytů. Úroveň

a míra podrobnosti zpracování umožní využití materiálu jako podkladu pro:

- zpracování požadavků na bezbariérové užívání staveb v rámci normového a legislativního systému ČR při přípravě nových stavebních předpisů,
- nastavení a kontrolu případných nových dotačních titulů subjektům veřejné správy, zejména Ministerstva pro místní rozvoj,
- pomoc pořizovatelům podporovaného bydlení, zejména obcím, při orientaci v požadavcích vymezených skupin osob na bydlení,
- podporu projektantů a architektů při navrhování bytů pro vymezené skupiny osob.

Cílem materiálu je také revidovat současné ukotvení požadavků na bezbariérové bydlení a nabídnout tak metodický postup při tvorbě a obnově bytového fondu při respektování dvou základních pilířů – uživatelských potřeb a ekonomické efektivnosti. Respektování uživatelských potřeb je podloženo realizovaným průzkumem potřeb mezi osobami s omezenou schopností pohybu a orientace v oblasti bydlení, včetně příkladů dobré praxe ze zahraničí. Ekonomická efektivnost je vyjádřena zejména aplikací principu univerzálního designu v podobě, která posouvá jeho základní myšlenku směrem ke snížení množství hlavních nedostatků bránících jeho širšímu uplatnění, tedy ekonomické a prostorové náročnosti.

Metodika se zaměřuje zejména na prostorové a technické aspekty bydlení, při jejichž vytváření není možné individuálně zohledňovat různé možné majetkoprávní vztahy, dosavadní omezení, vyplývající například z ochranných lhůt dalších dotačních titulů nebo územně a stavebně-technických podmínek konkrétních staveb a pozemků.

Metodika práce

Východiska

Mezi tři základní výchozí materiály metodiky patří:

- Výzkumným týmem revidovaná část vyhlášky č. 398/2009 Sb., konkrétně část týkající se požadavků na byty zvláštního určení a upravitelné byty.

- Vlastní průzkum potřeb osob s omezenou schopností pohybu a orientace v oblasti bydlení. Toto sociologické šetření probíhalo mezi červnem a říjnem 2020 ve formě hloubkových rozhovorů a zúčastnilo se ho celkem 40 respondentů.
- Analýza principů univerzálního designu ve vazbě na jeho uplatnění v architektuře, stavitelství a interiérovém designu.

Použité metody

Pro šetření potřeb osob s omezenou schopností pohybu a orientace byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda. Jako vhodná kvalitativní technika pro účely tohoto šetření byla použita technika individuálních hloubkových rozhovorů. Tato technika byla zvolena vzhledem k velikosti a specifičnosti výzkumného vzorku, tématu a potřebě jeho hlubšího zkoumání. Přestože byly rozhovory vedeny dle předem připravené struktury, použitá technika výzkumnému týmu umožnila přistupovat v průběhu rozhovorů k jednotlivým účastníkům šetření zcela individuálně.

Všechny hloubkové individuální rozhovory byly vedeny vyškolenými tazateli a se souhlasem účastníků byly co nejpodrobněji zaznamenávány do předem připravených polostrukturovaných formulářů. Cílovou skupinou šetření byly osoby s omezenou schopností pohybu a orientace. Výzkumnému týmu se podařilo prostřednictvím vybraných neziskových organizací sdružujících osoby se zdravotním postižením zapojit osoby s různým typem zdravotního postižení využívající různé typy kompenzačních pomůcek, osoby odlišného věku a žijící v různých typech domácností. Z tohoto důvodu bylo možné využít předchozí zkušenosti a výběrový vzorek 40 osob rozdělit do čtyř relativně homogenních skupin. Specifika rozřazení účastníků šetření do jednotlivých skupin byla předem definována s ohledem na očekávané prostorové nároky jednotlivých osob dané typem postižení nebo kompenzační pomůckou a očekávané zařízení bytu nebo části bytu ve vztahu k níže uvedeným standardům (*Univerzální standard S120, Bezbariérový standard S150, Specifický standard S180, Požadavky pro*

osoby se zrakovým postižením). Popis jednotlivých standardů je součástí kapitoly Výsledky.

V rámci šetření byla dodržena etická pravidla výzkumu. Jednalo se o poučený (informovaný) pasivní souhlas, svobodu odmítnutí a anonymitu (limitovanou specifiky místy realizace šetření).

Důležitým výchozím materiálem je analýza principů univerzálního designu ve vazbě na jeho uplatnění v architektuře, stavitelství a interiérovém designu. Principy univerzálního designu ukazují množství oborů, ve kterých je snahou tento způsob přemýšlení realizovat. Týká se nejen designu vystavěného prostředí a výrobků, ale také informačních technologií, orientačních systémů nebo podoby návodů k sestavení nábytku. V architektuře, stavitelství a interiérovém designu jsou v současné době tyto principy prosazovány na dvou úrovních. První úroveň reprezentuje požadavky často se kryjící s požadavky na běžnou bezbariérovost a je vymáhána legislativně. Druhá úroveň představuje snahy iniciativ vytvářet a prezentovat řešení prostředí a výrobky vhodné pro všechny. Tato úroveň doposud selhává zejména z důvodu ekonomické neefektivity vytvářených řešení.

Právě z toho důvodu je dle názoru výzkumného týmu nutné vnímat myšlenku univerzálního designu v bydlení nikoliv jako souhrn všech požadavků implementovaných do jediného produktu, ale jako hledání míry uspokojení

maximálního množství uživatelů za nejvyšší stále přijatelnou cenu v kombinaci s vhodnou alternativou, která nebude diskriminační a bude stejně dostupná. Návodným řešením pro tuto myšlenku je analýza německých a švédských požadavků na bydlení, resp. vytvoření několika kategorií bezbariérovosti bytů.

Švédská stavební legislativa [11] předpokládá tři kategorie přístupnosti v oblasti bydlení. Jedná se o základní přístupnost, která zohledňuje možnost používání mechanického vozíku a menšího elektrického vozíku a v základu je definována rozměry vozíku (700 x 1 200 mm). Zvýšenou přístupnost, která předpokládá užití více osobami se sníženou schopností pohybu a zároveň je definována rozměry elektrického vozíku (700 x 1 300 mm). A nakonec sníženou přístupnost, která nesplňuje požadavky na bezbariérovost, ale zajišťuje dostatečnou funkčnost pro ostatní osoby (např. osoby s chodítkem).

Německá stavební legislativa [12] předpokládá dvě kategorie přístupnosti v oblasti bydlení. Jedná se o kategorii B, která neumožňuje neomezené používání vozíku a je v základu definována plochou pro manipulaci 1 200 x 1 200 mm. Je vhodná pro seniory a osoby s chodítkem a nutností trochu většího prostoru a pro některé osoby, které užívají malý mechanický vozík. Druhá kategorie je označena písmenem R a je popsána jako kategorie umožňující neomezené používání vozíku. Zde se v základu vychází z nutné manipulační plochy 1 500 x 1 500 mm.

Hlavní myšlenkou univerzálního designu je rovný přístup pro všechny

Na základě výše uvedeného a v kombinaci se znalostí českých předpisů a zkušeností členů výzkumného týmu s vymezenými skupinami osob byla stanovena hypotéza, která předpokládá vytvoření různých kategorií přístupnosti bydlení dle skutečných požadavků jednotlivých osob se zdravotním postižením. Tato hypotéza byla ověřena výše zmíněným výzkumem formou hloub-

kových kvalitativních rozhovorů s respondenty – osobami se zdravotním postižením a seniory.

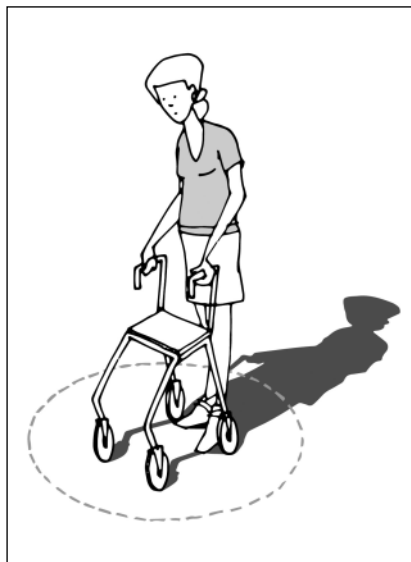
Výsledky

Standardy přístupnosti bydlení

Popis jednotlivých standardů je složen z několika typů požadavků. První kategorií jsou závazné požadavky, jejichž splnění je podmínkou pro označení bytu příslušnou kategorií a považuje se za jejich minima. Tyto požadavky patří mezi základní stavební kameny metodiky. Druhou kategorií jsou požadavky na úrovni doporučení, které slouží společně s komentáři k maximálnímu možnému přiblížení výsledné podoby bytu, aby odpovídala požadavkům na potřeby bydlení příslušných cílových skupin. Jejich podoba vychází převážně z empirických zkušeností a nemusí mít vždy základ v legislativním prostředí. Tento souhrn požadavků slouží jako metodický/podpůrný materiál pro projektanty i pořizovatele bytů a přináší návodná řešení pro jednotlivé části bytu. Třetí kategorií jsou požadavky na detailní technická řešení hygienického zařízení (např. výšky madel u WC mísy, odsazení čela WC mísy od zadní stěny, ...), která platí i ve veřejně přístupných stavbách a odpovídají požadavkům aktuálně platné legislativy.

I. Univerzální standard S120

Tento standard představuje základní, nejnižší prostorové požadavky, které mohou uspokojit většinu obyvatel a jsou zároveň aplikovatelné při běžné developerské výstavbě, neboť z hlediska plošných výměr (tj. ceny stavby) jsou tyto nároky často plněny. Důležitá je tedy lepší informovanost klientů, stavebníků a projektantů, která povede k dodržení několika zásad prostorové organizace. Hlavním požadavkem tohoto standardu je možnost zajištění manipulačního prostoru o velikosti kruhu o průměru 1 200 mm ve všech místnostech. Kromě běžné bytové výstavby jsou hlavním prostorem pro uplatnění tohoto standardu zejména různé typy sociálního a podporovaného bydlení,

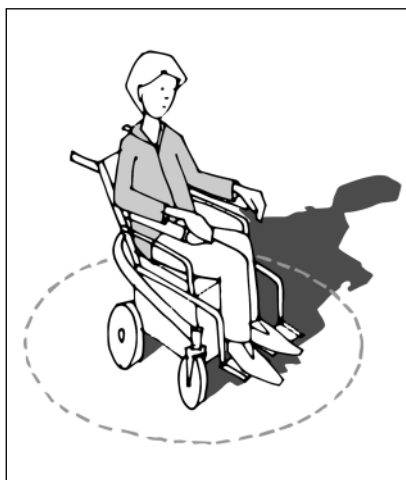
Základním prostorovým požadavkem standardu S120 je manipulační prostor o velikosti kruhu o průměru 1 200 mm

kde se předpokládá různé složení jeho obyvatel. Vhodné jsou i pro alternativní zařízení k domům s pečovatelskou službou, zejména pro různé druhy bydlení pro seniory a samostatné seniory. Je předpoklad, že tato kategorie bytů uspokojí seniory, osoby používající chodítka, berle i menší mechanický vozík. Jedná se o základní kategorii, která by měla být aplikovatelná ve stavbách a zařízeních, kde se z ekonomických i prostorových důvodů nepředpokládá, že bude možné udělat všechny byty plně bezbariérové, nicméně z hlediska předpokládaných uživatelů je nutné, aby byly všechny byty nebo pokoje v minimálně částečně bezbariérovém standardu. Tyto byty by měly být následně vhodně doplněny byty s vyššími standardy bezbariérovosti dle této metodiky a dle jejich potřebného procentuálního zastoupení.

II. Bezbariérový standard S150

Tato kategorie představuje standard, který se ve většině požadavků blíží požadavkům na dnešní byt zvláštního určení dle vyhlášky č. 398/2009 Sb. Předpokládá uspokojení zejména osob využívajících různé typy mechanického i elektrického vozíku s různým druhem zdravotního znevýhodnění. Standard umožňuje těmto osobám neomezené užívání vozíku ve všech místnostech v bytě. Předpokládaný uživatel může bydlet sa-

mostatně, nebo být členem domácnosti, který se stará o děti i o provoz domácnosti. V základu je požadavek definován manipulačním prostorem o velikosti kruhu o průměru 1 500 mm.

Základním prostorovým požadavkem standardu S150 je manipulační prostor o velikosti kruhu o průměru 1 500 mm

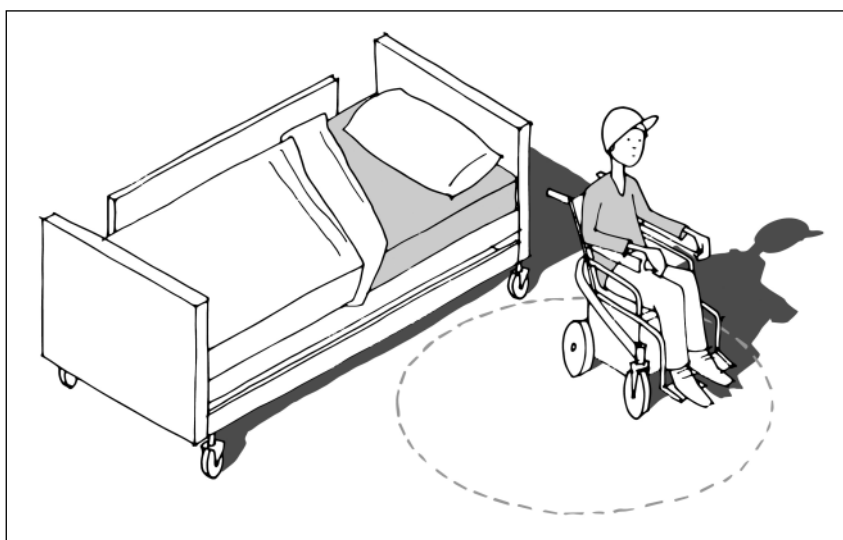
III. Specifický standard S180

Představuje standard definovaný požadavky na manipulační prostor o velikosti kruhu o průměru 1 800 mm, tento požadavek je však nutné naplnit pouze v některých místnostech bytu (např. koupelna, ložnice/pokoj). Tato kategorie zohledňuje osoby s diagnózou např. myopatie, nebo svalová dystrofie, případně těžší formu DMO, kde se předpokládá, že většinu činností zajišťuje asistent, proto také musí být část bytu

(typicky kuchyň) upravena pro užívání osobami bez zdravotního postižení. Odpadají také požadavky na výškovou úroveň manipulačních prvků, oproti standardu S150. V koupelně a v pokoji je však nutný větší manipulační prostor, který umožní asistenci i za použití zvedacího zařízení.

IV. Požadavky pro osoby se zrakovým omezením

Přestože vyhláška č. 398/2009 Sb. slučuje požadavky na bydlení pro osoby se zrakovým omezením i s pohybovým omezením do jedné kategorie bytu zvláštního určení, je zřejmé, že požadavky obou vymezených skupin osob se ve větší části nepřekrývají. V obecné rovině lze říci, že požadavky na bydlení pro osoby se zrakovým omezením lze aplikovat na všechny standardy bytů, proto je také neoznačujeme jako samostatný standard. Tyto požadavky mohou být dvojího druhu. Jedna kategorie se týká zejména technického vybavení, způsobu ovládání zařízení a dalších technických pomůcek usnadňujících život v takovém bytě. Druhou kategorií je stavebně-technická připravenost bytu/bytového domu, dispoziční a prostorové vazby, a právě tyto požadavky je pak možné metodicky podchytit a pracovat s nimi již při záměru nebo samotném návrhu. Samostatnou kategorií je pak umístění domu, lokalita, okolní občanská vybavenost, dostatečné vybavení veřejného prostoru vodicími liniemi

Základním prostorovým požadavkem standardu S180 je manipulační prostor o velikosti kruhu o průměru 1 800 mm

nebo navazující MHD. Přestože je tato třetí část požadavků samotnými osobami se zrakovým omezením velmi často zmiňována a považována za velmi důležitou, není možné ji podchytit v materiálu, který se týká požadavků na samotný bytový dům/byt/pokoj. Požadavky je možné dle záměru a možností pořizovatele bydlení implementovat do různých standardů bydlení.

Výčet samostatných požadavků všech standardů je součástí vlastní Metodiky uplatňování principů univerzálního designu a celoživotního bydlení v bytové výstavbě. [13]

Diskuse

Prostředí, v němž žijeme, působí různě na lidskou pohodu i zdraví a významně ovlivňuje schopnost jednání, rozhodování i orientaci v prostoru, což platí především pro bydlení. Obecně lze říci, že snadná čitelnost prostředí a bytu samotného vede k jeho bezproblémovému užívání. Naopak špatné dispoziční a prostorové uspořádání vede k dezorientaci a pocitu nejistoty. Výzkumný tým si je vědom toho, že v některých případech by mělo být při navrhování bydlení postupováno individuálně. Stejně tak různé osoby se zdravotním postižením mají individuální požadavky z hlediska svých možností, schopností i užívané kompenzační pomůcky. Přestože byl v rámci průzkumu potřeb zahrnut poměrně široký vzorek osob s omezenou schopností pohybu a orientace, beze sporu se najde množství osob, jejichž požadavky se budou pohybovat napříč definovanými standardy, případně budou vyžadovat jejich drobné modifikace.

Vytvořená metodika obsahově navazuje, reviduje a rozvíjí zejména část dosud platné vyhlášky MMR č. 398/2009 Sb. Konkrétně se jedná o části týkající se požadavků na byty zvláštního určení a upravitelné byty. Oproti zmíněné vyhlášce metodika přináší rozdělení na několik kategorií přístupnosti bytů, což umožní např. zajištění minimálních standardů v běžných bytech, v sociálních bytech, v domech pro seniory nebo v bytech v domech s pečovatelskou

službou. Také zjednoduší možnost budoucího využití a případných úprav bytů pro část osob s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Další standardy rozvíjí současné požadavky na byty zvláštního určení pro osoby s omezenou schopností pohybu. Kromě technických a prostorových požadavků obsahuje metodika také doporučení a návodná řešení. Různé kategorie přístupnosti bytů je možné pozorovat i v zahraniční legislativě (Švédsko, Německo).

Závěr

Ve vytvořené metodice jsou definované standardy podloženy průzkumem potřeb ve formě hloubkových rozhovorů s vymezenými skupinami obyvatel a nestaví tak nové požadavky pouze na úpravě již dříve přijatých opatření. Tím projekt reaguje na aktuální potřebu začlenění principů univerzálního designu do podporovaného bydlení ze strany Ministerstva pro místní rozvoj s důrazem na ekonomickou efektivitu a udržitelnost při pořizování a užívání bytů.

Takto vzniklý materiál je tedy široce uplatnitelný pro (v úvodu práce vymezené) obecné příjemce metodiky, kterými jsou státní instituce, veřejná správa a samospráva, neziskové subjekty zabývající se problematikou bezbariérového užívání staveb, soukromí stavebníci, architekti a projektanti, kteří zpracovávají projekt týkající se bezbariérového bydlení.

Základním uplatněním metodiky je rozvinutí legislativních požadavků na bezbariérové užívání staveb v oblasti bydlení stanovením požadavků, které jsou v praxi aplikovatelné pro vytváření bezbariérového prostředí pro široké spektrum osob efektivním způsobem. Na úrovni státních institucí umožní metodika včlenit tyto požadavky do podmínek konkrétních dotačních titulů poskytovatelům dotací. Na úrovni měst a obcí pomůže přinést představu o prostorových nárocích, vazbách a uspořádání pro jednotlivé skupiny osob při pořizování těchto bytů, zejména při rozhodování o možnosti adaptace současných bytových domů a bytů nebo řešení novostavbou. V případě neziskového sektoru a soukromých stavebníků

může, vzhledem k „návodnému charakteru“, materiál sloužit jako podklad při vlastním navrhování.

Vedle poruchy mobility, která je často v současné legislativě brána jako výchozí druh zdravotního omezení pro návrh legislativy, existují i jiné, méně viditelné typy postižení, které při interakci s prostředím způsobují určité potíže. I když existuje řada odborných studií, které prokazují, že bezbariérovost není dána jen požadavky na plošné parametry, stále převažují projekty a realizace, které vycházejí právě jen z legislativně stanovených plošných požadavků bez vazby na půdorysné a prostorové uspořádání a vzájemné vazby jednotlivých místností bytu. Pouhá znalost legislativy nezaručuje kvalitu bydlení obecně, včetně bydlení pro osoby se zdravotním omezením. Různá specifika plynoucí z typu diagnózy nebo zdravotního omezení vyžadují jiné prvky uspořádání prostoru, které často mohou jít i vzájemně proti sobě. Je prakticky nemožné postihnout je v jednom uceleném materiálu, natož snažit se je aplikovat do jednoho typu bydlení. Problematika všech těchto oblastí si zaslouží vlastní výzkumný prostor, včetně zhodnocení typů staveb, kde je vhodné v různé míře tyto požadavky uplatňovat. Typickým příkladem jsou domy s pečovatelskou službou pro osoby s demencí, stacionáře pro osoby s poruchou autistického spektra nebo jiné specializované rehabilitační kliniky s pobytovou kapacitou, např. pro osoby s Parkinsonovou nemocí.

Použité zdroje:

- [1] NAVRÁTILOVÁ, B. *Univerzální design a přístupnost staveb městské hromadné dopravy*. Praha. 2016. FA ČVUT v Praze – disertační práce.
- [2] VÁŇOVÁ, L. *Univerzální design v Německu*. Czech Design [on-line]. [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/univerzalni-design-v-nemecku>.
- [3] ZDAŘILOVÁ, R. *Metodika přístupného prostředí bytového fondu – celoživotní bydlení*. Certifikovaná metodika. ČKAIT. 2011.
- [4] Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
- [5] Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

- [6] Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území.
- [7] Vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření.
- [8] ŠESTÁKOVÁ, I., LUPAČ, P. *Budovy bez bariér*. Grada. 2010. ISBN 978-80-247-3225-1.
- [9] ZDAŘILOVÁ, R. *Bezbariérové užívání staveb*. ČKAIT. 2011. ISBN 978-80-8743-817-6.
- [10] FILIPOVÁ, D. *Projektujeme bez bariér*. MPSV. 2002. ISBN 80-86552-18-7.
- [11] Standard SS914221: *Byggnadsutformning – Bostäder – Invändiga mått*. 2006. Technická norma.
- [12] DIN 18040-2:2011-09: *Barrierefreies Bauen – Planungsgrundlagen*. 2011. Technická norma.
- [13] ŠESTÁKOVÁ, I., TOMANDL, J., TICHÝ, D., KOHOUT, M. *Metodika uplatňování principů univerzálního designu a celoživotního bydlení v bytové výstavbě*. Certifikovaná metodika MMR. 2021.

Dedikace

TAČR BETA 2 – TIRBMMR823 – Hledání nových metod pro podporu implementace principu univerzálního designu v investiční podpoře bydlení.

Ing. arch. Jan Tomandl
prof. Ing. arch. Irena Šestáková
prof. Ing. arch. Michal Kohout
doc. Ing. arch. David Tichý, Ph.D.
Ústav nauky o budovách, Fakulta architektury ČVUT v Praze

ENGLISH ABSTRACT

A Methodology for Application of Principles of Universal Design and Lifelong Housing in Housing Construction,
by Jan Tomandl, Irena Šestáková, Michal Kohout & David Tichý

This article presents a methodology that originated within an applied research project named Quest for Supportive Methods of Implementation of the Principle of Universal Design in Housing Investments. This project was assigned to a research team at the Faculty of Architecture of the Czech Technical University by the Technological Agency of the Czech Republic on behalf of the Ministry for Regional Development.

The methodology follows, reviews and develops current requirements for barrier-free use of blocks of flats and individual flats. The key idea behind the methodology is a three-fold categorization of accessibility with a summary of specific requirements for housing of visually impaired persons. This categorization was inspired by legislation in Sweden and Germany, where such standards form part of the national requirements for housing.

The basic universal standard is defined as S120. Its main requirement is to guarantee leeway in the form of a circle of 1200 mm in diameter in all rooms. This category should meet the needs of the elderly and those using a walker, crutches or a small wheelchair. Another category is the barrier-free standard S150, which corresponds to most requirements for flats for special use as defined by Czech legislation, providing leeway in the form of a circle of 1500 mm in diameter. Finally, the S180 specific standard corresponds to requirements for leeway in the form of a circle of 1800 mm in diameter; it applies for some rooms only, such as bathroom or bedroom. This category takes into account persons diagnosed with myopathy, muscular dystrophy and serious forms illness requiring assistance in most situations. Our methodology for application of principles of universal design and lifelong housing in housing construction contains a list of specific requirements corresponding with all these standards.

SOCIÁLNÍ BYDLENÍ V CHOMUTOVĚ

Mária Šťastná

Sociálním bydlením řeší město Chomutov uspokojení potřeb bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením či sociálně vyloučené. Odstraněním poplatku/kauce z nájemní smlouvy a intenzivní sociální prací je zajištěna jejich podpora v bydlení i postupné začleňování. Nejohroženější skupinou jsou rodiny a samoživitelé s malými dětmi. Vytvořená koncepce sociálního bydlení a aktivní spolupráce s ostatními aktéry garantuje dosažení vysokého stupně úspěšnosti klientů, kteří selhávají na volném trhu s byty. Ze zkušeností vyplývá, že dochází ke zřejmému zlepšení existenčního zabezpečení a socializace ohrožených obyvatel v Chomutově.

Město Chomutov intenzivně řeší sociální problematiku osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených osob realizací podpůrných projektů z dotací Evropské unie zaměřených na sociální oblast. Zároveň se brání migraci za levným bydlením vyhlášením opatření obecné povahy – bezdoplatkových zón v nejrizikovějších oblastech. Bohužel toto opatření negativně dopadlo i na rodiny v sociálních bytech, které přišly o doplatek na bydlení, stejně jako nově zabydlení klienti na ubytovnách. V roce 2018 bylo na doplatecích závislých 932 domácností a 144 klientů ubytovacích zařízení. Po zavedení bezdoplatkových zón v r. 2019 došlo k poklesu počtu na 51 % u domácností a na 60 % v ubytovacích zařízeních. V r. 2020 dochází k dalšímu poklesu na 47 % u domácností a zvýšení na 65 % v ubytovacích zařízeních. V současné době jsou ve městě čtyři ubytovny a jeden azylový dům. Doplatek nově příchozím je poskytován ve dvou ubytovnách a v azylovém domě.

Z podrobné analýzy bylo zjištěno, že je v Chomutově cca 23 000 bytových jednotek, z toho 84 % v bytových domech. Neobydlených bytů je 7,5 %. Necelých 39 % bytů je ve vlastnictví SVJ. Nejvíce bytů má rozlohu 40–59,9 m², tj. 39 % bytového fondu. V majetku města je cca 6 % bytového fondu, tj. 1 705 bytů. V domě s pečovatelskou službou Merkur je 157 bytů, dále 2 byty na půl cesty, 4 bezbariérové byty a 33 sociálních bytů. V majetku Chomutovské bytové, a. s., jejímž hlavním akcionářem je město, je 1 515 bytů. Přísné nastavení pravidel pro pronajímání těchto bytů omezilo zvyšování dluhové zátěže v těchto bytech a zajistilo více finančních prostředků na obnovu bytového fondu.

V letech 2017–2022 byl realizován projekt „Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení na lokální úrovni v Chomutově“, který stanovil cílové skupiny pro sociální bydlení a vytvořil metodiky sociální práce a další podmínky sociálního bydlení. Na základě podrobné analýzy došlo k vytvoření „Lokální koncepce sociálního bydlení v Chomutově“, v níž byly definovány problémy, bariéry a cíle sociálního bydlení. Pro pilotáž město zajistilo 12 kvalitních nesegregovaných bytů, z nichž 6 bylo zrekonstruováno z prostředků MMR (IROP). Zabydlelo se celkem 17 rodin.

Při zabydlování byla praktikována **metoda Housing First** (nejdříve bydlení). Prohloubení vědomostí o této problematice zajistilo MPSV na pravidelných setkáních. Zároveň byly realizovány studijní zahraniční cesty do Nizozemí, Švédska, Skotska a Španělska. Více než 70 % zabydlených si bydlení udrželo. Celkem bylo zaevidováno 269 žádostí o sociální byt. V oblasti prevence ztráty bydlení bylo podpořeno celkem 62 osob.

Na tuto pilotáž navázal další projekt „Podpora sociálního začleňování obyvatel v Chomutově pro oblast sociálního bydlení, dluhové problematiky a podpory ohrožených rodin“ (realizace v letech 2019–2022). Cílem tohoto projektu v oblasti bydlení je předcházet ztrátě bydlení a osobám v bytové nouzi nabídnout nejvhodnější typ bydlení od noclehárny přes azylový dům, ubytovny, krizové bydlení až po sociální bydlení. Nejčastějšími klienty jsou samoživitelky, rodiny s dětmi, osoby s příspěvkem na péči apod. Od roku 2017 evidujeme cca 380 žádostí o sociální byt. Celkem disponujeme 33 sociálními

byty. Šest bytů poskytla Chomutovská bytová, a. s. (převedeno z předchozího projektu). Ostatní byty jsou v majetku města. Šest bytů bylo opraveno z prostředků IROP (převedeno z předchozího projektu), 2 byty byly převedeny z nevyužitého krizového bydlení a 19 bylo pořízeno výkupem od soukromých vlastníků z dotačních prostředků IROP (udržitelnost 20 let). Díky pozitivní propagaci sociálního bydlení a jednání se zástupci SVJ je zajištěna oboustranná spolupráce a informovanost o situaci v sociálních bytech a díky pravidelné podpoře sociálních pracovníků jsou včas a efektivně řešeny případné podněty. Monitoring krizových situací v lokalitách se sociálními byty je zajištěn ve spolupráci s městskou policií.

Z celkového počtu 42 zabydlených domácností v obou projektech pouze 11 ukončilo nájemní smlouvu. Hlavními důvody byly u 8 rodin dluhy, ale také nedodržování pravidel v bydlení a nespolečnost se sociálními pracovníci. Do standardního bydlení se přesunuly 3 rodiny. Průměrně si udrží bydlení cca 74 % domácností. Celkem 8 domácností si udrželo bydlení po dobu tří let a 11 domácností po dobu dvou let. Přechodu do standardního bydlení brání vysoké náklady na bydlení, minimální zaměstnatelnost některých klientů, dluhy vůči městu, povinnost mít půl roku hlavní pracovní poměr, OSVČ. Vysokou nezaměstnanost ovlivňuje nízké či nedokončené vzdělání, důchodový věk, zdravotní stav či péče o děti. Problémem je také příjem na hranici chudoby a nemožnost našetřit na poplatek u Chomutovské bytové, a. s., (byt 1+2 – 17 500 Kč, nájemné 61 Kč/m²), či na kauci do bytu na volném trhu (1+2 – cca 18 000 Kč,

nájemné cca 170 Kč/m²). Nízký příjem ze zaměstnání spolu s exekucemi či insolventci je pro velkou část klientů limitující.

Díky finanční podpoře z dotací město pomáhá v řešení složité situace alespoň části rodin či jednotlivců. Stabilizace v bydlení má obrovský pozitivní

dopad na zdraví klientů i jistotu v bydlení, u dětí se zlepšuje docházka i prospěch. Část klientů se pokouší vrátit na trh práce.

Mária Šťastná
Odbor sociálních věcí
Magistrát města Chomutova

ENGLISH ABSTRACT

Social Housing in Chomutov, by Mária Šťastná

The municipal authority of Chomutov has addressed the issue of housing for persons in danger of or afflicted by social exclusion through their social housing. The waiver of the fee/deposit pertaining to the residential lease contract and intensive social work provide support for housing and progressive inclusion. The most endangered groups consist of families and single parents with small children. This concept of social housing and active cooperation with other actors guarantees a high success rate for clients who fail in the open housing market. There is evident improvement in terms of livelihood security and socialization in Chomutov's endangered population.

STRATEGIE ROZVOJE BYDLENÍ V HLAVNÍM MĚSTĚ PRAZE

Michal Němec

Nedostupné bydlení představuje v současnosti jeden z nejvýraznějších problémů hl. m. Prahy. V důsledku vysoké úrovně tržního nájemného a dlouhodobého a aktuálně velmi strmého růstu cen rezidenčních nemovitostí je Praha metropolí, kde je finanční dostupnost bydlení jedna z nejnižších v rámci celé Evropy. Problém dosáhnout na přiměřené a kvalitní bydlení má stále větší část Pražanů. Za této nepříznivé situace byla městskou politickou reprezentací schválena Strategie rozvoje bydlení v hl. m. Praze, která po více než 15 letech představuje první celoměstskou strategii zabývající se specificky oblastí bydlení, jejíž ambicí je na nastalé problémy reagovat a přispět tak ke zlepšení kvality života Pražanů. Cílem tohoto článku je shrnout hlavní teze, závěry a doporučení vyplývající z této strategie.

Úvod

Zpracováním *Strategie rozvoje bydlení v hl. m. Praze*¹⁾ (dále jen „Strategie“) byl pověřen Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (dále jen „IPR Praha“) usnesením Rady hl. m. Prahy z ledna 2020. Záměr na zpracování strategie měl dále oporu i v platném *Strategickém*

plánu hl. m. Prahy (Aktualizace 2016) [1], v programovém prohlášení stávající Rady hl. m. Prahy [2], tak i ve zpracovaném materiálu *Teze rozvoje bydlení* z roku 2019 [3], který byl schválen Výborem pro bydlení Zastupitelstva hl. m. Prahy. IPR Praha zpracoval prvotní návrh strategie, který byl následně podroben širší diskusi za

účasti politických představitelů města, zástupců relevantních odborů Magistrátu hl. m. Prahy, expertů na oblast bydlení z ministerstev, akademického sektoru aj. Finální verze Strategie byla schválena Radou hl. m. Prahy a Zastupitelstvem hl. m. Prahy v dubnu 2021.

1) Ke stažení na: www.iprpraha.cz/strategiebydleni.

Hlavní důvody pro zadání a následné zpracování strategie byly již nastíněny v abstraktu výše. Zejména se tedy jednalo o nutnost reakce města na krizový vývoj z hlediska strmého růstu cen bydlení, který velmi negativně ovlivňuje životní standard a perspektivy obyvatel Prahy, ale zároveň je i rizikem sociální stability města a limitujícím faktorem pro jeho další rozvoj (viz podrobněji část „Analýza: Růst cena bydlení jako multifaktorový problém“). Nehledě na to, že kromě strmého růstu cen je potřeba věnovat pozornost i dalším méně závažným problémům, které se v Praze v oblasti bydlení rovněž vyskytují. V neposlední řadě Praha dlouhodobě postrádala strategický rámec, který by udával směr bytové politiky města. Poslední materiál tohoto druhu, *Koncepce bytové politiky hl. m. Prahy pro rok 2004 a navazující období* [4], byl schválen pražskou politickou reprezentací před 17 lety. Od té doby se událo na trhu s rezidenčními nemovitostmi a v bytové politice města mnoho podstatných změn a uvedený koncepční materiál byl tedy fakticky překonán již dávno (formálně byl ale nahrazen až schválením Strategie v dubnu 2021).

Strategie je strukturována obvyklým způsobem. Po manažerském shrnutí a úvodu následuje poměrně stručná analytická část, která je následovaná stěžejní návrhovou částí definující jednotlivé prioritní oblasti, strategické cíle a opatření a závěrečné části jsou věnovány představení postupu implementace Strategie a návrhu indikátorů pro sledování naplňování vytyčených strategických cílů.

Analýza: Růst cen bydlení jako multifaktorový problém

Ve Strategii obsažené strategické cíle a opatření byly formulovány na základě diagnózy současného stavu a trendů. Analytická část strategie identifikující hlavní problémy a výzvy vycházela zejména z již zpracovaných studií a analýz, které se zaměřovaly na postihnutí bytové situace v Praze z různých perspektiv. [5, 6, 7]

Průměrná prodejní cena i starších pražských bytů již aktuálně překonává hra-

nici 100 tisíc Kč/m². Strmý růst nemovitostí, a s ním spojená nízká finanční dostupnost vlastnického i nájemního bydlení, tak představují stěžejní problém a zároveň hlavní analytické východisko pro návrhovou část Strategie. Problém růstu cen bydlení má celou řadu vzájemně souvisejících příčin, přičemž těmi nejdůležitějšími jsou:

- 1) nedostatečný objem nové bytové výstavby,
- 2) problém distribuce bytového fondu,
- 3) výrazná redukce počtu obecních bytů a absence veřejné bytové výstavby.

Ad 1) V Praze bylo v období 2015–2020 dokončováno v průměru 5,3 tisíc bytů za rok, nicméně tento objem bytové výstavby není adekvátní vůči potřebám silné poptávky. Nedostatečná výstavba je zapříčiněna především politickými, administrativními a právními bariérami, které výrazně zpomalují a komplikují proces povolování nových staveb [8].

Ad 2) V důsledku selhávání distribuce bytového fondu se byty často nedostávají těm osobám a domácnostem, které skutečně potřebují řešit své bytové potřeby. S tím velmi úzce souvisí silná úroveň investiční poptávky na pražském trhu s byty. Vzhledem k nízkým úrokovým mírám, relativnímu nedostatku vhodných investičních příležitostí a přebytku peněz v ekonomice představuje koupě bytu v Praze vhodný a vyhledávaný nástroj ke zhodnocení volných finančních prostředků, který využívají zejména konzervativněji orientovaní investoři (mj. koupě investičního bytu slouží při neexistenci dalších pilířů důchodového spoření i jako forma finančního zajištění na stáří). Přírodním důsledkem je, že ceny bydlení odrážejí spíše koupěschopnost a finanční možnosti investorů, nikoliv příjmovou realitu běžných Pražanů.

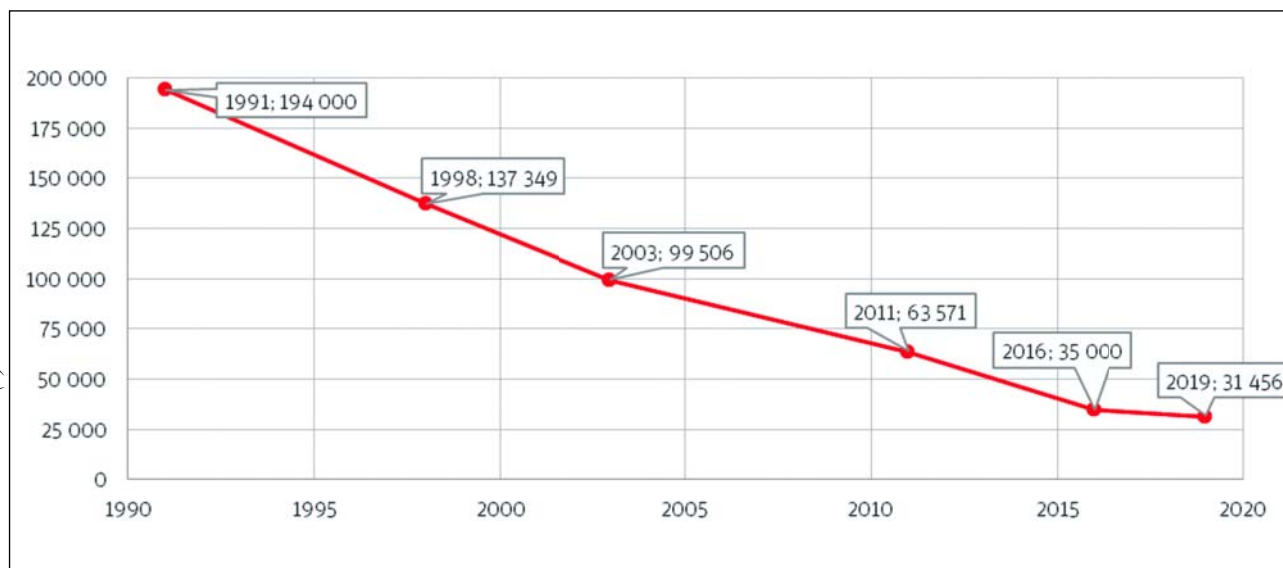
Ad 3) Ještě donedávna ústředním rysem bytové politiky hl. m. Prahy a většiny městských částí byla především rozsáhlá privatizace obecního bytového fondu, která doposud stále nebyla zcela ukončena (jen mezi lety 2011 až 2019 bylo zprivatizováno více než 32 tisíc bytů ve správě hlavního města a městských částí – viz graf 1). Záro-

veň objem výstavby nových obecních bytů byl v poslední dekádě zcela zanedbatelný (viz graf 2). V důsledku pokračující privatizace obecních bytů a absentující veřejné výstavby se segment finančně dostupného a sociálního nájemního bydlení velmi významně zredukoval a spolu s tím Praha i městské části ztratily z velké části svůj vliv z hlediska možností realizovat skutečně účinnou bytovou politiku.

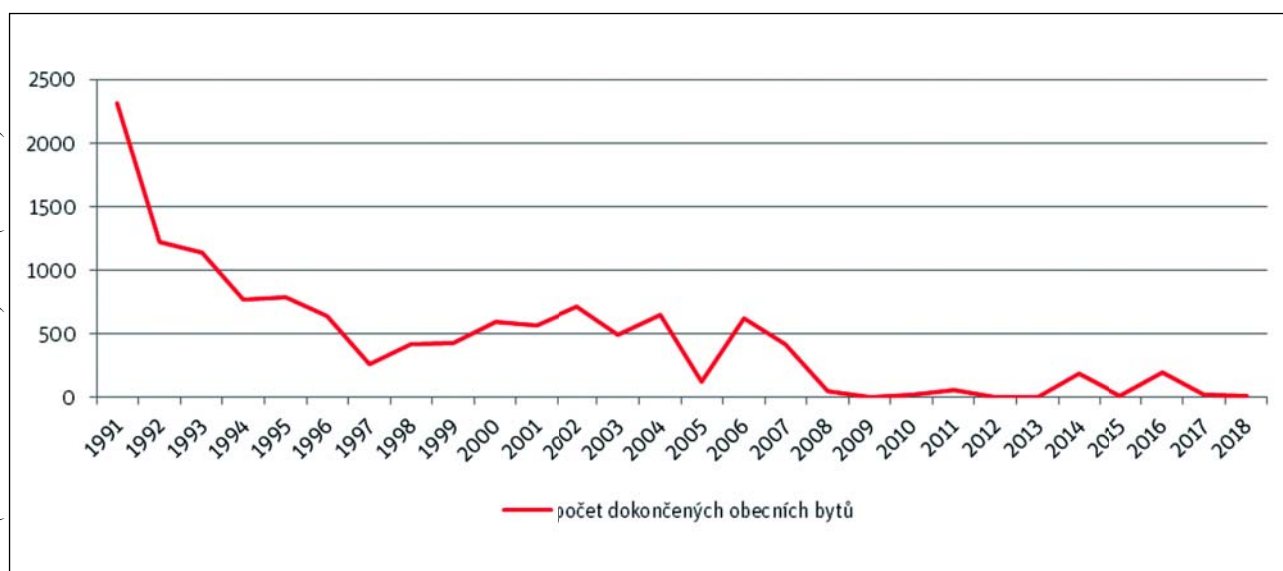
Výše uvedené tři příčiny strmého růstu cen na pražském rezidenčním trhu jsou patrně těmi hlavními, nikoliv však jedinými. Dalšími faktory zdražování bytů a domů jsou i probíhající sociodemografické změny, kdy v důsledku stárnutí populace a bydlení tzv. singles narůstá počet jednočlenných domácností a zvyšuje se nárok na počet bytů v relaci počtu obyvatel, resp. na prostorový standard bydlení. Rovněž také Praha jako dominantní centrum republiky představuje nejvýznamnější imigrační region v ČR, což neustále generuje tlak na navýšení bytových kapacit. A nemůžeme opominout ani další faktory, jakými jsou kupříkladu růst cen stavebních prací a materiálů či poskytování ubytovacích služeb v bytech skrze on-line platformy typu Airbnb. Z výše uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že růst cen bydlení v Praze představuje multifaktorový problém, který nemá pouze jedno řešení, ale je nutné na něj v rámci Strategie reagovat prostřednictvím různých a vzájemně provázaných aktivit a opatření.

Rozvoj bydlení jako priorita hl. m. Prahy

S ohledem na hlavní závěry z analytické části je evidentní, že z pozice hl. m. Prahy je nutné rychle a účinně reagovat na současný nepříznivý, a do značné míry krizový vývoj, i když je patrné, že v některých oblastech jsou nástroje města výrazně limitované (viz ad 2 výše). V každém případě je nezbytné politiku bydlení přijmout za jednu z klíčových agend města a zároveň počítat s tím, že dosažení vytyčených strategických cílů v oblasti politiky bydlení se neobejde bez zajištění signifikantního objemu finančních prostředků, a to v nesrovnatelně vyšším relativním po-

Graf 1: Vývoj počtu obecních bytů v Praze (1991–2019)

Graf 2: Vývoj počtu nově dokončených obecních bytů v Praze (1991–2018)

měru vůči prostředkům, které hlavní město na rozvoj bydlení přímo vynakládalo v uplynulých 10 letech. V dobách očekávaného zvýšeného tlaku na veřejné rozpočty v souvislosti s dopady koronavirové pandemie bude nutné využívat výhodných dlouhodobých úvěrů a nástrojů sdruženého financování. Bude potřeba navázat na dosavadní iniciativy stávající Rady hl. m. Prahy a dále je rozvíjet a posilovat. Spolu s přijetím Strategie dochází v rámci oblasti rozvoje bydlení ke změně přístupu města v těchto parametrech:

- Hlavní město již nebude prodávat své pozemky a bytový fond, ale naopak bude budovat své portfolio

a mimo jiné prostřednictvím nově vzniklé Pražské developerské společnosti (PDS) bude odpovědně spravovat a aktivně rozvíjet svá nemovitostní aktiva. Bude klíčovým partnerem soukromého sektoru ve vyjednávání tzv. dohody o využití území, bude spolutvůrcem této dohody a zavede transparentní systém spolupráce s privátními investory/developery včetně uplatňování kontribučních mechanismů.

- Bude se zasazovat o odstraňování zbytečných, umělých a iracionálních bariér v nové bytové výstavbě, což zahrnuje i prosazování cílů Strategie ze strany hl. m. Prahy v kom-

plikovaném prostředí administrativního správního členění města.

- Posílí svou roli vůči jednotlivým složkám státu, a to ve snaze prosazovat zájmy hlavního města na národní úrovni v rámci různých podtémat bydlení a při prosazování souvisejících legislativních změn.
- Bude usilovat o lepší propojení strategického a územního plánování i o integraci vnějších vazeb vůči metropolitnímu regionu.
- V oblasti správy obecního bytového fondu se bude chovat maximálně transparentně, odpovědně a bude distribuovat své byty spravedlivě, prioritně potřebným skupinám obyvatel.

Návrhová část Strategie

Ačkoliv je okruh problému a řešených témat v rámci Strategie velmi široký, její vize (globální cíl) je formulována do jediné věty: „*Praha se stane městem s aktivně řízenou bytovou politikou a dostatečnou nabídkou kvalitního, dlouhodobě udržitelného a především finančně dostupného bydlení, k němuž budou mít přístup obyvatelé všech sociálních vrstev.*“ Za účelem naplnění této ambiciózní vize, které by Praha měla dosáhnout do roku 2030, bylo v rámci Strategie vytyčeno pět hlavních prioritních oblastí:

- Prioritní oblast 1: Výstavba dostupného a kvalitního bydlení
- Prioritní oblast 2: Rozvíjející se městský fond
- Prioritní oblast 3: Udržitelné a standardní bydlení pro specifické skupiny obyvatel
- Prioritní oblast 4: Atraktivní bydlení na území celého města

- Prioritní oblast 5: Otevřená spolupráce města s klíčovými aktéry

Prioritní oblast 1 cílí na významné navýšení objemu nabídky nových finančně dostupných a kvalitních bytů. Město by se mělo aktivně podílet na bytové výstavbě se soukromým sektorem a dalšími aktéry, aby výstavba nebyla nadále realizována výhradně developerskými projekty na tržní bázi. V souvislosti s tímto cílem je současně nutné připravit rozvojová a transformační území ve městě a eliminovat zejména administrativní bariéry spojené s povoláním nových staveb.

Prioritní oblast 2 se zaměřuje na obecní bytový fond, jeho další rozvoj, obnovu, zhodnocování a na optimalizaci jeho správy. Oproti Magistrátu hl. m. Prahy (MHMP) spravují výrazně větší část obecních bytů městské části (MČ), je proto potřeba pracovat na zlepšení koordinace mezi MHMP a MČ (a naopak MČ). Zároveň je nutné směřovat

k jednotné celoměstské politice bydlení založené na společných hlavních zásadách a principech.

V rámci prioritní oblasti 3 je akcentován sociální rozměr problematiky bydlení. Cílem oblasti je rozvinout segment podporovaného bydlení určený zejména pro sociálně či generačně ohrožené skupiny obyvatel, jež mají ztížený přístup na volný trh s byty. Spolu s programy dostupného a sociálního bydlení by měly být rozvíjeny i další nástroje a doprovodné služby, jež budou nepřímo cílit na snižování počtu osob v bytové nouzi.

Prioritní oblast 4 se zaměřuje na územní aspekty bydlení, konkrétně na specifické problémy některých částí města – především historického centra či panelových sídlišť. Hlavním cílem prioritní oblasti je posilovat rezidenční funkci města a přitom zachovat jeho sociální propustnost, územní soudržnost a eliminovat problémy a potenciální rizika v jeho dílčích částech.

Návrh sledovaných indikátorů a jejich cílových hodnot

Prioritní oblast	Indikátor	Výchozí hodnota	Žádoucí trend	Cílová hodnota (nejpozději do roku 2030)
č. 1 Výstavba dostupného a kvalitního bydlení	1.1. Počet nově dokončených bytů za rok – celkem	5 688 bytů (ø 2015–2019) Zdroj: ČSÚ	nárůst	min. 9 000 bytů
	1.2. Počet zahájených bytů za rok – celkem	4 485 bytů (ø 2015–2019) Zdroj: ČSÚ	nárůst	min. 9 000 bytů
	1.3. Počet průměrných ročních mezd potřebných ke koupi nového bytu o ploše 70 m ²	13,3 let –2019 Zdroj: ČSÚ, JLL	snížení	max. 10 let
	1.4 Počet realizovaných projektů prostřednictvím městského developera do roku 2030	0 –2019 Zdroj: MHMP, IPR Praha	nárůst	min. 10 projektů
č. 2 Rozvíjející se městský bytový fond	2.1. Počet obecních bytů – celkem	31 456 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	nárůst	min. 35 000
	2.2. Podíl obecních bytů na celkovém bytovém fondu	5 % –2019 Zdroj: MHMP, MČ, ČSÚ	nárůst či alespoň zachování podílu	min. 5 %
	2.3. Míra neobsazenosti obecního bytového fondu	7,70 % –2019 Zdroj: MHMP, MČ	snížení	max. 5 %
	2.4. Počet nově dokončených obecních bytů za rok (včetně MČ)	81 bytů (ø 2014–2018) Zdroj: MHMP, MČ	nárůst	min. 500 bytů
	2.5. Násobek obvyklého tržního nájemného vůči průměrnému nájemnému v obecních bytech MHMP (netýká se nájemníků se speciálními sociálními potřebami a podporovaných skupin)	3,75 x –2019 Zdroj: MHMP, MČ	pokles	max. 2x

Prioritní oblast	Indikátor	Výchozí hodnota	Žádoucí trend	Cílová hodnota (nejpozději do roku 2030)
č. 3 Udržitelné a standardní bydlení pro specifické skupiny obyvatel	3.1. Odhadovaný počet lidí bez domova	3 251 –2019 Zdroj: VUPSV	snížení	max. 2 500
	3.2. Odhadovaný počet domácností v akutní bytové nouzi	9 807 –2018 Zdroj: Platforma pro sociální bydlení a Lumos	snížení	max. 5 000
	3.3. Odhadovaný počet dětí a seniorů žijících na ubytovnách	780 –2018 Zdroj: Platforma pro sociální bydlení a Lumos	snížení	max. 0
	3.4. Odhadovaný počet dětí dlouhodobě pobývajících v azylových domech	130 –2018 Zdroj: Platforma pro sociální bydlení a Lumos	snížení	max. 0
	3.5. Počet obecních sociálních bytů (včetně MČ)	1 803 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	zvýšení	min. 5 000
	3.6. Počet obecních bytů zvláštního určení (včetně MČ)	1 415 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	zvýšení	min. 2 000
č. 3 Udržitelné a standardní bydlení pro specifické skupiny obyvatel	3.7. Počet obecních bytů vyčleněných pro seniory (včetně MČ)	2 259 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	zvýšení	min. 5 000
	3.8. Počet obecních bytů vyčleněných pro veřejně prospěšné profese (včetně MČ)	2 290 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	zvýšení	min. 5 000
	3.9. Počet vystěhovaných z magistrátních bytů kvůli dluhům	22 –2019 Zdroj: MHMP	snížení	0
	3.10. Počet kontaktních míst pro bydlení v rámci MČ	2 –2019 Zdroj: MHMP, MČ	zvýšení	10
	3.11. Počet bytů pronajatých městskou nájemní agenturou	0 –2020 Zdroj: MHMP, IPR Praha	nárůst	min. 500 bytů
	3.12. Počet domácností, které získaly nebo si udržely bydlení díky příspěvku ze sociálního nadačního fondu	0 –2020 Zdroj: MHMP, IPR Praha	nárůst	min. 500 domácností
č. 4 Atraktivní bydlení na území celého města	4.1. Počet sociálně vyloučených lokalit	7 –2015 Zdroj: MPSV a GAC, spol. s r. o.	snížení	max. 0
	4.2. Počet celých bytů poskytovaných / nabízených prostřednictvím Airbnb	11 357 (2/2020) Zdroj: Inside Airbnb	snížení	max. 5 000
č. 5 Otevřená spolupráce města s klíčovými aktéry	5.1 Podíl velmi a spíše nespokojených obyvatel s informovaností o rozvojových projektech	27 % –2018 Zdroj: IPR Praha	snížení	max. 20 %

Zdroj: IPR Praha

Prioritní oblast 5 cílí na posílení schopnosti města komunikovat a koordinovat aktivity s ostatními relevantními aktéry v oblasti bydlení. Za takové aktéry lze považovat privátní investory – developery, stát a jeho instituce, organizace z neziskového sektoru aj. Klíčová je také role veřejnosti, se kterou je potřeba aktivně komunikovat (mimo jiné) záměry nové bytové výstavby.

Výše uvedených pět prioritních oblastí je dále rozpracováno do 19 strategických cílů obsahujících 73 různých opatření, které ale bohužel vzhledem k omezenému rozsahu článku není možné představit jednotlivě. Strategie zároveň definuje okruhy konkrétních subjektů v rámci organizačních struktur hlavního města, které budou nést za realizaci jednotlivých strategických cílů a opatření odpovědnost.

Návrh indikátorů a jejich cílových hodnot

Navržená soustava indikátorů umožňuje průběžně měřit a vyhodnocovat účinnost Strategie a naplňování jejích cílů. Je nepravděpodobné, že společenské, ekonomické, ale i politické podmínky na trhu s bydlením zůstanou během celého nadcházejícího desetiletí stejné. Proto je potřeba průběžně sledovat, zda je Strategie stále aktuální a vhodně nastavená. Pokud z průběžných hodnot indikátorů vyplyne, že navržená opatření nemají požadovaný dopad nebo jsou zcela neúčinná, je možné Strategii aktualizovat a navržená opatření revidovat.

Na základě délky jednoho volebního období navrhujeme, aby bylo naplňování Strategie vyhodnocováno každé dva roky. To umožní, aby zvolená politická reprezentace měla možnost sledovat dopad zavedených opatření a v případě potřeby je ještě během svého volebního období upravit. Současně je ale potřeba počítat s tím, že ne pro všechny indikátory budou každé dva roky dostupná aktuální data. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že příprava a implementace mnoha opatření potrvá výrazně delší čas, a tedy že pozitivní efekt těchto opatření se v těchto případech dostaví později.

Soubor indikátorů, prostřednictvím kterých bude možné sledovat naplňování cílů Strategie, je uveden v tabulce. Pro větší přehlednost jsou jednotlivé indikátory přiřazeny k prioritním oblastem (č. 1–5) a pro každý indikátor zvlášť je uvedena jeho výchozí hodnota, žádoucí trend a rovněž i cílová hodnota, které by mělo být dosaženo nejpozději do roku 2030.

Implementace Strategie – akční plány

Akční plány budou představovat realizační dokumenty navazující na Strategii, které budou konkretizovat obsahovou náplň jednotlivých opatření a rozvinou je do podoby dílčích aktivit, projektů či systémových řešení, včetně přiřazení konkrétního harmonogramu a odhadovaných finančních nákladů.

V návaznosti na schválenou Strategii se počítá se zpracováním dvou akčních plánů, pokrývajících pětiletá období 2021–2025 a 2026–2030. Pětiletý časový horizont akčních plánů se zdá být jako přiměřený především s ohledem na časovou náročnost implementace některých nových agend a projektů v oblasti bydlení (především těch, jež souvisejí se stavební činností a s ní spojenou přípravou). Plnění akčních plánů se bude každoročně vyhodnocovat a v případě potřeby se počítá s tím, že akční plány mohou být každoročně dílčím způsobem revidovány.

Návrh prvního *Akčního plánu rozvoje bydlení v hl. m. Praze* (2021–2025) je již v současnosti zpracován a nejpozději do konce roku 2021 by mělo dojít k jeho schválení v Radě hl. m. Prahy. Návrh tohoto akčního plánu obsahuje celkem 80 projektů, z nichž většina spadá do kategorie stavebních projektů (nová výstavba, rekonstrukce, transformace), v jejichž rámci by mělo vzniknout přibližně 6 tisíc nových obecních bytů. Kromě toho draft akčního plánu obsahuje i projekty, které lze svým charakterem zařadit mezi systémová řešení, legislativní návrhy a koncepční či regulační opatření. Odhadované finanční náklady na realizaci všech projektů obsažených v prvním akčním plánu přesahují 29 miliard Kč.

Je nicméně potřeba vzít v potaz, že časový horizont těchto projektů, a tudíž i vynaložených nákladů zejména v případě velkých investičních akcí, významně přesahuje rok 2025.

Závěr

Strategie rozvoje bydlení v hl. m. Praze byla zpracována a politickým vedením města schválena za situace krajně nepříznivého cenového vývoje na trhu s rezidenčními nemovitostmi, který negativně ovlivňuje nejenom finanční dostupnost bydlení, ale v přeneseném důsledku i sociální dynamiku a perspektivy dalšího rozvoje hlavního města. Má-li být přijatá Strategie reálným východiskem pro zvrát dosavadního nepříznivého vývoje, pak bude nezbytné přijmout politiku bydlení za jednu z klíčových agend města, a to nejenom v deklaratorní rovině. Bude potřeba do oblasti bydlení alokovat značný objem veřejných financí a zároveň prostřednictvím sdruženého a úvěrového financování soustředit další finanční zdroje. Jedním z hlavních cílů nové Strategie je zastavit velký úpadek obecního bytového fondu a začít s projekty komunální bytové výstavby a zajistit i prostřednictvím dalších opatření (např. skrze akvizice stávajícího domovního a bytového fondu) dostatečnou nabídku kvalitního, dlouhodobě udržitelného a především finančně dostupného bydlení, k němuž budou mít přístup obyvatelé všech sociálních vrstev. Aby takto definovaná strategická vize neskončila pouze „na papíře“, je nutné přijmout akční plány definující smysluplné nové projekty a agendy. Předpokladem jejich realizace mimo jiné je, aby relevantní městští aktéři a potenciální realizátoři projektů sdíleli přesvědčení, že jejich implementace přispěje ke zlepšení bytové situace v hlavním městě a v důsledku i ke zvýšení kvality života Pražanů.

Použité zdroje:

- [1] IPR Praha: *Strategický plán hl. m. Prahy (Aktualizace 2016)*. Praha. 2016. [online] Dostupné z: <https://www.iprpaha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/SP/FINAL/strategicky-plan-hl-m-prahy-navrhova-cast.pdf>.

- [2] *Programové prohlášení Pirátské strany, hnutí Praha sobě a koalice TOP 09 a Starostové a nezávislí ve spolupráci s KDU-ČSL*. Praha. 2018. [online] Dostupné z: https://www.praha.eu/file/2892031/programove_prohlaseni.pdf.
- [3] ZELENKA, P., ŠIMÁČEK, M. et al. *Teze rozvoje bydlení v Praze*. Magistrát hl. m. Prahy. Praha. 2019. [online] Dostupné z: http://www.praha.eu/public/a3/ac/46/3034286_1030341_Teze_rozvoje_bydleni_FINAL.pdf.
- [4] MHMP: *Koncepce bytové politiky hlavního města Prahy pro rok 2004 a navazující období*. Praha. 2014. [online] Dostupné z: https://www.praha.eu/public/9e/9/b1/840740_81825_koncepce_bytove_politiky_ZHMP_24_6_04.pdf.
- [5] Kolektiv IPR Praha: *Studie kvality života Pražanů*. Praha. 2019. [online] Dostupné z: https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analzy/Obyvatelstvo/studie_kvality_zivota_prazanu.pdf.
- [6] NĚMEC, M. *Analýza bydlení a realitního trhu na území hl. m. Prahy z pohledu jeho dostupnosti a potřeby*. [online] IPR Praha. Praha. 2017. Dostupné z: https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analzy/bydleni_realitni_trh/analzy_bydleni_a_realitniho_trhu_po_zohledneni_pripominek.pdf.
- [7] NĚMEC, M. *Stav a vývoj obecního bytového fondu v městských částech hl. m. Prahy*. [online] IPR Praha. Praha. 2019. Dostupné z: https://www.praha.eu/file/3001849/stav_vyvoj_obecniho_bytoveho_fondu_v_mc_prahy_f.pdf.
- [8] ČVUT, Architekti Headhand, s. r. o., IPR Praha. *Zkvalitnění systémů a procesů povolování nové výstavby v Praze: dostupnost bydlení*. Praha. 2019. [online] Dostupné z: https://www.praha.eu/file/2919503/analzy_2019_final.pdf.
- [9] KPMG: *Voice of Real Estate, Bytový fond hlavního města Prahy a jednotlivých městských částí*. 2016. [online] Dostupné z: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cz/pdf/studie-kpmg-praha-mestske-byty.pdf>.

Mgr. Michal Němec
Sekce rozvoje města, Kancelář strategií a politik udržitelnosti
Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy

ENGLISH ABSTRACT

A Strategy for Housing Development in Prague, by Michal Němec

Unaffordable housing is one of the city of Prague's biggest current problems. Due to high market rentals and increasing prices of residential property, which is now especially apparent, the financial accessibility of housing is now lower in Prague than in most other European capitals. Ever more inhabitants of Prague struggle to afford adequate high-quality housing. In this unfavourable situation, municipal politicians, who are keen to react to current problems and so contribute to improved quality of life, have approved the Strategy of Housing Development in Prague, the first new city-wide housing strategy for more than 15 years. The aim of this article is to summarize the main principles, conclusions and recommendations emerging from this strategy.

BYTY A ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA BRNA

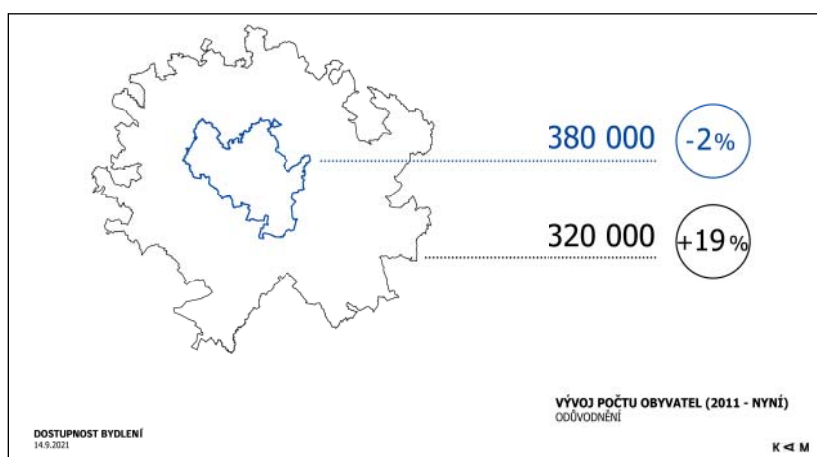
Michal Sedláček

Nabídka bytů ve městě Brně je nedostatečná a poptávka je tak uspokojována za hranicemi města. Územní plán, který je silným nástrojem v otázce nastavení územních podmínek výstavby bydlení, je schopen ovlivnit budoucí scénář populačního rozvoje města. Plochy změn určené pro zastavění mají různou velikost. Jedná se o plochy brownfieldů, ale i o menší území navazující a doplňující stávající zástavbu. Z dosavadních bilančních analýz v rámci územně analytických podkladů města Brna však vyplývá, že praktická využitelnost všech ploch k přestavbě není možná a uskutečnitelná. Důvodem jsou především složité majetkové vztahy, ekonomické vlivy, nepřipravenost území z hlediska technické infrastruktury či špatná dopravní dostupnost. V dlouhodobějším horizontu je reálné uspokojit poptávku po bydlení u 100 tisíc obyvatel. Pokud dnes žije ve městě 400 tisíc obyvatel, návrh ÚPmB tak reálně umožňuje až 500 tisíc rezidentů.

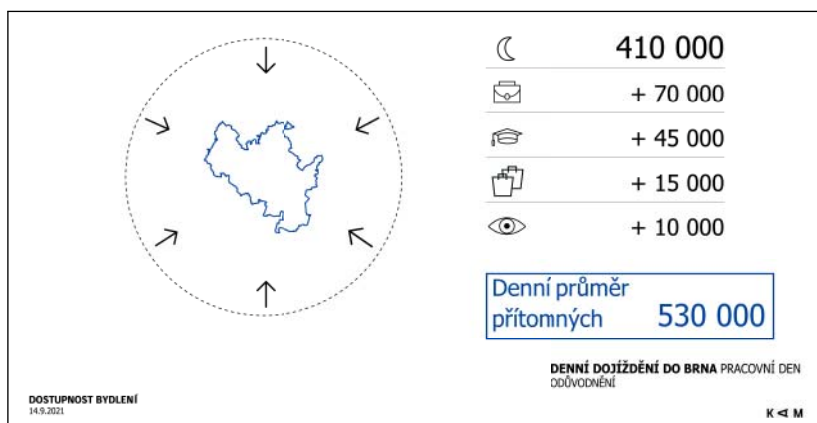
Nabídka bytů ve městě Brně je nedostatečná. Rostoucí objem výstavby bytových domů započatý v druhé polovině 90. let byl vystřídán klesajícím trendem zhruba od období ekonomické krize (kolem roku 2009) a i přes občasné výkyvy vykazuje především dlouhodobá statistika počtu zahájených bytů nižší roční průměry [ČSÚ 2021].

Poptávka je tak uspokojována za hranicemi města, což se projevuje pokračující rezidenční suburbanizací (viz obr. 1), nežádoucí fragmentací krajiny a zvyšováním mobility mezi Brnem a jeho zázemím, což v důsledku vede k dramatickému nárůstu denních „uživatelů“ města (viz obr. 2), na které mnohdy není připravena městská infrastruktura a vybavenost. Ke zmírnění tohoto trendu je zapotřebí zajistit v území Brna podmínky umožňující nabídnout různorodé druhy bydlení, především ekonomicky dostupné bydlení pro střední třídu obyvatelstva. Není uspokojena poptávka po startovacích bytech, sociálním bydlení (podpora ze strany města), nabídka nájemních bytů je nedostatečná. Zvyšuje se zájem po specifických formách bydlení v důsledku rostoucího počtu seniorů a jednočlenných domácností. Nutné je podpořit bydlení pro osoby se zdravotním postižením, osoby v bytové nouzi či osoby s nízkými příjmy. Zajištění různých forem bydlení je pak spíše záležitostí strategie a politiky města.

Územní plán je silným nástrojem v otázce nastavení územních podmínek výstavby bydlení. Musí reagovat na přetrvávající problémy způsobené nadměrnou suburbanizací a nabídnout rozvojové plochy na území města Brna jako konkurenci ploch v suburbánních

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel Brna a brněnské metropolitní oblasti od roku 2011

Obr. 2: Denní dojížděka do Brna v pracovní den

zónách. Populační prognóza vycházející z trendů migrace, porodnosti a úmrtnosti značí populační růst pouze v případě stěhování obyvatel do města Brna (potažmo zůstávání potenciálně emigrujících obyvatel) [Brno 2021]. Tato prognóza však není schopna predikovat změny územních podmínek a proměny politických rozhodnutí obecně. Územní plán, jakožto dohoda o využití území (mající politickou podporu), je tedy v tomto ohledu jedním z hlavních ná-

strojů, který je schopen ovlivnit budoucí scénář populačního rozvoje města.

Současné rezidenční plochy, stabilizované v návrhu ÚPmB, mají setrvalý potenciál pro rezidenci [Brno 2021]. Na jedné straně budou rezidenční stavby přestavovány (zvyšování standardu obytné plochy na obyvatele, nebo na komerční využití) a bude v nich tak docházet k úbytku obyvatel. Na straně druhé je i ve stabilizovaných plochách

potenciál využívat neobydlené byty, realizovat nástavby a přístavby, zastavovat proluky nebo dostavby a úbytek bytového fondu tak doplňovat. Pro návrh ÚPmB předpokládáme udržení stávajícího počtu obyvatel ve stabilizovaných rezidenčních plochách, popř. nepatrný nárůst, při zohlednění celku územního plánu metropole však zjevně zanedbatelný.

Plochy změn určené pro zastavění vymezené v rámci zastavěného území mají různou velikost, jedná se o rozsáhlé opuštěné a nevyužívané plochy starých, často výrobních areálů (brownfieldů), ale i o plošně menší území navazující a doplňující stávající zástavbu. Vzhledem k naplnění vize kompaktního města je hlavní prioritou využívat pro rozvoj města stavební plochy v zastavěném území. Rozvojem těchto lokalit dojde k odstranění současných prostorových bariér, k fyzické, ale i sociální revitalizaci opuštěných (či sporadicky využívaných) oblastí a v neposlední řadě ke zkvalitnění a propojení veřejných prostranství.

Uvnitř zastavěného území skýtá největší rozvojový potenciál území jižní a jihovýchodní části širšího centra města [Brno 2021]. Vznik nové městské čtvrti

v bezprostřední blízkosti historického jádra je umožněn vymezením ploch přestavby především na území katastru Trnitá. Nastavené regulativy pak přispívají k možnostem moderní kompaktní zástavby s přiměřenou intenzitou zástavby a polyfunkční strukturou. Součástí funkčního mixu jsou pak objekty občanské vybavenosti, jejichž začlenění do kompaktní struktury města by mělo zmírnit současně nerovnoměrnou distribuci a horší dostupnost vybavenosti v prostoru širšího centra města. Tento fakt dokumentuje aktuální sociologický výzkum bydlení v Brně [Brno 2019] prostřednictvím indexu hodnocení vybavenosti lokalit (podprůměrná hodnota v širším městském centru).

Přestavba brownfieldů ve městě je součástí strategických projektů a rozsáhlých developerských aktivit. Jedná se o velká území (viz obr. 3) jako je Nová Zbrojovka v Zábrdovicích nebo lokalita „chytré čtvrti Špitálka“. Mezi tento druh přestavby lze počítat i novou jižní čtvrt – Trnitá mezi stávajícím a budoucím novým nádražím. Brownfieldem celoměstského měřítka s velkým podílem městských pozemků jsou řeckovická kasárna, která mají potenciál pro vznik intenzivně zastavěného území s městskou třídou a linkou tramvaje. Podobu

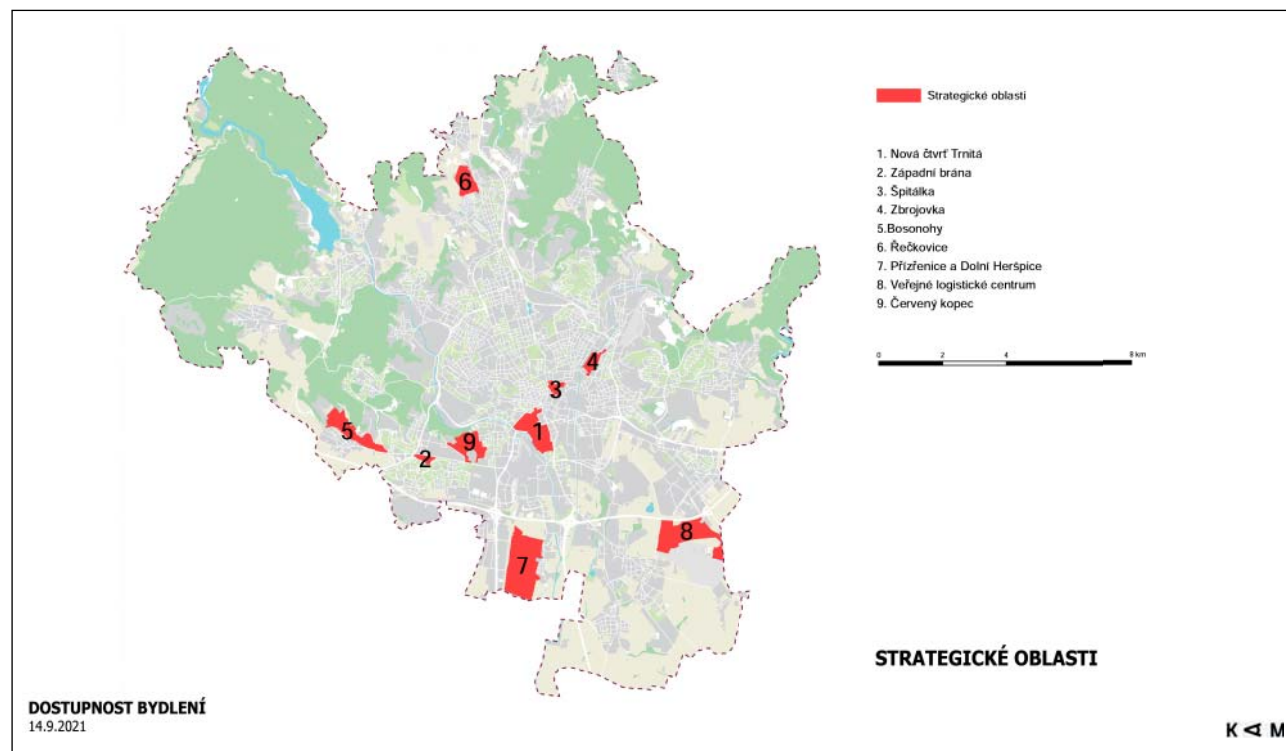
částečného brownfieldu a urbánní ladi mají strategická území Červeného kopce a Západní brány. Následující strategické rozvojové oblasti tak mají výrazně přestavbový charakter:

- nová čtvrt' Trnitá
- přestavba Zbrojovky Brno
- přestavbová lokalita Špitálka
- Západní brána
- nová čtvrt' Červený kopec
- přestavba řeckovických kasáren

Mezi strategické rozvojové oblasti patří i území pro nové čtvrti na „zelené louce“, které mohou poskytnout bydlení, ale i veřejnou a komerční vybavenost. Jedná se o tyto oblasti:

- čtvrt' Nové Bosonohy
- čtvrt' Nové Přizřenice
- Dolní Heršpice

Kromě strategických rozvojových oblastí nabízí návrh ÚPmB řadu menších lokalit přestavbového charakteru. Z dosavadních bilančních analýz v rámci územně analytických podkladů města [Brno 2020] však vyplývá, že praktická využitelnost všech ploch k přestavbě není možná a reálná. Důvodem jsou především složité majetkoprávní spory, ekonomické vlivy, nepřipravenost území z hlediska technické infrastruktury či špatná dopravní dostupnost.

Obr. 3: Strategické rozvojové oblasti definované v I. upraveném návrhu územního plánu města Brna

Zdroj: Brno [2021]

Po započtení praktické nevyužitelnosti části návrhových ploch je zřejmé, že nabídka bydlení a pracovních příležitostí musí převyšovat očekávaný populační nárůst. Nevytvoření dostatečné rezervy pro bydlení a pracovní místa by výrazně zvyšovalo riziko zakonzervování současného stavu (vysoká intenzita suburbanizace), dalšího nepřiměřeného růstu cen nemovitostí a zásadně by snížilo možnosti bydlení v Brně (ohroženy by nejvíce byly skupiny mladých dospělých a seniorů). V neposlední řadě by stále intenzivní poptávka po bydlení v Brně byla uspokojována za hranicí města, a to pravděpodobně ve větší vzdálenosti od jádrového města vzhledem k drama-

tickému růstu cen v těsném sousedství Brna. Z těchto důvodů je potřeba chápat návrh ÚPmB jako nabídkový plán.

Návrhové plochy návrhu ÚPmB mají potenciál až pro 160 tisíc nových obyvatel (bydlících). Vzhledem k nemožnosti využít všechny plochy nebo jejich části určené územním plánem pro bydlení (infrastrukturní nepřipravenost, komplikované majetkové vztahy apod.) v dlouhodobějším horizontu uspokojit poptávku po bydlení u 100 tisíc obyvatel. Pokud dnes žije ve městě 400 tisíc obyvatel, návrh ÚPmB tak reálně umožňuje až 500 tisíc rezidentů [Brno 2021].

Použité zdroje:

ČSÚ [2020] Databáze demografických údajů za obce ČR.

ČSÚ [2021] Počet zahájených bytů.

Brno [2019] Sociologický výzkum bydlení v Brně. Dostupné z: <https://data.brno.cz/documents/6fb-88327d1ad479c8246c8b804e98b9b/explore>

Brno [2020] Územně analytické podklady. Dostupné z: <https://upmb.brno.cz/uzemne-planovaci-podklady/uzemne-analyticke-podklady/>

Brno [2021] I. upravený návrh územního plánu města Brna. Dostupné z: <https://upmb.brno.cz/pripravovany-uzemni-plan/podstatne-upraveny-navrh/>

*doc. Ing. arch. Michal Sedláček
ředitel Kanceláře architekta města Brna*

ENGLISH ABSTRACT

Flats and the Zoning Plan for Brno, by Michal Sedláček

As the supply of flats in the city of Brno is insufficient, demand is met beyond administrative boundaries. A strong tool in terms of stipulating the spatial conditions for housing construction, the zoning plan can affect future scenarios for the city's population development. The areas designated for development vary in size; they include brownfield zones as well as smaller plots intended to complement built-up locations. However, previous balance analyses of documents of spatial analysis show that many of these areas are not rebuildable in practice. Complex proprietary rights, economic impacts, deficient infrastructure and poor transport accessibility are the most frequent reasons for this. The meeting of a demand for housing for 100,000 inhabitants is realistic in the longer term: for a city with a current population of 400,000, the zoning plan counts with 500,000 residents.

NOVÝ ÚZEMNÍ PLÁN, VÍCE NOVÝCH BYTŮ, POKRAČUJÍCÍ REKONSTRUKCE STRATEGIE BYDLENÍ MĚSTA BRNA URČUJE SMĚR DO ROKU 2030

Radka Loukotová

Aktuální strategický dokument města Brna pro oblast bydlení se orientuje na období let 2018–2030. Hlavním cílem, ke kterému v těchto letech chce město směřovat, je podpora dostupného bydlení pro různorodé skupiny obyvatel. Konkrétní kroky pak stanovují jednotlivé akční plány.

Strategii bydlení města Brna 2018–2030 přijali zastupitelé před třemi roky. Nutno připomenout, že v této oblasti nešlo o první vlaštovku – vůbec první strategie bydlení byla zpracována už v roce 2001. Nový dokument vycházel nejen z dostupných dat (ekonomických, sociologických a dalších) a predikcí, ale i z názorů a potřeb obyvatel sesbíraných v anketě. Té se zúčastnilo přes 800 lidí, kteří měli prostor vyjádřit, jak se jim ve městě bydlí, jaké bydlení preferují nebo jak vnímají roli města v otázce bydlení.

Výsledná Strategie stanovuje několik prioritních cílů, k nimž patří například

uchování a regenerace stávajícího bytového fondu, rozvoj všech forem bytové výstavby i přihlédnutí k podpoře bydlení obyvatel se specifickými potřebami. Cílem je zajistit dostupné bydlení pro mladé lidi a zvrátit trend suburbanizace, připravit se na demografický vývoj, který předpovídá, že až čtvrtinu obyvatel budou za několik let tvořit senioři, ale také poskytnout zázemí pro obyvatele sociálně nebo zdravotně znevýhodněné a předejít jejich sociálnímu vyloučení a propadu do kolotoče dluhů a exekucí.

Dostupnost bydlení je momentálně v Brně velké téma. Tržní ceny nemovitostí nepřetržitě rostou, na vlastní

byt už v Brně stěží dosáhnou i domácnosti se středními příjmy. Rolí města a jeho možnostmi zvrátit nebo ovlivnit tyto trendy se zabývala zářijová konference, na kterou zástupci města pozvali odborníky i developery. Znovu zaznělo to, co Strategie zdůrazňovala při svém vzniku před třemi roky. Základní je přijmout nový územní plán, a tím otevřít v Brně nové plochy pro bydlení. Samo město má těchto rozvojových ploch pro své projekty – převážně družstevního bydlení pro mladé páry a rodiny – vytipováno několik, například brownfield po bývalém Dřevopodniku na Rumišti nebo Kamenný vrch v Novém Lískovci.

Podle Strategie bydlení je důležité také uchovat bytový fond určený k pronájmu. Brno si předsevzalo udržet podíl obecních bytů vůči ostatním bytům jiných vlastníků na hodnotě 15 procent. Toto číslo mělo v předešlých letech klesající tendenci, a nakonec bylo i prolomeno, ale tento trend se podařilo zastavit a v posledních dvou letech číslo stagnuje. S minimalizací privatizace obecního bytového fondu ale souvisí nutnost jeho udržování. Zatímco převážná část panelových domů v majetku města už prošla kompletní rekonstrukcí, na cihelném bytovém fondu, který je znatelně starší (například v centru města je většina těchto domů z první poloviny 20. století, či dokonce starší), je patrná větší zanedbanost. S re-

konstrukcemi bytů a bytových domů pomáhá městským částem, které mají většinu z cca 28tisícového fondu svěřenou do správy, i statutární město Brno. V posledních dvou letech takto byly kompletně zrekonstruovány bytové domy například na ulicích Podnásepni, Plynárenské, Vlhké nebo Křenové (podrobnosti včetně grafiky najdete na městském webu pro bydlení: <https://bydleni.brno.cz/projekty-pro-bydleni>). Běžné obecní byty v nich nahradily byty se zvláštním určením – startovací (určené pro mladé páry nebo rodiny), pro samoživitele a sociální s komplexní sociální podporou. Některé z nich jsou řešeny bezbariérově. I tato praxe odpovídá cílům předsevzatým ve Strategii, která upozorňuje na úlohu mės-

ta v řešení bytových problémů skupin obyvatel se specifickými potřebami, zasažených novými sociálními riziky v podobě nízkých příjmů, ztráty zaměstnání, sociální nouze, zdravotního postižení, ale také stárnutí nebo vysokých nákladů mladých rodin s nízkými příjmy na péči o děti.

Celý dokument je dostupný na webových stránkách Magistrátu města Brna. V současné době jsou vyhodnocovány výsledky akčního plánu pro roky 2018–2020 a dopracovává se navazující akční plán. Se závěry a nově naplánovanými kroky vás rádi seznámíme v některém z příštích čísel časopisu.

*Mgr. Radka Loukotová
Magistrát města Brna*

ENGLISH ABSTRACT

A New Zoning Plan, More Flats, Ongoing Renovation: Brno's Housing Strategy Indicates Targets for 2030, by Radka Loukotová

The current strategic document for housing in the city of Brno covers the period 2018–2030. The city's main aim for these years is to support affordable housing for various groups in the population. Specific steps are determined in detail by particular action plans.

BYDLENÍ PŘEDEVŠÍM TESTOVÁNÍ KONCEPTU HOUSING FIRST V JIHLAVĚ

Michaela Jelínková

Statutární město Jihlava rozhodlo na základě usnesení Zastupitelstva města Jihlava o realizování projektu navazujícího na výzvu č. 108 Operačního programu Zaměstnanost. Statutární město Jihlava od 1. 10. 2019 realizuje projekt „Bydlení především: Testování konceptu Housing First v Jihlavě“.

Hlavním problémem, na který se projekt zaměřuje, je bytová nouze rodin s dětmi a jednotlivců. Bytová nouze je v tomto kontextu chápána jako absence vhodného bydlení, tedy pokud jsou rodiny a jednotlivci nuceni využívat substandardního bydlení v ubytovnách či v přelidněných a nevyhovujících bytech, nebo jsou dokonce bez střechy. Konkrétně ve statutárním městě Jihlavě se vycházelo z odhadů, že až 53 rodin žije v bytové nouzi (tzv. ne-bydlení), 150 jednotlivců žije v bytové nouzi a do 50 jednotlivců žije bez jakéhokoliv ubytování. Především nestabilní prostředí ubytoven je velkou hrozbou nejenom co do špatných podmínek pro obyvatele, ale i zdánlivého řešení situace, ve které rodiny i jednotlivci mají prostor k pouhému přebývání a stát vyplácí na bydlení doplatek. Pro rodiny, které zde žijí, v současnosti neexistuje reálná šance vymanit se ze stávající situace. Nevyhovující bydlení má negativní dopady na školní výsledky dětí, zdravotní stav členů rodin a možnosti navazovat běžné vztahy mimo ubytovnu. Mnohé z těchto rodin jsou navíc rozděleny, děti jsou v ústavní výchově a jejich návrat bývá podmíněn zlepšením bytové situace rodiny. Koncentrace chudoby na ubytovnách má řadu negativních dopadů na ubytované rodiny a jednotlivce, sousedství i na veřejné rozpočty. Azylové domy jsou v Jihlavě dlouhodobě přeplněné.

Existuje několik vzájemně provázaných příčin:

- Diskriminace v komerčním bydlení – diskriminace na trhu s bydlením zasahuje především etnické menšiny, vícečetné a sociálně slabé rodiny (chudoba, nezaměstnanost, zadluženost), které jsou majiteli vnímány jako nekompetentní k bydlení (placení nájmu, vztahy v domě atd.).
 - Zadluženost domácností a jejich chudoba – pro domácnosti, které se z nejrůznějších důvodů ocitnou v dluzích, je téměř nereálné získat vhodné a finančně dostupné bydlení, které by mimo jiné poskytlo prostor pro ekonomickou stabilizaci. Život v nejistotě (vysoké poplatky, nevhodné prostředí, nevýhodné smlouvy, nelegální praktiky majitelů, ohrožení dětí atd.) prohlubuje zadlužení rodin a snižuje jejich možnost vymanění se z bytové nouze.
 - Nedostupnost bytového fondu obcí pro chudobu ohrožené domácnosti – nastavení pravidel pro získání obecního bydlení a zadluženost domácností na nájemném či energiích jsou mnohdy výraznými bariérami pro získání obecních bytů.
- Projekt ověřuje inovativní přístup k řešení bytové nouze rodin a jednotlivců prostřednictvím využití přístupu inspirovaného zahraniční praxí již testovanou v ČR (Housing First), který byl využíván především v oblasti řešení bezdomovectví jednotlivců. Projekt aplikuje přístup, který považuje nestabilní a substandardní bydlení za příčinu, nikoli následek problémů rodin a jednotlivců.
- Stěžejní aktivitou je příprava bytových jednotek. V rámci projektu bylo možné zajištění bytů jak v rámci městského bytového fondu, tak v rámci soukromého sektoru. Statutární město Jihlava zajistilo byty v rámci svého bytového fondu, Jihlava prostřednictvím majetkového odboru Magistrátu města Jihlavy vytipovalo 12 vhodných bytů. Jejich výběr se řídil požadavky a principy Housing First. Minimálně 70 % bytů nesmělo být v sociálně vyloučených lokalitách. Jihlava nemá na svém území sociálně vyloučené lokality. Byty

vybrané do projektu Housing First se nenacházejí ani v blízkosti místních soukromých ubytoven. V rámci projektu se využívají nejvýše dva byty v objektu se stejným číslem popisným. Vybrané byty byly dle velikosti a počtu místností rozděleny do čtyř kategorií: byty pro velké rodiny (5 a více osob), pro střední rodiny (3–4 osoby), pro malé domácnosti (jednotlivci a dvojice bez bytu), pro malé domácnosti (jednotlivci a dvojice bez střechy). Poměrové zastoupení bytů v jednotlivých kategoriích je 4 : 4 : 2 : 2 a bylo zvoleno nejen dle disponibilních bytů, ale také na základě provedené analýzy o počtu domácností v bytové nouzi. Byty splňují parametry standardních bytů s potřebným vybavením. Všechny byty prošly před zabydlením celkovou nebo částečnou rekonstrukcí a revizí elektrospotřebičů. Základní vybavení tvořila standardně kuchyňská linka se sporákem, topení a kotel na ohřívání teplé vody. Ostatní nezbytné vybavení (stůl, židle, postele, dětské psací stoly, skříně aj.) zajistil partner projektu Oblastní charita Jihlava prostřednictvím veřejné sbírky vyhlášené na sociálních sítích a šířené i osobně. Příjemce dotace i partner projektu taktéž zajistili na vlastní náklady dopravu nábytku. Byty tak byly před vlastním nastěhováním plně vybavené a funkční.

Důležité bylo zaměřit se i na přípravu domácností a realizačního týmu. Součástí bylo zmapování bytové nouze (tzv. registrační týden) na území statutárního města Jihlavy, výběr zapojených domácností, nastavení podmínek spolupráce a celková příprava programu či vzdělávání a metodické vedení týmu, které pokračuje po celou dobu realizace projektu. Registrační týden ukázal, že na území Jihlavy se nacházelo 233 domácností (jak rodin, tak

jednotlivců). Následně byly domácnosti rozděleny do kategorií podle jejich velikostí a dostupných bytů, které byly pod dohledem notáře vylosovány.

U vylosovaných domácností následovalo ověření skutečnosti, že splňují v souladu s rozhodnutím o poskytnutí dotace podmínky vstupu do projektu „Bydlení především: Testování konceptu Housing First v Jihlavě“.

Podstatné je také vytipovat ke každé domácnosti vhodný byt tak, aby odpovídal nejen jejím potřebám, ale i potřebám ostatních nájemníků v bytovém domě a minimalizovat tak riziko předčasného ukončení nájemního vztahu. Nelze opomenout ani naplňování na sebe navazujících kroků tak, aby proces před vlastním zabydlením domácnosti probíhal efektivně a minimalizoval rizika, která by v budoucnu mohla ohrozit stabilitu bydlení.

Po zabydlení je cílem činnosti terénních pracovníků poskytovat členům zabydlených domácností takové poradenství, pomoc a podporu, aby dostali svým povinnostem vyplývajícím jim z nájemní smlouvy a udrželi si tím stabilní bydlení, resp. aby nedošlo k předčasnému ukončení nájemního vztahu. Při realizaci projektu Bydlení především se členové realizačního týmu setkávají s rizikovými situacemi, nejčastěji se jedná o opožděné úhrady nájemného v termínu sjednaném v nájemní smlouvě, o situace spojené s konflikty v soužití v bytovém domě či lokalitě nebo o poškozování majetku statutárního města Jihlavy.

Při nastalých výše uvedených situacích, především u těch ohrožujících stabilitu bydlení, tedy nemožnost uzavření smlouvy s dodavatelem energie, nehrzení nákladů na bydlení, sousedské spory, poškozování nebo nadměrné opotřebení majetku pronajímatele, je postupováno podle nastavených postupů. Důležité je i postupné osvojování si kompetencí nezbytných k efektivní spolupráci členů realizačního týmu s cílovou skupinou. Vedlejším cílem bylo sdílení zkušeností a poznatků s ostatními účastníky vzdělávacích akcí a možnost konzultace problematiky Housing First s odborníky.

*Bc. Michaela Jelínková, DiS.
Odbor sociálních věcí
Magistrát města Jihlavy*

ENGLISH ABSTRACT

Housing First: Testing of a Concept in Jihlava, by Michaela Jelínková

Based on a resolution made by the municipality, the statutory city of Jihlava has decided to carry out a project pursuant to Call 108 of the Operational Programme Employment. A concept known as Housing First has been tested within this project since 1 October 2019.

SOCIÁLNÍ BYDLENÍ V ČR: ANALÝZY A VÝZKUMY

SHRNUTÍ KONFERENCE PROJEKTU

Jak už je takřka tradicí, byla i letos na podzim v rámci tohoto projektu zorganizována konference. Zatímco loňská konference se zaměřila na výstupy z projektů jednotlivých obcí, které s projektem spolupracovaly, ta letošní se věnovala výstupům projektu jako takového.

Konference *Sociální bydlení v ČR: Analýzy a výzkumy* si kladla za cíl představit posluchačům jednotlivé práce, které za dobu působení projektu vznikly. Kvůli velkému počtu realizovaných výzkumů jich byla část představena pouze v úvodním vstupu s možností nahlédnutí do několika připravených kopií či je získat v elektronické podobě.

V tomto úvodním přehledu zazněly příspěvky projektů nejen Ministerstva práce a sociálních věcí, ale i Agentury pro sociální začleňování a Podpory sociálního bydlení. Důvod je nasnadě: žádná jednotlivá organizace není schopna

podchytit a prozkoumat všechny aspekty problematiky a je žádoucí představit posluchačům celou paletu výzkumů, nezávisle na původu.

Hlouběji byly na konferenci zmíněny jen stěžejní výzkumy. Takový prostor dostalo *Sčítání populace bez domova* od Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, práce kolem *Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace* týmu Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy pod vedením profesora Ludka Sýkory a *Výzkum sousedských vztahů a postojů k sociálnímu bydlení* zpracovaný společností INESAN. Neopominutelný byl také vstup Ostravské univerzity jakožto zpracovatele evaluací celého projektu podpory sociálního bydlení.

Posluchačům bylo navíc umožněno již před akcí zhlédnout webinář, který je uvedl do problematiky a umožnil tak

věnovat čas na konferenci vybraným nejzajímavějším výzkumům a diskusi.

Na konferenci zavítalo osobně přes osmdesát posluchačů a další se připojili prostřednictvím přímého přenosu expertně zajištěného organizací Romea. Celkově se tak den odehrál, přes nezbytná hygienická opatření, v příjemné a diskusní atmosféře.

Záznam z celé akce je dostupný na YouTube kanálu projektu. Prezentace všech přednášejících, stejně jako zmíněné výzkumy a materiály, jsou pak k dispozici na webových stránkách projektu: www.socialnibydeni.mpsv.cz.

V případě dotazů či zájmu o fyzickou kopii libovolného materiálu se neváhejte obrátit na e-mail martin.hrabal@mpsv.cz.

Ondřej Dostál
Odbor sociálních služeb a sociální práce
Ministerstvo práce a sociálních věcí

V JIHLAVĚ SE USKUTEČNILA PRVNÍ KONFERENCE K HOUSING FIRST V ČESKÉ REPUBLICE

Ve dnech 30. září a 1. října proběhla v prostorách Krajského úřadu Kraje Vysočina (a pod jeho záštitou) konference „Housing First v Jihlavě“. První den byly představeny výsledky projektu „Bydlení především: Testování konceptu Housing First v Jihlavě“, druhý den se programu ujala Platforma pro sociální bydlení a věnovala ho tématu „Rozvoj Housing First v ČR“.

Před vlastní konferencí byla uspořádána tisková konference k projektu Housing First v Jihlavě, samotná konference byla zahájena přivítáním od zástupců Kraje Vysočina, statutárního města Jihlavy, Oblastní charity Jihlava, Platformy pro sociální bydlení a Ministerstva práce a sociálních věcí (dále MPSV). Zároveň bylo předáno poděkování celému týmu od MPSV

za realizaci pilotního projektu Housing First v Jihlavě.

První příspěvek konference se věnoval vizím uplatňování přístupu Housing First (Bydlení především). **Barbora Špicarová Stašková, hlavní garantka projektu MPSV „Podpora sociálního bydlení“**, zde představila aktivity a dosavadní výstupy tohoto systémo-

vého projektu a sdělila, že ačkoli ještě nebyly pilotní projekty Housing First, které vznikly v rámci výzvy č. 108 Operačního programu Zaměstnanost (OPZ), zcela vyhodnoceny, průběžné výsledky ukazují, že přístup Housing First při řešení bytové nouze funguje nejen v zahraničí, ale i v České republice. Proto řídicí orgán ESF připravuje novou výzvu k sociálnímu bydlení a Housing

First v rámci OPZ+, vyhlášena by měla být v druhém čtvrtletí roku 2022. Kromě toho se připravují také výzvy IROP na budování sociálních bytů. Sdělila také, že MPSV připravuje nový systémový projekt pro podporu sociálního bydlení, neboť se (dle zpětné vazby spolupracujících organizací, obcí či dalších subjektů) současný projekt dobře osvědčil a napomáhá i v propojování jednotlivých důležitých aktérů v oblasti sociálního bydlení. Za důležité vnímá i zapojení krajů, které mohou být koordinátory, mapovat bytovou nouzi na svém území či poskytnout volné byty pro účely řešení bytové nouze.

Poté již vystoupili samotní realizátoři projektu Housing First v Jihlavě. **Daniel Škarka, uvolněný radní statutárního města Jihlavy**, krátce shrnul historický vývoj řešení bytové nouze v Jihlavě. V roce 2014 byly v městském bytovém fondu vyčleněny sociální byty, v roce 2018 vznikla pracovní skupina a byly vytyčeny tři cíle. Byla navázána spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování a s Platformou pro sociální bydlení, vznikl projekt Housing First atd. Mapování bytové nouze mimo jiné ukázalo, že je několik desítek osob přímo na ulici a zhruba jedna desetina obyvatel měst Jihlavy jí je ohrožena nebo jí trpí. Popsal cestu ke vzniku a realizaci projektu Housing First a budoucí realizátory připravil na to, že se budou setkávat s kritikou při různých diskusích k tomuto přístupu řešení bytové nouze. Debatovalo se například o tom, kdo bude cílovou skupinou projektu a zda zvolit kvalifikovaný výběr, na který tehdy nebylo město při-

praveno, nebo losování, které se jevílo být transparentnější. Proto ho zvolili, a přesto se setkali s kritikou.

V současné době je již připraveno prioritizační schéma, jehož kritériem výběru je míra zranitelnosti. Ta se zjišťuje v rámci žádosti, kterou zájemce o bydlení vyplní při návštěvě Jednotného místa pro bydlení. Byla také vytvořena a schválena Analytická zpráva o stavu bytové nouze.

Vraťme se ale opět k jihlavskému projektu Housing First. Mapování cílové skupiny proběhlo formou tzv. registračního týdne, při němž jsou oslovení potenciální zájemci a zájemkyně přímo v terénu. Výsledky shrnul **Jan Milota z Platformy pro sociální bydlení**. Mapovalo se v termínu 25. 11. – 2. 12. 2019 v 17 ubytovnách, 2 azylových domech, 19 rizikových domech a na 28 veřejných prostranstvích. Do akce se zapojilo celkem 47 tazatelů, z toho bylo 10 dobrovolníků. Bylo zmapováno 263 domácností a u 235 z nich byla potvrzena bytová nouze (35 % mužů a 65 % žen). Jednalo se o celkem 79 rodin s celkem 258 dětmi. Průměrná délka bytové nouze byla 7,8 let. Nejvíce osob bylo z ubytoven, pak z bydlení v technicky nevyhovujících podmínkách.

Jak shrnula **Michaela Jelínková, koordinátorka projektu z Odboru sociálních věcí Magistrátu města Jihlavy**, v rámci projektu město poskytlo 12 bytů, ve kterých bydlelo celkem 15 domácností. Díky projektu mělo možnost bydlet 52 osob, v současné době je to 46 osob (25 dospělých a 21 nezletilých dětí). Tři domácnosti si bydlení neudržely – v jednom případě ze zdravotních důvodů, v dalším případě byla nájemní smlouva ukončena dohodou z důvodu problému platby nájemného, v dalším případě bylo důvodem ukončení bydlení hrubé porušení nájemní smlouvy. Při hledání náhradní domácnosti byla ověřována současná bytová situace u 18 osob a uskutečnilo se i nové losování náhradníků (opět s účastí notáře apod.). V současné době je zabydleno 10 rodin a 2 jednotlivci. Projekt je hodnocen jako velmi úspěšný, neboť u 7 domácností byla již prodloužena nájemní smlouva na další rok, u 2 domácností na dva roky, jedné domác-

nosti bylo umožněno se přestěhovat z důvodu nevyhovujícího sousedství do jiného městského bytu a získat tak novou nájemní smlouvu. Sociální pracovnice **Pavla Kolářová z Oblastní charity Jihlava**, která poskytuje zabydleným domácnostem podporu v tandemu s **peer pracovnící Terezou Sivákovou**, vyhodnotila, že v současné době díky dobré stabilizaci životní situace stačí u 3 domácností již pouze nižší intenzita podpory, u 4–5 domácností střední intenzita podpory a u 6–7 domácností zatím stále vyšší intenzita podpory (přičemž u 2 domácností zřejmě bude potřeba celoživotní podpora). S domácnostmi řeší především udržení si bydlení a finance (někde se podařilo zastavit exekuci, uzavřít splátkový kalendář apod.), zaměstnání, péče o děti či osamělost, ale také komplikace spojené s vládními opatřeními z důvodu pandemie (distanční výuka dětí, zvýšený hluk v bytech). V rámci projektu také fungovala poradní skupina tvořená osobami z cílové skupiny projektu, která se setkávala s realizačním týmem projektu a řešila s nimi, jakým tématům je vhodné se věnovat apod. Dle názoru sociální pracovnice by bylo vhodnější pracovní skupinu v příštím projektu Housing First vytvořit přímo z účastníků projektu, což umožní i jejich propojení a větší zapojení.

V rámci vize vývoje řešení bytové situace v Jihlavě dále zaznělo, že zajištění udržitelnosti projektu pouze městem není finančně reálné. V současné době se město snaží domluvit s Krajem Vysočina na podpoře v udržení dvou pracovníků z Oblastní charity Jihlava, aby nebylo přerušeno poskytování podpory v bydlení v překlennovacím období, než vznikne nový projekt. Jako zásadní v udržitelném financování vnímají stále chybějící zákon o sociálním bydlení. Jihlava má nyní zanalyzovaný stav bytové nouze a potřebují dle slov Daniela Škarky vizi a vytvoření politické shody na cílech. Z nových zjištění názorů jihlavské veřejnosti také vyplynulo, že je dobré rozprostit sociální byty po celém městě. Dále sdělil, že by pro zvýšení dostupnosti sociálního bydlení rádi zapojili i soukromé majitele bytů. Jako potřebné vnímá zvýšení dostupnosti bytů s pečovatelskou službou, te-

rénních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením v bytové nouzi a také připomíná důležitost zapojení peer pracovníků.

Současný model fungování, který byl vytvořen v rámci projektu Housing First, vnímá jako minimální verzi (2 sociální pracovníce a koordinátorka za město). Jako ideální verzi pro případný následující projekt v rámci OPZ+ vnímá dva podpůrné týmy (tedy dvakrát tandem sociální pracovníce a peer pracovníce) a 20 bytů. Na jeden tým by tak připadlo 10 domácností s možností zastupitelnosti jednoho týmu druhým v případě potřeby. Zkušenosti v rámci tohoto projektu dále potvrzují, že je pro vysokou úspěšnost zásadní úzká spolupráce nejen se sociálním odborem, ale i s majetkovým odborem města, který poskytuje byty a řeší platby nájmu či případné opravy v bytech. Velmi se osvědčilo také zapojení asistentů prevence kriminality a externí facilitátorky při řešení sousedských sporů. Dobrých výsledků projektu by rozhodně nebylo dosaženo ani bez dobré spolupráce s Úřadem práce ČR, policií a dalšími institucemi. Pro možnost efektivní spolupráce byl podepsán souhlas se sdílením informací o klientech.

Odpoledne se účastníci rozdělili do dvou skupin v rámci kulatých stůlů. První z nich se věnoval tandemovému modelu podpory využívaného u zabydlených domácností v Jihlavě a vystoupily zde sociální pracovníce projektu Housing First a terénního programu Sovy při Oblastní charitě Jihlava. Na začátku se vyjasnily pojmy, neboť v rámci Sov pracují s označením „romská asistentka“, nikoli „peer pracovníce“ jako v projektu Housing First. Panovala shoda v tom, že je tandemová spolupráce velmi efektivní a peer pracovníce pomáhá nejen při navazování důvěry, ale i při vzájemném vysvětlování pojmů, které mohou být nepochopitelné. V případě, že se romský klient stydí něco sdílet, řekne to pouze romsky peer pracovníci, která to s ním vyřeší, případně se společně domluví, co je podle klienta možné sdílet se sociální pracovníci, aby mohla s řešením pomoci i ona. Často zde dojde k uklidnění, že se není čeho bát a je možné sdílet všechno. Pro konzultantky/prac-

ovnice prý bylo zejména zpočátku náročné oddělit pracovní a osobní život, postupně se jim ale podařilo vytvořit určité hranice.

Druhý kulatý stůl byl k tématu systémového nastavení projektu a důležitosti aktérů v zabydlování. Zúčastnili se ho nejen zástupci města Jihlavy, kteří jsou zapojeni do projektu, ale i zástupci MPSV, Platformy pro sociální bydlení a zástupci dalších projektů Housing First či měst a neziskových organizací, které toto téma zajímá. Jednotliví účastníci projektu zde sdíleli své zkušenosti a dojmy při realizaci projektu a vysvětlili, proč jednají, jak jednají (např. že je potřeba se držet interních nařízení), a v rámci diskuse došlo jak k vyjasnění si představ o dobrém fungování, tak k potvrzení, že se případné komplikace daří společnými silami vyřešit a spolupráce je dobrá.

První den konference byl zakončen večerním programem v DIOD, kde sdílel **Bernd Rohrauer z organizace Neunerimmo zkušenosti se sociálním bydlením ve Vídni**. Zajímavostí je například to, že zde klienty vyhledávají prostřednictvím jejich mazlíčků. Klienti navštíví veterinární ordinaci pro osoby v bytové nouzi, poblíž které je klinika, kde mohou osoby v bytové nouzi dostat např. dentální či psychologickou péči. Poté pokračoval neformální hudební program.

Druhý den konference začal přivítáním hostů zástupci z Platformy pro sociální bydlení, města Jihlavy a on-line pozdravem od Sama Tsemberise, který je zakladatelem a ředitelem Pathways to Housing. Ten sdělil, že vývoj Housing First v České republice sleduje, a připomněl, že přístup je z velké části o bydlení, ale ještě zásadnější je změna v přístupu v zacházení s lidmi, který je respektující, pečující a laskavý.

Poté následovala panelová diskuse k tématu péče o tým a psychohygieně nejen v Housing First. **Josefina Schneiderová (Armáda spásy), Ondřej Skála a Adam Fialík** spolu s **Davidem Valouchem (všichni z Platformy pro sociální bydlení – PSB)** sdíleli své zkušenosti s Housing First či multidisciplinárními týmy. Zaznělo, že velká fluktuační znemožňuje intenzivní práci a trpí

tím klienti i tým. Zamýšleli se tedy, jak o své pracovníky pečovat a jak může člověk pečovat sám o sebe. Kromě vybírání si dovolené (bez výčitek a pocitu nenahraditelnosti) je dobré vytvářet příjemná místa, kde se mohou lidé během dne potkat (např. u kávovaru), dobré je mít s kolegy dobrý vztah i mimopracovní. Shodli se, že jak se pečuje o klienty Housing First, tak by se mělo pečovat i o své kolegy. Zapomínat by se nemělo ani na supervize a intervize, vedoucí by neměl ztrácet kontakt se svým týmem a měl by umět vytvořit bezpečné prostředí pro sdílení i nepříjemných věcí. Pro sebehygienu je dobré znát své zdroje energie, kterými může být např. zahrádka nebo dobré vztahy, a hlídat si své hranice a čas sám na sebe.

V další panelové diskusi se **Vítek Lesák (PSB)** věnoval spolu se **zástupkyněmi z MPSV, Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR) a Ministerstva zdravotnictví (MZd)** tématu bydlení s podporou napříč resorty. **Helena Petroková (MPSV)** zde představila budoucí výzvu v OPZ+, kterou připravuje řídicí orgán ESF ve spolupráci s věcným odborem MPSV, PSB a Agenturou pro sociální začleňování. Výzva bude průběžná na přibližně 10 měsíců, aby obce a města měly dost času na schvalování apod. U neziskových organizací by nově měl stačit popis situace v obci a její spolupráce s obcí (namísto souhlasu obce s realizací projektu). Spolufinancování by mělo být u neziskových organizací nulové, u menších obcí (do 3 000 obyvatel) 5 %, u větších obcí 10 %. Alokace se předpokládají v objemu 450 mil. Kč na jednu výzvu, plánují se vyhlásit dvě výzvy, aby bylo pokryto celé programové období. **Barbora Š. Stašková (MPSV)** krátce představila aktivity, které v oblasti sociálního bydlení realizuje nejen projekt „Podpora sociálního bydlení“ (kromě podpory Housing First např. webináře k sociálnímu bydlení a Housing First, osvěta, kontaktní centrum, výzkumy), ale i samotné oddělení. Shrnuje také spolupráci věcného odboru MPSV s MMR, MZd, MŽP a MPO, ale také s PSB a ASZ. MPSV bylo také umožněno spolupracovat na revizích dotačního programu IROP, kde se podařilo zmírnit některá přísná pravidla.

Marie Mohylová (MMR) shrnula práci v oblasti sociálního/dostupného bydlení na Ministerstvu pro místní rozvoj ČR. Představila krátce Koncepci bydlení České republiky 2021+ a sdělila, že byla snaha o její apolitičnost a neutrálnost. Nevnímali zákon jako něco, co všechno vyřeší, ale pomohl by financování. Každé město má jiné zkušenosti, a proto chtějí sjednotit pojmy a zavést jednotnou evidenci. Sdělila, že sociální práci v bydlení řeší MPSV, MMR spíše „cihlu“. To, že osoba bez bydlení dostane byt, díky tomu se stabilizuje, najde si zaměstnání apod., vnímá jako utopii. Nelze privilegiovat jednu skupinu před druhou a dle jejich slov je dobré to pojmut plosně. **Ivana Svobodová z Ministerstva zdravotnictví** se věnovala především oblasti duševního zdraví (mnoho osob bez domova trpí duševním onemocněním či duální diagnózou), reformě psychiatrické péče a podpoře bydlení v rámci Národního akčního plánu. Ten udává směr a plány, ale je třeba definovat jasné cíle, čemuž se věnuje pracovní skupina. Zaznělo také, že ve spolupráci MMR, ASZ, MPSV a Platformy pro sociální bydlení vznikne mapa sociálního bydlení.

Po polední přestávce představil **Jan Snopek (PSB)** způsob, jak lze hodnotit věrnost původnímu modelu Housing First. Ukázalo se totiž, že tento model

řešení bytové nouze může fungovat i v zemích s jiným systémem, než je v USA, kde vznikl, nicméně pro vysokou úspěšnost je potřeba se držet principů Housing First. Osobám zabydleným ve standardních bytech s podporou sociálního pracovníka (v míře a intenzitě dle jejich potřeb) se zvyšuje kvalita jejich života, mají stabilní bydlení, omezují či ukončují užívání návykových látek apod. Platforma pro sociální bydlení v současné době postupně ověřuje věrnost původnímu modelu a posuzuje v souvislosti s tím i dosud dosažené úspěchy. První výsledky potvrzují, že projekty, které se drží principů Housing First, dosahují lepších výsledků.

V poslední části konference si hosté mohli zvolit ze dvou paralelních bloků. První se věnoval bytům na soukromém trhu, neboť se tento přístup řešení bytové nouze neobejde bez zapojení vlastníků soukromých bytů. V rámci projektů Housing First se tato spolupráce vcelku daří, nicméně má to svá úskalí. Své zkušenosti sdíleli **Jana Volná (Nová možnost, z. ú.), Daniela Zelenková (Nemovitosti) a Eliška Vrabcová (Dobrovolnické centrum, z. s.),** diskusi moderoval **František Kaiseršot (Mezi proudy, o. p. s.).**

V druhém bloku se Alena Augustová ptala na zkušenosti a názory peer pracovníků z pražské organizace Jako doma a z plzeňského Ledovce, který realizuje projekt Housing First v rámci OPZ výzvy č. 108 stejně jako Jihlava.

Diskutovalo se zde o problematice definování této pozice, jaké výhody a nevýhody může mít její zahrnutí do zákona o sociálních službách, o limitech a možnostech vzdělávání těchto pracovníků. Peer pracovníci se shodli, že je tato práce baví a naplňuje, nicméně že je pro ně občas výzvou hlídat si své hranice (určit si, co zvládnou s druhými sdílet, pracovní doba) a nezapomínat na prostor pro to někdy „prostě jen být“.

Konference byla zakončena poděkováním všem účastníkům a sdělením kolektivního přesvědčení zúčastněných v pokračování rozšiřování tohoto úspěšného přístupu řešení bytové nouze. Záznam z konference naleznete na YouTube kanálu Město Jihlava.

Článek je převzat ze Zpravodaje č. 3/2021 MPSV.

*Mgr. Andrea Chudobová
Oddělení stárnutí a sociálního začleňování
Odbor sociálních služeb a sociální práce
Ministerstvo práce a sociálních věcí*

DOSTUPNÉ BYDLENÍ V BRNĚ? CHCE TO HLAVNĚ NOVÝ ÚZEMNÍ PLÁN, ZAZNĚLO NA KONFERENCI

Politici, developeři, územní plánovači, ekonomové, sociologové – ti všichni měli své zástupce na prvním kulatém stole na téma dostupnosti bydlení v Brně. Odborná konference a následující diskuse potvrdily, že možnosti města jsou sice omezené, ale podpořit tuto oblast může hlavně přijetím nového územního plánu, který otevře nové lokality pro výstavbu.

„Jsme svědky situace, kdy ani rodiny se středním příjmem nejsou schopny dosáhnout na vlastní bydlení. S podobným problémem se potýkají i jinde v Evropě. Například v Berlíně uvažují o poměrně radikálním řešení formou vyvlastňování. Pro nás je inspirací Vídeň, kde už desetiletí vedou bytovou politiku na špičkové úrovni. Vídeň se pravidelně umísťuje na předních příčkách coby nejlepší město pro život, mimo jiné i v oblasti do-

stupnosti bydlení,“ uvedl na konferenci náměstek primátorky města Brna pro oblast bydlení Jiří Oliva. Jeho schůzka s Kathrin Gaalovou, vídeňskou radní pro bydlení, se uskutečnila v září.

Bytový fond Brna čítá asi 28 000 bytů, většina z nich je svěřena městským částem (asi tisíc bytů spravuje přímo magistrát). Ve Strategii bydlení si město vytyčilo jako jeden z cílů, že obecní

byty budou představovat alespoň 15 % z celkového počtu bytů v Brně. „Tuto hodnotu město ztratilo v roce 2019, ale podařilo se nám alespoň zvrátit trend, kdy toto číslo v minulých letech setrvalo klesalo – poslední dva roky si zachovalo stejnou výši. Ideální by samozřejmě bylo tu tendenci úplně otočit a dospět k tomu, že se toto číslo bude zvyšovat. Co město musí udělat, je začít stavět tisíce bytů. K výstavbě chystáme různé lokality, nejdále jsme v přípravě družstevního bydlení na Kamenném vrchu, na Francouzské a na ulici V Aleji, kde by mělo vzniknout celkem asi 500 nových bytů,“ dodal Jiří Oliva.

K dalším řečníkům patřili ředitel Kanceláře architekta města Brna Michal Sedláček, který popsal, jak potřebám dostupného bydlení vychází vstříc připravovaný územní plán, či Jan Holeček z Odboru strategického rozvoje a spolu-

práce Magistrátu města Brna, jenž představil demografická i socioekonomická data ovlivňující situaci na trhu s prodejem i pronájmem nemovitostí v Brně.

Za Asociaci brněnských architektů a stavitelů ABRAST promluvil Tomáš Kaláb, který na závěr představil i čtyři doporučení směrem k veřejné a státní správě, která by z hlediska developerů mohla situaci pozitivně ovlivnit.

Akademický sektor reprezentoval Zdeněk Dufek (Ústav stavební ekonomiky a řízení FAST VUT v Brně), který zdůraznil, že výslednou cenu bydlení ovlivňuje do značné míry atraktivita lokality – dokud bude Brno kvalitním městem pro život, cena bydlení klesat nebude. Martin Lux (Sociologický ústav AV ČR) pak této tezi oponoval připomenutím teorie cykličnosti trhu a hypoteční krize z let 2008–2009.

Na konferenci vystoupil za finanční sektor také Michal Skořepa z České spořitelny, jehož záměrem bylo vyvrátit dva mýty: jednak ten, že dostupnost bydlení se zhoršuje, a jednak ten, že člověk žijící v nájmu „vyhazuje peníze z okna“ a na konci života nemá nic.

„Celá konference přinesla různé, někdy až kontroverzní nebo minimálně provokativní pohledy na bydlení a jeho dostupnost. Pojmenovali jsme řadu faktorů, které tuto situaci způsobují. Většina z nich je otázkou trhu a jeho regulace, některé má v rukou vláda a zákonodárci, něco ale lze ovlivnit i z naší úrovně. Jsem rád, že jsem si ověřil, že naše kroky – ať už rovnou konané, nebo zatím plánované – míří dobrým směrem,“ uzavřel Jiří Oliva.

Jednotlivé prezentace naleznete na webových stránkách Magistrátu města Brna.

Mgr. Radka Loukotová
Tiskové středisko
Magistrát města Brna

NOVÝ STAVEBNÍ ZÁKON, STANDARDIZACE A DIGITALIZACE

23. CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O ÚZEMNÍM PLÁNOVÁNÍ A STAVEBNÍM ŘÁDU

Ve dnech 30. 9. – 1. 10. 2021 se v Hradci Králové konala 23. celostátní konference o územním plánování a stavebním řádu, jejímž hlavním tématem byl nový stavební zákon, standardizace a digitalizace.

První den jednání zahájili představitelé pořadajícího kraje a města. Zástupci Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR) uvedli přínosy nového stavebního zákona (SZ) a zástupci oborových organizací krátce představili svůj pohled na schvalovací proces a obsah dokumentu a vyjádřili svá očekávání vzhledem k novému stavebnímu zákonu. Druhý den byl obsáhlý program konference rozdělen do tří samostatných bloků dle témat pojmenovaných „Územní plánování“, „Digitalizace“ a „Instituce, integrace dotčených orgánů (DO), proces, hmota, přezkum“.

Po zahájení konference ředitelem Odboru územního plánování MMR **Romanem Vodným** prezentoval Královéhradecký kraj jeho hejtmán **Martin Červíček**, dle jehož názoru nyní jde o to nepromarnit potenciál nového stavebního zákona, v němž vidí výhody pro realizaci velkých staveb. Těší se zejména na digitalizaci a obává se trochu demontáže přenesené státní správy (schvalovacího procesu) a územního plánování.

Ministryně pro místní rozvoj **Klára Doštalová** očekává, že nový stavební zákon přinese úplnou odluku stavebních úřadů od vlivu politiků a vyřeší problém se systémovou podjatostí. Dalším přínosem je vznik digitálně technických map (dále jen DTM), jež sice za-

tím vykazují několik nedostatků (fikce závazného stanoviska), ty se ale budou průběžně řešit. Proces stále není zcela u konce, připravuje se věcný záměr zákona o vyvlastnění, probíhá příprava jeho paragrafového znění. Cílem je zjednodušit a zefektivnit procesy a zavést dodržování lhůt. Územní plánování zůstává v přenesené působnosti, zadávání a schvalování územně plánovací dokumentace (ÚPD) zůstává v působnosti obcí a krajů, přičemž obec bude účastníkem stavebního řízení vždy. Je třeba zajistit dostatek úředníků, aby se lhůty nastavené v zákoně daly stihnout, zásadně by mělo pomoci sdílení zkušeností úředníků všech krajských úřadů, a to zejména v případech nečinnosti a odvolacích procesů. V současnosti máme příliš

mnoho stavebních úřadů (SÚ) – některé by měly být zrušeny a jejich pracovníci převážně přejdou do úřadů „nových“. Srovnají se platové třídy a práce bude patřičně ohodnocena. Pro digitalizaci a vybavenost SÚ jsou k dispozici finanční prostředky. Portál stavebníka bude zajišťovat kompletní komunikaci přes webové rozhraní, většina úřadů bude integrována. Nejvyšší stavební úřad (dále jen NSÚ) nebude nějakým „superúřadem“, jeho sídlo bude v Ostravě s pobočkou v Praze. Nové prostory nejsou třeba, stát bude pronajímat ty současné od měst a krajů.

Primátor pořádatel města **Alexandr Hrabálek** vyzdvihl svého předchůdce, náměstka královéhradeckého starosty Ladislava Jana Pospíšila, jehož největší zásluhou je zboření městských hradeb, jež obepínaly město jako pevnost od 18. století a bránily tak jeho růstu. Pochyba města vychází ze zpracovaných regulačních plánů Josefa Gočára. Primátor Hrabálek vyjádřil naději, že nový stavební zákon zjednoduší dokončení nového územního plánu a s povděkem konstatoval, že nový zákon odstraní dosavadní systémovou podjatost. Roman Vodný informoval, že příští rok by měla být vypsána dotace na architektonické a urbanistické soutěže. Náměstkyně sekce Výstavby a veřejného investování MMR **Marcela Pavlová** ocenila, že tato konference byla uskutečněna navzdory nepříznivým podmínkám covidového roku. Omluvila výjimečnou nepřítomnost zástupců Slovenské republiky. Na Slovensku se stále rozhoduje dle SZ č. 50 z roku 1976, letos se připravují rovněž velké změny, a to dva nové zákony pro územní plánování a stavební řád. Zahájení výkonu práce NSÚ bude rok před účinností SZ, tedy od ledna 2022.

Následně jednotliví přednášející představili ve zhuštěné formě témata přednášek plánovaných na páteční dopoledne: V rámci prezentace „Instituce, integrace DO“ představila **Ivana Jakoubková**, ředitelka Odboru územně a stavebně správního MMR (OÚSS), pavouka budoucí struktury NSÚ. Vyhrazené stavby, tj. strategické stavby mimořádného významu, budou povolovat specializované SÚ, běžné SÚ budou integrovány

v rámci NSÚ. Integrace bude navržena tak, aby dosažitelnost SÚ pro občana byla do vzdálenosti 35 km od bydliště. Byl nastíněn postup zajištění přechodu zaměstnanců s úřednickou zkouškou. Bytová politika bude patřit do kompetence OÚSS. Plánuje se spisová rozlučka, skartace a převedení archivů. Integrace dotčených orgánů, z nichž některé zůstávají mimo plánované schéma (hasiči), bude zahrnovat vydávání vyjádření, stanovisek a závazných stanovisek. Ostatní integrované orgány se vyjadřují v rámci procesu. Částečná integrace se týká například památkářů a Českého báňského úřadu.

Vybraná ustanovení ze SZ představil **Roman Vodný**. Rozhodovací pravomoci v územním plánování zůstávají v přenesené působnosti, stejně jako kompetence obcí, nově i krajů. Vymezení zastavěného území přechází do kompetence úřadu územního plánování, ostatní zůstává („létající“ pořizovatel). Územní rozvojový plán (ÚRP) v budoucnu nahradí politika územního rozvoje (PÚR), ruší se druhy regulačních plánů (RP). Přidává se několik kompetencí, např. projednání návrhu vypořádání připomínek a námitek před předložením dokumentace k vydání. K zásadám územního rozvoje (ZÚR) bude možné podávat pouze připomínky, nikoliv námítky. Kvalifikační požadavky na jednotlivé osoby zúčastněné v procesu zůstávají stejné. K nadřazené dokumentaci se budou podávat pouze připomínky. Měřítko ÚRP bude 1 : 200 000. Namísto dohody o parcelaci se zavádí podmínění změn v území požadavkem na uzavření územně plánovací smlouvy. Pro územní plán (ÚP) se podmínky v zásadě nemění, regulační plán rovněž zůstane nepovinný a v rozsahu pro část obce. Lhůty jsou stanoveny i pro zastupitele, společné a veřejné projednání je možno konat ve stejný den, u změn je lze i sloučit. Uplatňují se pouze připomínky, je zrušen institut zástupce veřejnosti. Obce musejí poslat zrušující rozsudky do Národního geoportálu územního plánování (NGÚP). Bude možno využívat plánovací smlouvy.

Další rozsáhlé téma přednášek plánovaných na následující den – „Proces, hmota, přezkum“, představila **Žanet Hadžić** (ředitelka Odboru stavebního řádu MMR).

Hmotné právo rozlišuje stavby drobné, jednoduché, vyhrazené, ostatní. Z dosavadních 25 m² bude nově 30 m² jako maximální výměra pozemků pro drobnou stavbu, pokud nejsou pro bydlení ani rekreaci, mohou být větší. Jednoduché stavby musejí mít dokumentaci, některé prostřednictvím stavebního podnikatele, jiné svépomocí, některé památkově chráněné musejí mít vedoucího stavby. Vyhrazené stavby budou povolovat speciální a odvolací SÚ. Ostatní stavby musejí mít zpracovanou dokumentaci vždy od autorizovaného projektanta a stavební povolení (stavební podnikatel, stavbyvedoucí). Proces povolování bude veden elektronicky, žádost může být i v listinné podobě, primárně však v podobě elektronické. Závazné stanovisko musí stavebník předložit (anebo je SÚ musí obstarat sám). Pokud se DO nevyjádří, a je to poznamenáno ve spisu, počítá se s tím, že souhlasí. Bude zde vazba na digitálně technické mapy. Vlastníci infrastruktury nemají stanovenou dikci stanoviska. Je upraven institut autorizovaného inspektora (vydání posudku) a průběh řízení o povolení záměru. Povolení stavby, pokud se odůvodněně nestanoví jinak, bude platit maximálně 5 let. Rámcové povolení se bude vydávat pro stavby v rámci jaderných zařízení a areálů Ministerstva vnitra, Ministerstva průmyslu a obchodu a Ministerstva spravedlnosti. Bude platit apelační princip, pokud je rozhodnutí v nesouladu s právními předpisy, lze jej změnit (i soudem). Jednoduché stavby se až na výjimky nekolaudují, ostatní případy se kolaudují. Probíhá příprava vyhlášek.

Digitalizaci stavebního řízení představili náměstek sekce informačních a komunikačních technologií MMR **Jan Koudelka** a vedoucí Oddělení digitalizace a stavebního řízení MMR **Lucie Veselá**. Informační systém (dále jen IS) Portál občana, Portál stavebníka, je koncipován jako integrační platforma. Navrženy jsou IS: evidenční, stavebních postupů, dokumentací, map, stavebního řízení. To vše je schvalováno hlavním architektem MV. Představena byla organizační schémata, financování a harmonogram přípravných prací.

Po rámcovém představení témat podrobnějších přednášek vystoupili zástupci organizací.

Pohled Svazu měst a obcí ČR nastínil **Pavel Drahovzal**. Jako pozitivu vidí sjednocení procesů, procesní úpravu, digitalizaci, úpravu institutů (plánovací smlouvy), hmotné právo (úpravy vloženy do zákona, nikoliv do vyhlášek) a apelační princip. Jako rizika vidí způsob přijetí zákona (dostatečně nevydiskutováno), nepřipravenost z hlediska logistiky, prostorových aspektů (dojezdová vzdálenost 35 km je oproti současné – 12 km, relativně velká), personálního obsazení, zahájených řízení podle nového předpisu a ztráty znalostí místních poměrů (integrace a sdílení pracovníků DO). Dále nejsou připraveny prováděcí předpisy a hrozí snížení ochrany veřejných zájmů daných složkovými zákony (např. u kácení stromů). Postavení obcí je redukováno na účastníka řízení, obce však nejsou kvalifikovaným účastníkem, územní plánování zůstává celkem beze změny, až na širší uplatnění plánovací smlouvy. Otevřené zůstávají některé další otázky – počet úředníků státní stavební správy (pokud úředník nepřijme nabídku NSÚ, kdo zaplatí odstupné?), integrace DO.

Za Sdružení místních samospráv (SMS) vystoupil **Stanislav Polčák**. Dle SMS obce přicházejí o své malé stavební úřady. To je problém, sdružení nemá nic proti digitalizaci, avšak podporovalo smíšený model. Zásadně bylo proti změně v převodu práv z obcí na stát (centralizaci státní správy). Malé úřady mohly zůstat a problémy se mohly řešit digitalizací, délka řízení mohla být způsobena nedokonalostí podávaných podkladů k žádosti stavebníka. Stanovené vzdálenosti sdružení vidí jako příliš veliké pro znalost lokalit, z hlediska financí obce přispívají na provoz, ovlivňování řízení nebylo dostatečně prokázáno ve velkém rozsahu (pokud ano, tak většinou ze strany vedoucích pracovníků ve velkých městech). Obava panuje u personálního zajištění, stavební uzávěry nadbíhají developerům. Hrozí kolaps systému, protože se svede zápas o úředníka, zmizí paměťová stopa, další problém je legislativní nepřipravenost, není důvodová zpráva, obce nebudou mít vliv na svém území. K diskusi by sdružení předložilo tato témata: *Nechceme spíše upravovat, opravovat, zachovávat? Nová agen-*

da – noví lidé? Developeri, nedojde ke střetu zájmů? Kontrola centrálního úřadu z hlediska státu? Bude se více stavět ve veřejném zájmu? Zrychlí se vyřízení žádosti o stavební povolení?

Za Českou komoru architektů (ČKA) vystoupil její předseda **Jan Kasl**. Digitalizaci považuje za podařenou. Vyjádřil naději, že IT tendr (třeba tentokrát) dopadne dobře a přesvědčení, že nejcennější jsou v systému úředníci. Představil sedm tezí ČKA – (1) propojit strategické a územní plánování, (2) upustit od rigidity, (3) neměřit stejně velkým městům a malým obcím, (4) zvýšit podíl obcí na územním plánování, (5) provázat je s ekonomickými nástroji – kontribuce investorů (veřejná prostranství by šla částečně na stavebníky), (6) posílení postavení autorizované osoby – řešit územní rozvoj. (7) Architekt musí přestat nést odpovědnost za výslednou podobu dokumentace, která neodráží původní koncepci, připusťme místní odchylku – neodívejme do jednoho kabátku všechny ÚPD.

Za Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (ČKAIT) vystoupil její předseda **Robert Špalek**. Komplexní pozměňovací návrh, přijatý na poslední chvíli, podle něj není dobrý, snad se podaří jej vypustit a vylepšit dobrými individuálními pozměňovacími návrhy, ale je dobré, že SZ vznikl. Jedno stavební řízení je otázkou, přínosem je redukce různých druhů stavebních řízení. Digitalizace procesu je žádoucí, avšak je třeba zajistit hardware, software a kvalifikované osoby. Důležitými body jsou dokumentace před zahájením stavby, informování projektanta o průběhu stavebního řízení, zbavení odpovědnosti projektanta za úpravy během stavby. Dozor projektanta nebyl, bohužel, rozšířen na všechny jím projektované stavby (pouze na ty placené z veřejných prostředků). Skryté je začleněno dvoustupňové stavební řízení (pokud je vznesen požadavek na doplnění projektové dokumentace, řízení se nepřerušuje, ale probíhá od začátku). Zjednodušení projektové dokumentace (PD) nastoluje otázku, zda bude co posuzovat? To může být kontraproduktivní (jednotná metodika k technickým předpisům), zjednodušení může vést ke

komplikovaným soudním sporům. Cíl mít jeden moderní předpis nebyl dodržen, tři města budou mít předpisy vlastní. Jak bude vypadat archivace PD?

Za Asociaci pro urbanismus a územní plánování ČR (AUÚP) vystoupil její předseda **Petr Durdík**. Původními požadavky na nový SZ byly zrychlení a zjednodušení výstavby, odstranění podjatosti v řízeních, digitalizace procesů, zjednodušení povolovacích procesů, reforma veřejné správy, digitalizace a standardizace. Z hlediska přípravy zákona to vypadá na nedostatek konsenzu. Zpracování hospodářskou komorou, způsob vypořádání připomínek, sliby a dohody, poté pozměňovací návrhy a následně je všechno jinak. Možná rizika představuje ochrana veřejných zájmů. NSÚ je správně navržen z hlediska ochrany veřejných zájmů, pokud se ale do něj integrují DO, ochrana veřejných zájmů bude oslabena. Korupční rizika přináší centralizace, obor bude nově mimo garanci vlády (vyvedení z ministerstva, ÚRP). V tomto ohledu jdeme mimo Evropu (kde povětšinou platí závaznost dokumentací ve prospěch regulačních plánů), ÚP musí být podrobný kvůli rozhodování v území (to by lépe řešil regulační plán). ÚP by měl být závazný pro veřejnou správu a RP pak pro uživatele. Podle čeho se rozhoduje za současné platnosti obou dokumentací (ÚP, RP)? Pokud jde o námítky a připomínky, námítky se posouvají do rozhodovacího procesu (územní řízení), Politika architektury a stavební kultury se dostala do nástrojů, ale (prozatím) nevíme, co s tímto nástrojem máme dělat. Čeká nás naplňování „nechtěných“ změn, náprava pozměňovacích návrhů (osvětlení obytných místností, lhluty pro projednání), nové náměty a návrhy. Přes jistou skepsi k novému zákonu (zejména s ohledem na požadované cíle, kterých se zřejmě nepodaří dosáhnout) je tu jistá naděje, po zkušenostech s dřívějšími změnami zákona a vyhlášek – „se vším se naučíme žít.“

Stavební zákon z pohledu veřejného ochránce práv představil vedoucí Odboru stavebního řádu a životního prostředí kanceláře ombudsmana **Pavel Půček**. V rámci novelizací by tentokrát úřad uvítal, kdyby se dodržovala pravidla (standardně pojaté připomínkové

řízení apod.). Úřad ombudsmana svá stanoviska představil pomocí prezentace vah. Na jedné straně negativa – základní pojmy a názvosloví, integrace DO, formy výstupů DO (pouze forma závazného stanoviska), speciální úprava soudního přezkumu (jiné lhůty pro podávání námitek), odstraňování staveb (prokazování dobré víry). Elektronizace je hodnocena napůl záporně, napůl kladně, protože se zapomíná na jednoduchého člověka. Jako pozitivum hodnotí zrychlení povolovacího procesu (je zařazeno mezi pozitivum, ale s otazníkem), omezení některých institutů (autorizovaný inspektor), omezení zkušebního provozu.

V pátek byl obsáhlý program konference rozdělen dle témat na „Územní plánování“, „Digitalizace“ a „Instituce, integrace DO, proces, hmota, přezkum“. V rámci tématu „Územní plánování“ vystoupil s informacemi k vybraným ustanovením nového stavebního zákona **Roman Vodný** (ředitel Odboru územního plánování MMR), s představením územního rozvojového plánu **Vladimír Voldřich** (zástupce ředitele Odboru územního plánování MMR), s prezentací Standardizace zásad územního rozvoje vystoupili **Vlasta Poláčková** a **Jan Cihlár** (autoři urbanistické části Standardizace ZÚR) a NGÚP představila **Kateřina Vrbová** (Odbor územního plánování MMR). Samostatnou působnost a pořizování územního plánu prezentoval **Jan Brož** (člen pra-

covní komise Legislativní rady vlády ČR), plánovací smlouvy představil **Aleš Mácha** (Odbor legislativně právní MMR), připravované prováděcí vyhlášky uvedl **Josef Morkus** (Odbor územního plánování MMR). Závěrem vystoupila **Eliška Vejchodská** (Fakulta humanitních studií UK) s prezentací Ekonomické nástroje v územním plánování – možnosti aplikace v ČR.

V rámci tématu „Digitalizace“ vystoupil Jan Koudelka, digitalizaci stavebního řízení a územního plánování představil prezident ICT UNIE **Zdeněk Zajíček**, postup prací na projektu IS DMVS a na koordinaci zapojených subjektů prezentoval **Karel Štencel** (místopředseda ČÚZK). Systém identifikačního čísla stavby a jeho vazbu na obsah evidencí digitalizace stavebního řízení a územního plánování, digitálně technických map (DŘSÚP) a BIM představil **Jiří Čtyrský**, ředitel Sekce prostorových informací Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Téma zakončila **Lucie Veselá** (Projektová kancelář MK, Oddělení digitalizace stavebního řízení) prezentací aktuálního stavu prací v rámci DSŘÚP.

Téma „Instituce, integrace DO, proces, hmota, přezkum“ zahájila přednáškou „Instituce + integrace DO, přechod úředníků“ **Ivana Jakoubková** (ředitelka Odboru územně a stavebně správního, MMR). Na ni navázal přednáškou „Příprava vzniku Nejvyššího stavebního úřadu a přechodu úředníků územních

samosprávných celků“ **Pavel Dvořák** (ředitel Odboru personálního MMR). Postavení úředníka státní stavební správy a výkon jeho služby po jeho „překlopení“ do služebního poměru představili **Karel Moravec** (ředitel Odboru systematizace a řízení ve věcech státní služby MV) a **Zuzana Brücknerová** (ředitelka Odboru koordinace státní služby a vzdělávání MV). Prezentaci „Stavební zákon a spisová rozluka“ pak uvedl **Jiří Úlovec** (ředitel Odboru státní správy a spisové služby MV). Hmotné právo včetně přechodných ustanovení prezentovaly **Žanet Hadžić** a **Eliška Barčáková** (vedoucí oddělení Odboru stavebního řádu MMR), procesní právo včetně přechodných ustanovení představila **Jana Machačková** (zástupkyně ředitelky Odboru stavebního řádu MMR) a prezentací „Soudní přezkum včetně přechodných ustanovení“ uzavřel téma i konferenci **Aleš Mácha** (MMR).

Prezentace jednotlivých příspěvků jsou zpřístupněny na webových stránkách ÚÚR v části *Územní plánování a stavební řád – Konzultační středisko – Semináře – 2021* a v *Aktualitách*; na Portálu územního plánování v *Aktualitách*.

Ing. arch. Martina Kabelková
Ústav územního rozvoje

OD STRATEGIE KE KONCEPCI

KONFERENCE AUÚP, OLOMOUČ

14.–15. 10. 2021

auúo

Letošní podzimní konference Asociace pro urbanismus a územní plánování se uskutečnila v Olomouci ve dnech 14. a 15. října 2021. Účastníci se sešli v moderní administrativně obchodní budově z roku 2003 – Regionálním centru Olomouc (RCO), které patří mezi velká a kvalitně vybavená kongresová centra v Olomouckém kraji.

Konferenci zahájil předseda Asociace **Petr Durdík** slovy: „Konečně skoro po dvou letech zase živě.“

Čtvrteční dopolední program byl věnován zejména hostitelskému městu a kraji.

Olomoucký kraj představil náměstek hejtmána **Jan Šafařík**. Zmínil, že zde žije přibližně 631 tisíc obyvatel. Sídlem kraje je město Olomouc, známé především svými historickými památkami. Sloup Nejsvětější Trojice je od roku 2000 zařazen mezi světové dědictví UNESCO a historické jádro města je druhou nejvýznamnější městskou památkovou rezervací v Česku. Kraj nabízí aktivní odpočinek – turismus, lázeňství apod., především ve dvou významných turistických regionech – v oblasti Hané a pohorí Jeseníků.

Do samotného města Olomouc účastníky uvedl **Miroslav Žbánek**, primátor města. Informoval ve zkratce o historii od středověku, přes pevnostní město až

po moderní přeměnu a současnost. K aktivnímu rozvoji města napomáhá činnost Útvaru hlavního architekta a mj. i územně plánovací dokumentace – územní plány, regulační plány a územní studie. Velkým úspěchem je zvláštní cena, kterou Olomouc v roce 2021 získala v prestižním celorepublikovém projektu Naše město 1991–2021. Cena organizátora Opera Civitatem 2021 Olomouci patří za komplexní urbanistickou a architektonickou revitalizaci města, tvořící kulturní a estetický základ kvality života lidí.

O tom, že existují různé zájmové skupiny se zaměřením na stejný směr a stejný cíl, informoval **Stašek Žerava** z České komory architektů. Připomněl, že je důležité, aby si lidé naslouchali a pochopili se navzájem, tedy „táhli za jeden provaz“. Zmínil také, že by měla být opět obnovena pracovní skupina pro historická města v oblasti památkové péče.

Další příspěvek dopoledního bloku – Cyklovize 2030 aneb Propojme obce, města a kraje – představil v rámci Olomouckého kraje **Jaroslav Martinek**. Cyklovize 2030 souvisí se strategickým plánováním, s ochotou učit se spolupráci. Propojuje různá odvětví a nezajímá se pouze o jeden směr. Struktura dokumentu pomocí priorit, cílů a opatření navazuje na Koncepti městské a aktivní mobility pro období 2021–2030.

Ještě jednou navázali více podrobně na představení města Olomouce primátor **Miroslav Žbánek** s **Janou Křenkovou**, vedoucí Odboru strategie a řízení Útvaru hlavního architekta. Olomouc je významnou dopravní křižovatkou. Aby se mohla prosazovat dobrá řešení, má Olomouc základní strategické a koncepční dokumenty. Jedná se o Strategický plán rozvoje města na období 2017–2023. Nyní se připravuje jeho aktualizace, která zajistí, aby byl plán i nadále živým dokumentem. Dalšími koncepcemi jsou Plán udržitelné městské mobility pro horizonty let 2023–2030, Koncepce vodního hospodářství (vize v návaznosti na povodně v minulosti), dokument Hospodaření se srážkovými vodami – cesta k modrozelené infrastruktuře (hospodaření se srážkovými vodami, lokální problémy, postřehy občanů), dokument Strategie zeleně a management údržby (rozdívá koncepti městské zeleně, prověřuje systém sídelní zeleně a jeho propojenosti a návaznosti na příměstskou krajinu, ve vazbě na údržbu a zajištění podmínek pro výsadbu stromů a květin). Prezентující představili také Program regenerace městské památkové rezervace Olomouc a Koncepti veřejných prostranství (zastřešující dokument ovlivňující kvalitu veřejných prostranství). Nedílnou součástí podmínek pro rozvoj města jsou územně plánovací dokumenty – Územní plán Olomouc, regulační plány městské památkové rezervace (MPR) Olomouc, sídlišť a rozvojových území a také protipovodňová, přírodě blízká opatření, která se řeší již více než dvacet let ve spolupráci s povodím Moravy.

Zahraničním hostem konference byl **Joris Scheers**, jenž uvedl příspěvek **Strategické plánování v Belgii**. Profesor Scheers je profesionálně aktivní v oblasti městského rozvoje, územního plánování, architektury, dědictví a veřejné správy. Působí jako akademický pracovník, konzultant a státní úředník. V současnosti je profesorem na Leuven University (Belgie). Zde se podílí na

Foto: Hana Šimková

různých otázkách městské a regionální politiky v rámci belgické vlády Flander. Hovořil o zkoumání strategických přístupů v oblasti veřejné správy včetně meziúrovňové integrace místních, regionálních, národních a mezinárodních agend. Jako předseda poradního sboru městského územního plánování města Leuven kombinuje koncepční myšlení s pragmatickým – projektem řízeným – přístupem k řešení problémů, přičemž udržuje úzký kontakt s plánovací praxí.

Čtvrteční odpolední blok zahájil **Radim Perlín** s přednáškou na téma **Rozvoj města mezi strategií a koncepcí**. Připomněl, že existují tři základní dokumenty – územní plán, strategický plán a rozpočet města. Tyto dokumenty schvaluje politická reprezentace a zástupci města. Strategický plán, známější jako program rozvoje města, je dokumentem sociálně ekonomického rozvoje města. Stanovuje dlouhodobou vizi a dlouhodobé priority, které mají být obecně známé a obecně prosazované, bez ohledu na politické přesvědčení. Koordinuje postupnou realizaci v řadě po sobě jdoucích dílčích krocích různých aktérů. Udává, co se bude dít, nikoli kde se to bude dít. Na rozdíl od územního plánu, který není strategický, ale rozhoduje v území. Územní plán má dvě role – regulační a koncepční. Udává, kde se to bude dít. Úspěšnost a efektivita dokumentů se pozná podle toho, zda se naplňují a realizují. Otázkou je, který z dokumentů by se měl zpracovávat dříve. V ideálním případě by se měly oba dokumenty zpracovávat najednou, pod gescí pracovních týmů, které řeší společné problémy a měly by být veřejnou platformou pro veřejnou diskusi.

Marie Zezůlková měla příspěvek na téma **Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+**. Představila nový dokument, který byl schválen v roce 2019. Materiál rozděluje území na jednotlivá témata regionálního rozvoje – na metropole, aglomerace, regionální centra, strukturálně postižená území a hospodářsky a sociálně ohrožená území. V každém území lze hledat jejich specifika a zlepšovat koordinaci územního a strategického plánování. Problémem je velká administrativní zátěž rozvoje obcí (v České republice je 6 258 obcí). Úkolem je vytvoření metodiky pro koordi-

naci strategického a územního plánování. V současnosti je v České republice dualita plánovacích systémů – územní a strategické plánování, dvojkolejnost veřejné správy, resortismus, fragmentovaná sídelní struktura, volební cyklus, chybějící nástroje ve střednědobém a dlouhodobém horizontu. Oba plánovací systémy však mají společný pohled do budoucna, tvorbu vizí a cílů, ochranu životního prostředí a další. Vize vždy vycházejí od politické reprezentace, politické vůle a podpory. Řešením je, aby dokumenty vznikaly společně a plánovalo se jednotně a komplexně.

Konkrétním zkušenostem se věnoval **Lukáš Švéda** se svým příspěvkem **Strategické a územní plánování na krajské úrovni na příkladu projektu keramické školy v Karlových Varech**. Lukáš Švéda zajišťuje na krajském úřadě Karlovarského kraje komplexní plánování v rámci Oddělení územního plánování a Oddělení strategického plánování a regionálního rozvoje. Spolupráce a koordinace těchto oddělení ústí do řady oboustranně prospěšných aktivit – tvorby a aktualizace územně plánovacích a strategických dokumentů (krajská cyklostrategie, běžecké lyžování, územní plánování, dotační programy). Důležitá je participace odborné i laické veřejnosti, což může nakonec přinést kvalitní řešení. Na příkladu keramické školy v Karlových Varech se právě tento princip využil v procesu předprojektové přípravy. Vítězná studie, která byla vybrána a přihlášena do stavby Karlovarského kraje, obsadila první místo v kategorii Projekty. Cílem bylo vytvořit školu 21. století. V současné době je vypsána veřejná zakázka na zpracování projektové dokumentace a záměr za několik stovek milionů by se mohl financovat např. z Plánu spravedlivé transformace, kam patří kromě Ústeckého a Moravskoslezského i Karlovarský kraj. Na tomto příkladu se potvrdilo, že proces se všemi zainteresovanými se osvědčil a že je důležitý už pro přípravnou fázi projektů.

Strategie Brno 2050 – to byla prezentace **Jana Holečka**. Na rozdíl od územního plánu, který by mělo mít každé město, strategii rozvoje město mít nemusí, není to jeho povinnost. Horizont roku 2050

trochu „vydělil“. Jde ale o to, aby se město rozvíjelo systematicky, s jasnou vizí jeho budoucnosti a společně s obyvateli. Pro začátek (v roce 2017) byl zvolen postup odspodu směrem vzhůru – participace a komunikace. Bylo osloveno cca tisíc subjektů (jednotlivé sektory, ministerstva, kraje, Kancelář architekta města, univerzity, vědecko-výzkumná centra, firmy, neziskové organizace, aktivní jednotlivci a další). Na základě spolupráce s experty i zapojení Brňanů byl připraven zásadní dokument „Vize města Brna v roce 2050“. Jeho aktualizovanou podobu schválili zástupitelé v roce 2020 a aktualizaci v březnu 2021. Vize rozvoje města tak postupně nabývá konkrétnější charakter. Strategie není ještě finální. Ale i proces je cílem a když se dělá nápaditě, tak už nyní se plní. Postupně vzniká seznam konkrétních projektů pro nejbližší roky, které se začnou v průběhu času zhmotňovat. Strategie zahrnuje tři pilíře: kvalitu života, správu města a zdroje, na které je navázáno 23 strategických hodnot, přičemž každá z nich má svého garanta. Za vším stojí spousta činností, především komunikace s veřejností a dalšími aktéry, veřejné debaty, veřejné akce, parkování versus veřejný prostor, projekty příroda ve městě, nápady jako např. pocitová mapa, vzdělávací kurzy pro děti na základních školách – hodiny se strategií apod. Výsledkem strategie by mělo být, aby vize nezůstala jen na papíře, ale aby proměnila Brno v sebevědomé fungující město pro lidi.

Dále v tomto bloku vystoupil **Marek Kuchta**, který představil **Severní obchvat Hranic a provozní koncept města**. Hranice na Moravě se dají definovat jako křižovatka, kterou procházejí významné dopravní a technické stavby na Moravě. Výhledově by měl obchvat prodlužovat dálniční síť a napojit se na dopravní infrastrukturu celého Valašska. Přednášející upozornil na to, že v procesu strategického a územního plánování platí pravidla: naučte se formulovat, naučte se argumentovat a naučte se odůvodňovat. To je důležité v procesu debaty nad variantními možnostmi a pluses a minuses každého strategického projektu. Rozhodující je také vlastnictví pozemků. Pro město je výhodné plánovat územní rozvoj především tam, kde disponuje svými pozemky.

O své zkušenosti se podělili **Vladimír Dujka** a **Jiří Dujka** s prezentací na téma **Strategické a územní plánování v praxi**. Jejich příspěvek se dělil na dvě části – obecné strategické a územní plánování a příklad územního plánu Vikantice. První část řešila strategické plánování, které vyvolává otázku, kde jsme a kam a jak směřujeme. Plánování má určitou strukturu – analýzu, cíle (priority) a postupy (kroky). Dále jde o to, v čem se strategické a územní plánování liší – v rozdílné působnosti, závaznosti a způsobech implementace. Ve druhé části příspěvku byla představena obec Vikantice. Je to malá obec s cca 70 obyvateli, s liniovým charakterem struktury osídlení a zajímavým územím (Hanušovická vrchovina, lyžařské areály, omezené vlastnictví pozemků, skládka – ekologická zátěž). Obec nemá územní plán, nabídla se možnost pro jeho zpracování. Autoři pojali řešení spíše jako modelové. Zpracovali tři varianty návrhu na využití pozemků s maximální stanovenou kapacitou území pro cca 150–230 obyvatel, podle možnosti typů zástavby. Epilog: „*Vždy je důležité hledat obecně přijatelný konsensus všech zúčastněných a zainteresovaných stran. V současnosti je vydáno negativní stanovisko orgánu ochrany ZPF a je tedy nutno dále diskutovat nad řešením, jak v území nalézt přijatelnou shodu.*“

První podvečer byla nedílnou součástí konference také **panelová diskuse**, tematicky zaměřená na strategické plány v územním rozvoji, kterou moderoval **Radim Perlín**. Jako panelisté se zúčastnili Marie Zezůlková, Jana Janíková, Jan Holeček, Vladimír Dujka a Marek Kuchta. Diskutující se zamýšleli zejména nad následujícími otázkami: 1. Jaké jsou silné stránky a slabiny strategických plánů pro rozvoj území? 2. Co zajímá urbanisty při tvorbě územního plánu na strategickém dokumentu a co zajímá autory strategických dokumentů v územních plánech? 3. Je možné a vhodné spojit územní pohled a sociálně ekonomický pohled? Je možné/vhodné/účelné vytvářet tzv. „prostorový plán“? 4. Kdo má připravit územní plán je dané legislativou, kdo má ale připravit strategický plán, jaké má mít znalosti, zkušenosti? 5. Jak zapojit veřejnost, aktivní aktéry,

do přípravy a projednání územního plánu a strategického plánu, je možné použít stejné nástroje, stejné metody pro zapojení, nebo se jedná o odlišné metody a postupy participace? 6. Jak zajistit stabilitu dlouhodobých koncepcí, politik, strategických cílů uváděných ve strategickém plánu a jak zajistit jejich postupnou realizaci? Jakou roli může/musí hrát územní plán při zajištění realizace strategických cílů strategického plánu? 7. Kdo je odpovědný za realizaci koncepčních tezí v územním plánu a ve strategickém plánu? 8. Jak promítnout, transformovat strategické socioekonomické vize do území? 9. Má Ministerstvo pro místní rozvoj ČR připravit metodiku na propojení územního plánu a strategického plánu, komu by mohla sloužit?

Z diskuse vyplynulo, že není možné chápat strategické a územní plánování odděleně. Strategický plán má dlouhodobou vizi a udává akce a územní plán využívá potenciál území. Obě platformy, pokud mají sloužit ke kultivaci života, se musejí vzájemně respektovat, doplňovat a prolínat. Ve výměně zkušeností a názorů se pak volně pokračovalo i při společenském večeru.

Páteční dopolední blok zahájil **Jan Fibiger**, který účastníky seznámil s **Urbanistickým projektem roku 2021** a **Stavbou roku 2021**. Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství (Nadace ABF) v letech 2020–2021 připravila v covidovém období 32 videokonferencí a počet účastníků oproti minulým rokům, kdy se konference konaly prezenčně, vzrostl v průměru 3–5krát. Jan Fibiger připomněl některá témata související s aktuální celosvětovou situací, problémy ve vazbě na klimatické změny a řešení důsledků místo příčin. Zmínil „*green deal*“ a „*green building*“, Stavebnictví 4.0, digitalizaci obecně i všech procesů v přípravě a realizaci, nástup umělé inteligence a robotizace do života lidí. Stavebnictví se mění, např. budovy se začínají vyrábět pomocí 3D tiskáren a jiných technologií. Dále přednášející seznámil účastníky konference se soutěžími, které každoročně mapují úspěchy v oblasti architektury a urbanismu. Jedná se o Urbanistický projekt roku a Stavbu roku. Urbanistický projekt roku 2021 (7. ročník) – letos nejvyšší počet, porota posuzovala 16 projektů, v nichž se

objevovala snaha o různé pokusy řešení zástavby. Byly představeny územní studie a regulační plány, projekty přestavby i modernizace. Titul získala Urbanistická Studie Bohdalec-Slatiny – brownfield Strašnice, Praha 10. Do soutěže Stavba roku 2021 (29. ročník) bylo přihlášeno 92 projektů, z toho 2 zahraniční. Po celý rok soutěžní přehlídka seznamuje se všemi přihlášenými i oceněnými všichni, kdo chtějí vědět o tom, co nového, zajímavého a nejlepšího stavitelství i architektura přinesly. Do velkého finále o prestižní titul porota poslala 33 staveb ze všech regionů. Titul získalo 10 staveb, dále bylo uděleno 25 zvláštních cen, 2 ceny veřejnosti a jeden titul pro stavbu v zahraničí. (*Deset oceněných staveb: Rekonstrukce objektu Bubenská 1, Praha 7 / Městská plavecká hala Louny / Kostel Krista Spasitele a komunitní centrum, Praha-Barrandov / Obnova poutního areálu ve Staré Boleslavi – Mariánská zóna / Logistické centrum Lidl Česká republika / Depozitář Slovenská Strela, Kopřivnice / Hybernská 1, Praha 1 / Muzeum Komenského v Přerově – záchrana a zpřístupnění paláce na hradě Helfštýn / Vila Vnitřní krajina, Nový Jičín / Rekonstrukce kanalizačního sběrače, ulice Nad Novou Libní, Praha 8.*)

Na tento příspěvek přímo navázal **Zdeněk Jiran**, který představil vítězný projekt soutěže Urbanistický projekt roku 2021. **Urbanistická studie Bohdalec-Slatiny – brownfield Strašnice, Praha 10** je projektem nové moderní městské čtvrti o rozloze cca 180 ha v jihovýchodní části Prahy. Jedná se o území ve stavební uzávěře se zastaralým územním plánem, kde byla odstraněna železniční infrastruktura – bývalé seřaďovací nádraží. To byla výchozí pozice a příležitost pro nové komplexní a koncepční řešení celé lokality. Hlavním cílem studie je založit novou městskou čtvrť, vytvořit podmínky pro výstavbu bytových domů i komerčních aktivit doplněnou o dostatek městské zeleně, zajistit komfortní dopravní obsluhu založením sítě městských tříd nebo bulvárů napojených na stávající plánované sítě městských komunikací, a to vše za předpokladu respektování urbanistických zásad.

Následující přednáška se týkala zkušeností z města Liberce. **Petr Šíkola**

představil dva projekty – **Transformační území v Liberci – Perštýn a Textilanu**. První projekt – lokalita Perštýn, bývalý popravčí vrch, kde se nacházelo i bývalé krematorium. Jedná se o brownfield přímo v centru města o velikosti cca 4 ha. Ideou je navrhnout dostavbu bydlení, centrální park, náměstí, kancelářské objekty a dům pro seniory. Zastavěnost území činí přibližně 35 %. To ale vyrovnává větší podíl výškové zástavby. Myšlenkou bylo vytvořit pomocí zástavby se zelenými stěnami vstupní bránu právě na kopec Perštýn. Druhý projekt – lokalita Textilana, revitalizace území. Území o rozloze cca 8 ha, nacházející se na propojení dvou údolí. Historicky zde byly tkalcovské závody a celý areál byl v roce 2003 zdemolován. Ideou je řešit území ve dvou strukturách jako industriální charakter bydlení. Celá koncepce je bohatá na zelen a veřejná prostranství.

Problematické **Konceptu chytrých měst** se věnoval **František Kubeš**. Vizi konceptu Smart City je město bezpečné, ekologické, efektivní, založené na moderních materiálech, senzorech, sítích a technologiích, které jsou navzájem propojené. Primárním cílem tohoto konceptu je zajištění kvalitního života obyvatel nástroji využívajícími moderní technologie. Dochází zde k synergiím mezi aktivitami a službami, díky kterým město funguje. Přednáška pokračovala příkladem města Brna, v němž je vytvářena určitá komunita, inovace ve veřejné správě a plánování, podpora inovačního podnikání a inovativních projektů, do kterých jde ročně více než 100 milionů korun. Důležitými prvky, kterými Brno řeší a realizuje projekty, jsou Strategie Brno 2050, Brněnská metropolitní oblast, inovační systém, participativní rozpočet města i spolupráce s městskými společnostmi nebo boj proti změně klimatu. Konkrétním projektem je chytrá čtvrť Špitálka. Přednášející zároveň pozval do Brna, kde každý rok probíhá veletrh a konference URBIS Smart City Fair. Nadcházející akce proběhne v červnu roku 2022.

Dále v tomto bloku vystoupil **Tomáš Peltan** s příspěvkem **Územní management smršťování měst**. Smršťování měst provází rozsáhlé negativní dopady, které souvisí s dlouhodobě výrazným úbytkem počtu obyvatel, s nevyužitím infrastruktury a s opuštěnými nemovitostmi. Obecně se růst označuje a je vnímán jako úspěch, naopak pokles jako neúspěch, prohra. Plánovací nástroje jsou většinou nastaveny právě na plánování růstu, nikoli poklesu. Přístupy k plánování ve smršťujících se městech jsou různé: bránění smršťování pomocí prorůstového přístupu, trivializace smršťování a jeho popírání, přijetí smršťování jakožto trendu úpravy na správnou velikost nebo využití smršťování jako nadbytečné kapacity, jako příležitost pro udržitelný rozvoj, pro rozvoj zelené infrastruktury atd. Byly zpracovány tři pilotní studie – Orlová, Sokolov a Milevsko. Byla vyhotovena demografická prognóza a potřeba bytů s časovým výhledem 30 let. Dominantním faktorem se stává negativní saldo přirozeného přírůstku obyvatelstva. Také byl vyhodnocen vývoj počtu domácností. Cílem je předcházet nežádoucímu extenzivnímu rozvoji, tvorba stabilizace, využití nadbytečných kapacit (posílení udržitelného rozvoje území) a obnova rovnováhy na trhu s bydlením. Města často disponují zcela nadbytečným množstvím rozvojových území. Následně byly představeny příklady z vybraných pilotních území.

Další příspěvek byl věnován **Baťovu kanálu**, o informace se podělil **Vojtěch Bártek**. Zmínil, že vodní cesta byla v minulosti nevyužívaná, ale má obrovský potenciál. Napajedla byla prvním městem, ve kterém začali kanál využívat. Bylo vybudováno přístaviště, posléze cyklostezka a oblast turisticky velmi ožila. Byla také obnovena plavební komora Petrov a v roce 2015 byl vybudován na státních pozemcích i přístav Petrov pro cca 50 lodí. V současnosti Baťův kanál končí v městečku Skalica na Slovensku. Zde se také území revitalizovalo, vybudoval se přístav se zázemím a také zde oblast výrazně ožila. V roce 2021 byla udělena Cena ministra dopravy za nejvýznamnější

a nejkvalitnější investiční realizaci pro zlepšení dopravní infrastruktury města v letech 1991–2021 právě za projekt Baťova kanálu.

V závěru prezentací vystoupil **Roman Vodný** s informací o **Novém stavebním zákoně a dalších informacích z Ministerstva pro místní rozvoj ČR**. Shrnul změny, které zákon přináší a pokračoval v tématech o připravované digitalizaci stavebního řízení v České republice, standardizaci grafických částí pro závazné výstupy vybraných částí územního plánu a o Národním geoportálu územního plánování.

Konference se těšila velkému zájmu všech zúčastněných. Ukázala obsáhlost a složitost strategického a územního plánování a také různé způsoby, jak na ně lze nahlížet. Je jasné, že bez strategických plánů se v územním plánování neobejdeme. Strategie, i když nejsou závazné ze zákona, jsou důležitou součástí celého procesu.

Na závěr mohli účastníci konference využít nabídku odborné exkurze se zaměřením na protipovodňovou ochranu města Olomouce.

Asociace pro urbanismus a územní plánování již nyní připravuje jarní konferenci 2022. Ta se má uskutečnit, doufejme opět prezenčně, v Lanškrouně, historickém městě ležícím v podhůří Orlických hor. Téma bude velmi aktuální: Nové výzvy v územním plánování – jak by se mohlo územní plánování změnit, co by mohla přinést nová legislativa a jak na ni reagovat.

Podrobnější informace o obsahu prezentovaných příspěvků najdete ve sborníku z konference, který vychází jako samostatná příloha tohoto čísla časopisu.

*Ing. Jakub Kotrla
Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D.
Ústav územního rozvoje*

MĚSTO A SVĚTLO

25. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE MĚSTSKÉ INŽENÝRSTVÍ KARLOVARSKO 2020

Mezinárodní konference Městské inženýrství Karlovarsko je již tradiční událostí, která se letos koná už po pětadvacáté. První ročník konference na téma „Městské inženýrství – jeden z oborů autorizace ČKAIT“ se konal již v roce 1996. Každoročně se téma konference měnilo a bylo tak ke zhlédnutí mnoho zajímavých témat (např. Město – místo pro spolupráci architekta a městského inženýra, Problematika novostaveb v centrech historických sídel, Revitalizace sídlišť – součást revitalizace městské aglomerace, Letiště a město, Povoď a město, Městský inženýr – městský architekt, Urbanismus veřejného prostoru pod úrovní terénu a další), kterým se městské inženýrství věnuje. Pořádajícím městem byly pro prvních 22 ročníků mezinárodní konference Karlovy Vary, od roku 2018 se konference koná v Chebu. Hlavními organizátory konference jsou Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, Český svaz stavebních inženýrů – Oblastní pobočka Karlovy Vary a Ingenieurkammer Sachsen. Datum konference bylo plánováno již na červen 2020, posléze přesunuto na říjen téhož roku. Ani toto datum však vzhledem k probíhající pandemii koronaviru nezůstalo konečným, a tak konference proběhla až 5. 11. 2021 s původním tématem konference „Město a světlo“.

Konferenci zahájil její dlouholetý organizátor a předseda výboru oblasti ČKAIT Karlovy Vary **Svatopluk Zidek**, který také představil čestné hosty. Následovalo krátké vystoupení zástupců ministerstev ČR a Karlovarského kraje (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR reprezentovala **Žanet Hadžić**, Ministerstvo průmyslu a obchodu **Petr Serafin**, Karlovarský kraj jeho hejtmán **Petr Kulhánek**, město Cheb starosta **Antonín Jalovec** a Český svaz stavebních inženýrů jeho prezident **Adam Okurka**). Vyzdvihli důležitost konference a roli městského inženýrství, konstatovali, že každé velké město má svého městského architekta, ale bez městského inženýra po své ruce nedokáže spolehlivě řešit výzvy budoucnosti. Je důležitá koope-

race těchto oborů a role městských inženýrů nabývá na důležitosti.

Předseda ČKAIT **Pavel Křeček** přednesl úvodní slovo o důležitosti osvětlení, které je sice mnohdy až nepřírozené, ale je potřebné pro život. Také připomenul celosvětový problém s energiemi i jejich cenou.

Konferenci otevřel příspěvkem „Koncepte osvětlení Kamenného mostu v Řezně“ **Michael Bamberger** z Bavorské inženýrské komory. Kamenný most v srdci Řezna je součástí města zařazeného na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Vybudován byl v letech 1135 až 1146, je nejstarším mostem v Německu a jako takový představuje atraktivní turistickou lokalitu. Nedávno byla dokončena jeho rekonstrukce, která byla nezbytná zejména vzhledem k jeho využívání automobilovou dopravou. Most nebyl v minulosti osvětlen, a proto byla použita pro jeho osvětlení stožárová svítidla typická pro centrum Řezna. Také byly osvětleny mostní oblouky, přičemž bylo zohledněno i nebezpečí povodní. Důležité bylo, aby světlo nedopadalo do okolí mostu a nerušilo tak okolní biodiverzitu. Most je teď díky osvětlení mnohem více využíván i během nočních hodin.

Tomáš Pavlovský z Fakulty stavební VUT odprezentoval další příspěvek, ve kterém představil studentské práce na téma „Světlo ve městě“. Na fakultě stavební již v průběhu studia probíhá spolupráce budoucích architektů a městských inženýrů, kteří se tak připravují na společnou praxi. Tomáš Pavlovský představil práce studentů mimo jiné na příkladu, jak by obraz Hvězdná noc od Vincenta Van Gogha působil dnes, kdy by světelný smog bránil spatřit hvězdnou oblohu. Také představil základní principy a návrhy, jak by bylo možné současná města nasvětlovat. Další práce představily vývoj svícení ve městech a náhled na rozdíly světelné pohody a světelné aktivity v jižní Itálii a Skandinávii.

Další příspěvky dopoledního bloku „Do jaké míry jsou LRD diody dlouhodobě udržitelné? Osvětlení měst z ekologického, ekonomického a sociálního hlediska“ přednesené vědeckou pracovnící Centra pro výzkum životního prostředí Helmholtz **Nonou Schulte-Römer**, „Osvětlení ve veřejném prostoru a účinky na životní prostředí“ od **Jense Oehmeho**, který je majitelem inženýrské kanceláře pro světelnou a osvětlovací techniku ibeno a „Aktuálně o světle“ od Lenky Maierové z Fakulty stavební ČVUT, UCEB ČVUT a Zdeňky Bendové z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy nebyly vzhledem k problémům způsobeným pandemií odprezentovány.

Odpolední blok zahájil **Stanislav Darula** z Ústavu stavebnictví a architektury Slovenské akademie věd prezentací o „Významu osvětlení vnějších a vnitřních prostor v městském prostředí“. Slunce je důležitým aspektem života, již při umisťování staveb je třeba dodržet určité přípustné/minimální požadavky na denní osvětlení. Tento princip vychází již ze zkušeností Římské říše, kde význam denního světla dobře znali. V současnosti umíme velmi dobře měřit množství světelného záření i délku trvání slunečního svitu v jakýchkoliv klimatických podmínkách a v jakémkoliv ročním období. Tato prezentace byla doplněna informací o normových hodnotách minimální délky přímého slunečního svitu, podmínkách oslunění a dalších podmínkách dle STN EN 17037:2020.

Hlavní téma konference „Město a světlo“ uvedl předseda Asociace pro urbanismus a územního plánování **Petr Durdík**. Světlo znamená aktivitu, teplo, bezpečí a život. Tma vyjadřuje odpočinek, zimu, strach a smrt. Jelikož světlo symbolizuje život, začali lidé uctívat božstva slunce – vznikala založená města, na jejichž strategických místech byly umisťovány stavby zasvěcené bohům slunce v různých kulturách. Ve středověku se však urbanistická struktura měst změnila. Obytné

prostory byly málo osvětleny a převážná pozornost byla věnována chrámům. Veřejné prostory v této době také nebyly osvětlovány a byly považovány především v noci za nebezpečné. Průmyslová revoluce přinesla plynové lampy, jejichž existence prodloužila pracovní dobu a umožnila osvětlení veřejných prostorů. Funkcionalismus přinesl další ozdravení měst s principy dbajícími na větší osvětlení ulic a staveb, na více zeleně a segregaci dopravy. Aténská charta posléze dala impuls k tvorbě většiny sídlišť v Evropě. Jakmile se od ní začalo upouštět, přišel návrat k blokové zástavbě. Další část přednášky se věnovala světlu a stínu. Pokud přinášíme určitý podíl oslunění, vzniká také určitý podíl stínu. Světelný smog je v České republice již tak velký, že neexistuje místo, kde by byla přirozená tma. Závěrem byly vzpomenuy také snahy přiblížit se uhlíkové neutralitě v kontextu skutečnosti, že potřeby energií neustále rostou. Zároveň je zde snaha používat pouze obnovitelné zdroje energie, ale jelikož nemáme stále možnosti efektivního uložení energií, může naše snahy zvrátit zejména nevyzpytatelná příroda.

„Slunce a stín jako kvalitativní ukazatel veřejného prostoru“ bylo téma příspěvku **Jana Tichého** z Fakulty stavební VUT. Kvalita je subjektivním pojmem, každý ji vnímá jinak. Máme objektivní parametry hodnocení veřejných prostorů, které jsou však vnímány subjektivně. Ve veřejném prostoru probíhají aktivity nutné (každodenní za každého počasí a podmínek), volitelné (fakultativní, které nemusíme realizovat a volí se pro ně vhodný ve-

řejný prostor), sociální (vznikají kognitivní aktivity více lidí současně, záleží na počasí a také fyzických vlastnostech veřejného prostoru). Kvalitní veřejný prostor by měl splňovat a naplňovat požadavky a potřeby co nejvíce lidí (inkluzivita veřejného prostoru), měl by být co nejvíce využitelný pro různé potřeby (variabilita veřejného prostoru), využitelný během co nejdelší denní doby (uživatelská kvalita prostoru), během celého roku (trvanlivost veřejného prostoru), měla by být využívána jednoduchá a chytrá řešení (efektivita veřejného prostoru). Cílem je tedy využívání slunce, absorbujících materiálů a „mozaiky slunce a stínu“. Jan Tichý také představil dobrý příklad veřejného prostoru co do oslunění a využitelnosti – Fakultu informačních technologií MU v Brně, a příklad špatný – v roce 1969 postavili v San Francisku „Bank of America“. Tam veřejný prostor nikdo nevyužívá hlavně proto, že je zcela bez přirozeného oslunění. Závěrem této prezentace bylo řečeno, že nejdůležitějším faktorem jsou sami uživatelé, neboť ti ve velké míře ovlivňují kvalitu veřejného prostoru.

O „Potenciálu městského osvětlení jako zásadního městského prvku“ mluvil **Tomáš Tichý** z Fakulty stavební ČVUT. Město lze definovat několika kategoriemi – ekologií, světlem, dopravou, bezpečností, energetikou a budovami. V současnosti existují trendy ve veřejném osvětlení, kterými jsou čidla a pohybové senzory vedoucí k regulaci intenzity osvětlení, bezdrátové komunikaci, k životnosti LED čipů nebo podílu světelného toku, který směřuje do horního poloprostoru svítidel. Prezentace také

představila pilotní projekt využití LED osvětlení aplikovaný v Ústí nad Labem.

Následovala panelová diskuse k předneseným příspěvkům, kterou vedli **Pavel Křeček** a **Jitka Thomasová**. Na závěr byla prezentována tři videa vytvořená na Fakultě stavební VŠB-TUO, která názorně, úsměvně a poučně představila obor městského inženýrství a možnosti uplatnění městských inženýrů.

Zhodnocení a závěry konference uvedl **František Kuda**, předseda Vědecké rady konference Městské inženýrství Karlovarsko. Zhodnotil konferenci po stránce organizační, společenské i odborné. Téma „Město a světlo“ bylo prokazatelně užitečné a konference se při každoroční obměně témat stává stále více přitažlivou. Opět byl prokázán smysl mezinárodní spolupráce. Cílem bylo poukázání na světlo ve městě v širších souvislostech. Příspěvky byly spojeny s problematikou integrovaného přístupu a souvisejí s udržitelným rozvojem v České republice i Evropské unii. Zazněly v nich náměty na vhodné úpravy osvětlení ulic a mostů, problematiku světelného smogu, na noční osvětlování památkových objektů a přínosné byly také studentské práce. Tématem následujícího ročníku konference Městské inženýrství 2022 bude „Město a průmysl“.

*Ing. Jakub Kotrla
Fakulta stavební
Vysoké učení technické v Brně*

PRŮMĚRNÉ CENY DOPRAVNÍ A TECHNICKÉ INFRASTRUKTURY

AKTUALIZACE 2021

Důležitým předpokladem pro kvalitní rozvoj území v obcích je zajištění potřebné a dostatečné dopravní a technické infrastruktury. Jedná se o zainvestování nových rozvojových ploch, ale i o přestavbová a obnovovaná území. Orientace v průměrných cenách infrastruktury může obcím pomoci při jejich rozhodování o realizaci, ale i pro zabezpečení potřebných finančních prostředků.

Aktualizovaná elektronická verze publikace **Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury obcí – Aktualizace 2021** byla zpracována Ústavem územního rozvoje v Brně, za garance Odboru regionální politiky Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Je výsledkem řešení úkolu Podpora obcí – část Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury obcí.

Cílem publikace je usnadnění orientace v oblasti financování infrastruktury včetně veřejné zeleně a souvisejícího zabezpečení finančních prostředků pro nové investice. Publikace je určena především orgánům venkovských obcí, starostům, místním zastupitelům či projektantům. Jako užitečný zdroj dat pro tuto činnost může být nápomocná při realizaci obecní infrastruktury, tvorbě projektu či jako studijní pomůcka.

Obsah publikace je zaměřen na široké spektrum problémů od zemních prací, nakládání s pitnou i odpadní vodou, přes zásobování elektrickou energií, zásobování plynem, rozvody veřejného osvětlení, obecního rozhlasu a elektronické komunikace, místní komunikace, až po veřejnou zeleň. Obsažné a zároveň přehledné zpracování umožňuje rychlou orientaci. V publikaci jsou uvedeny jednotkové ceny prací, jež umožňují sestavení rámcového rozpočtu realizované akce a zároveň mohou být orientačním vodítkem při výběrovém řízení na dodavatele prací.

Podkladem pro zpracování rozpočtových cen byly rozpočtové ukazatele a ceny stavebních prací, které poskytly organizace zaměřené na rozpočtování,

projektování a realizaci, a pak také ceny, které vycházejí ze zákona o oceňování majetku a ceníků ÚRS CZ, a. s.

Na publikaci spolupracovala společnost RTS, a. s., která mj. sama vytváří ceníky stavebních prací. Spolupracovala také společnost AQUATIS, a. s., která se zaměřuje na technické a inženýrské služby např. v oblasti vodárenství, kanalizací a čištění odpadních vod, přičemž pro zpracování rozpočtů společnost využívá ceníky ÚRS CZ, a. s.

Pro srovnání jsou v příručce přepočítány ceny z vyhlášky Ministerstva financí č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška), ve znění pozdějších předpisů (tj. ve znění vyhlášky č. 199/2014 Sb., vyhlášky č. 345/2015 Sb., vyhlášky č. 53/2016 Sb., vyhlášky č. 443/2016 Sb., vyhlášky č. 457/2017 Sb., vyhlášky č. 188/2019 Sb. a vyhlášky č. 488/2020 Sb.). Poslední novela nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2021.

V publikaci najdete také tabulky, v nichž jsou vyjádřeny jednotkové náklady dle aktuálních rozpočtů na zemní práce a jednotlivé druhy infrastruktury, pro které byl využit rozpočto-

vý software firmy ÚRS, a. s., KROS 4, verze 2021/I v.2 – Ukazatele průměrné orientační ceny na měrovou a účelovou jednotku stavebních objektů (RUSO).

Hodnotové údaje jsou v **cenové úrovni 1. pololetí roku 2021 (bez DPH)** a je vhodné je považovat za **průměrné a orientační**. Při odhadu nákladů je potřebné vždy zohlednit umístění a konkrétní podmínky daného investičního záměru. Rovněž je nutné mít na zřeteli i bezpečnost stavebních prací po celou dobu realizace stavby.

Poznámka:

V důsledku celosvětové pandemie covid-19 (v letech 2020 až 2021) a současně v souvislosti s velkými

škodami v důsledku živelních katastrof v roce 2021 na různých místech, nevylučuje Českou republiku, docházelo postupně k omezení výroby některých materiálů, nedostatku vstupních surovin a výraznému převisu poptávky nad nabídkou. Následkem toho došlo od druhého čtvrtletí roku 2021 k radikálnímu nárůstu cen, který může výrazně ovlivnit ceny budované infrastruktury. Nepředpokládané změny nejsou v publikaci zahrnuty.

Publikace je dostupná na:

- webových stránkách Ústavu územního rozvoje www.uur.cz – Publikáční činnost a knihovna – Internetové prezentace – Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury,
- Portálu územního plánování portal.uur.cz/ – Publikace, internetové prezentace, knihovny.

*Ing. arch. Hana Šimková, Ph.D.
Ústav územního rozvoje*

Teze ČKA k územnímu plánování

Česká komora architektů zformulovala sedm základních tezí pro oblast územního plánování. Územní plánování v legislativě ani praxi není provázáno se strategickým plánováním, což výrazně omezuje efektivitu plánovacích procesů. Potřebná je také změna právní povahy územně plánovací dokumentace na úrovni kraje a obce. Podle velikosti a významu sídel by pak měl být obsah územních plánů diferenciován. Nezbytné je navrácení pořizování územně plánovací dokumentace zpět samosprávě krajů a obcí. Stát má plnit funkci legislativní, koordinační a kontrolní. Velice přínosné by bylo zavedení ekonomických nástrojů navázaných na územně plánovací dokumentaci. V neposlední řadě je potřeba posílit postavení a odpovědnosti autorizované osoby. Samozřejmostí je pak digitalizace a standardizace procesů.

Dokument Teze ČKA k územnímu plánování naleznete ke stažení na webových stránkách ČKA.

[ČKA, 29. 9. 2021]

ČKAIT prosazuje vznik pozice městského inženýra

Dohled nad rozvojem technické infrastruktury měst a obcí by měl být hlavní náplní městských inženýrů. Potřeba odborného vstupu je stále aktuálnější v souvislosti s řadou opatření, která vyplývají mimo jiné i ze Sdělení Komise Zelená dohoda pro Evropu (Communication from the Commission the European Green Deal). A ty kladou vyšší nároky na řadu oblastí provozu stávajících nebo výstavbu nových sídel. Také proto Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě prosazuje, aby se v městech a obcích stala pravidlem pozice „městského inženýra“.

Otázka etablování role městského inženýra se v odborných kruzích řeší něko-

lik let. Zatímco řada měst již má svého městského architekta, svého městského inženýra zaměstnává jen nepatrný zlomek měst a obcí. A to přesto, že městské inženýrství je, podobně jako městský urbanismus u architektů, součástí studia stavebního inženýrství a autorizačního systému ČKAIT.

To chce změnit současné vedení Komory. Na základě říjnového jednání inženýrských komor a svazů zemí Visehradské čtyřky hodlá otevřít tuto otázku s novým vedením Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Mimo jiné proto, že na města a obce klade v oblasti technické infrastruktury značné nároky transpozice a implementace řady závazků spojených se Sdělením Komise Green Deal.

Obor městského inženýrství strategii Green Deal podporuje. Děje se tak například racionálním navrhováním inženýrských sítí a dalšími opatřeními k lepšímu hospodaření se srážkovými vodami v městském prostředí, zvýšením podílu retenčních ploch a nádrží v městské zástavbě, které pomáhají snížit odtok srážkových vod do stokových sítí a omezit přetěžování kanalizací.

„Městský inženýr není konkurencí městského architekta, ale jeho odborný partner. Městský inženýr se zaměřuje na technické otázky infrastruktury. Podstatné z našeho hlediska je, že technické otázky budou řešeny hned v prvotních fázích urbanistických studií a rozvojových projektů obcí. To povede k lepší realizovatelnosti, vyšší kvalitě i ochranné investici,“ vysvětluje Ing. Robert Špalek, předseda ČKAIT. Doplnuje, že příznačně se absence městského inženýra ukazuje na příkladech realizace zelených střech, které nemohou vzniknout na všech stavbách. Kvůli zatížení nosných konstrukcí a zároveň s ohledem na nutnost řešit i retenci dešťových vod na pozemku stavebníka.

Podle Komory by se městský (stavební) inženýr měl stát součástí týmu pracovníků odborů výstavby, investičního rozvoje i územního plánování. Reprezentuje komplexní pohled na řešení inže-

nýrských sítí (technické infrastruktury) v městské zástavbě. Jako instituce v soustavě veřejné správy (např. útvar městského inženýra vedle útvaru městského architekta) může být takto vyčleněn samostatně. Jde především o uplatnění odborného pohledu městského inženýrství při řešení rozvoje města či sídla.

Pozice městského inženýra byla nejen obvyklá za první republiky, ale je standardní také v západní Evropě a v dalších vyspělých státech. Také s analýzou nejlepších zahraničních příkladů chce vedení ČKAIT znovu otevřít roli městského inženýra v platných (či chystaných) právních předpisech. V tomto duchu již připravuje důležité kroky směrem k politické reprezentaci i zákonodárcům.

Ostatně, s úspěšnou praxí městského inženýra se lze setkat už nyní ve vybraných českých, moravských a slezských městech. *„Odborník s kvalifikací městského inženýra je zastoupen například na Odboru výstavby v Ostravě nebo v příspěvkové organizaci statutárního města Ostravy MAPPA – Městský ateliér prostorového plánování a architektury. Jedná se o hlavní koncepční pracoviště Ostravy v oblasti architektury, urbanismu a tvorby města. Jeho úkolem je práce na rozvojových a urbanistických projektech a kultivace veřejného prostoru v Ostravě,“* doplňuje doc. Ing. et Ing. František Kuda, CSc., prorektor pro rozvoj a investiční výstavbu Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava, který se v ČKAIT otázce městského inženýrství věnuje dlouhodobě.

[StavbaWEB, 4. 11. 2021]

Petr Stolín architektem roku 2021

Ocenění za mimořádný přínos architektuře v posledních pěti letech – cenu Architekt roku 2021 – získal liberecký architekt a pedagog **Petr Stolín**, jehož poetické stavby zaujmou svou střídmostí. **Čestné uznání poroty** obdržela his-

Petr Stolín, Alena Mičková: Materská škola Nová Ruda, Vratislavice nad Nisou (Česká cena za architekturu 2019)

torička architektury a umění **Kateřina Bečková**. Spolupráce architekta **Aleše Buriana** a města **Havlíčkův Brod** pak byla odměněna cenou **Architekt obci 2021**. Slavnostní vyhlášení výsledků třináctého ročníku soutěže proběhlo 21. září 2021 na veletrhu FOR ARCH, PVA EXPO PRAHA v Letňanech.

ARCHITEKT OBCI 2021

Nedílnou součástí soutěže Architekt roku je také ocenění Architekt obci udělované Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, Svazem měst a obcí ČR, časopisem Moderní obec a ve spolupráci s Českou komorou architektů a Asociací pro urbanismus a územní plánování ČR.

Cílem soutěže Architekt obci je ocenění tandemu **architekt–obec** a vyzdvihnutí jejich rolí při procesu výstavby. „*Jen pokud funguje dobře spolupráce mezi architekty, inženýry, investory a obcemi, může vznikat kvalitní výstavba,*“ řekla Radka Vladyková, výkonná ředitelka Svazu měst a obcí ČR. Marcela Pavlová z MMR připomněla, že „*Ministerstvo je garantem dokumentu Politika architektury a stavební kultury ČR, v níž je obsažen závazek zkvalitňovat naše vystavěné prostředí. S tím souvisí také podpora a oceňování procesů, které k lepšímu prostředí pro náš život vedou.*“

Cenu Architekt obci 2021 získal architekt **Aleš Burian** za dlouhodobou profesionální práci pro rozvoj města Havlíčkův Brod, především pak kultivaci veřejných prostranství. Cenu za architekta přezvala zástupkyně před-

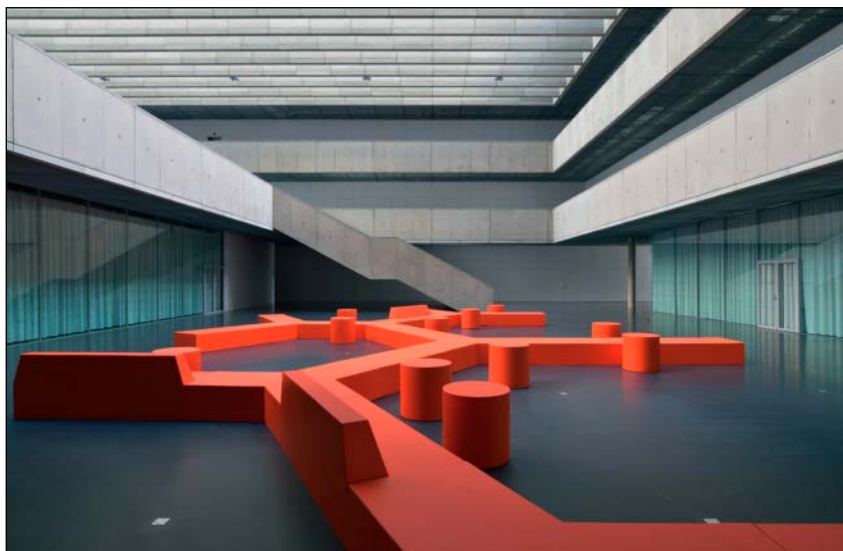
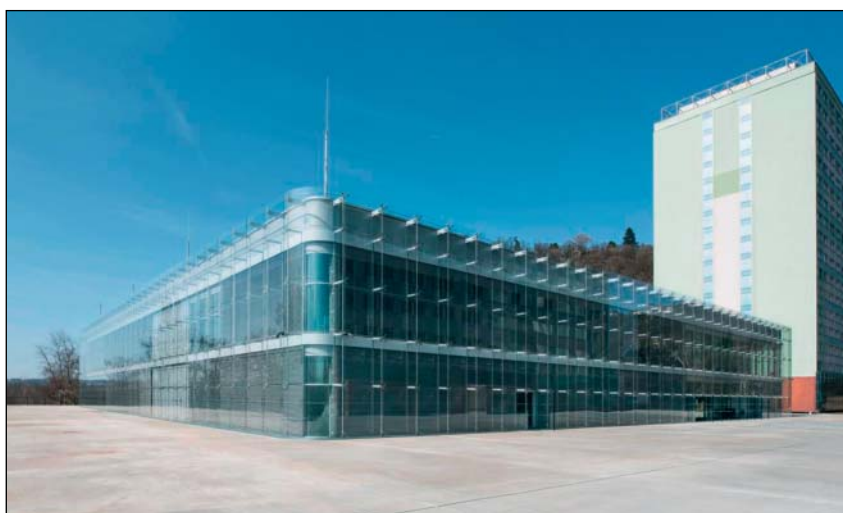
ního brněnského ateliéru **Burian–Křivinka Architects** Natalia Polonyankina a místostarosta Havlíčkova Brodu Libor Honzárek. Podle jeho názoru je „*podstatou dobré spolupráce mezi obcí,*

architektem, ale třeba i památkáři a občany, konstruktivní diskuse. Jen díky pozitivě práci a erudici architekta Buriana a zároveň jeho roli schopného rétora a mediátora se podařilo prosadit zásadní změny ve tváři města.“

[ABF, 22. 9. 2021]

Grand Prix Architektů Národní cena za architekturu 2021

Letošní XXVIII. ročník Grand Prix Architektů – Národní ceny za architekturu 2021 vyhrál projekt autorů Ladislava Kuby, Tomáše Pilaře a Martina Klimeckého / Ateliér: Kuba & Pilař architekti, s. r. o. – **Přestavba menzy Koleje 17. listopadu Fakulty Humanitních studií Univerzity Karlovy**.

Přestavba menzy Koleje 17. listopadu Fakulty humanitních studií UK

Autoři obdrželi z rukou rektora ČVUT v Praze Vojtěcha Petrálky Velkou modrou kostku z dílny Bohumila Eliáše.

Každoročně je součástí slavnostního večera, který se letos konal v Betlémské kapli, vyhlášena i cena za Celoživotní dílo, kterou uděluje Rada Obce architektů. Tato cena byla udělena **Ing. arch. Viktoru Rudišovi**.

Rekonstrukce hradu Helfštýna vítěznou realizací České ceny za architekturu 2021

Na slavnostním galavečeru České ceny za architekturu (ČCA) konaném ve Foru Karlín byly 8. listopadu vyhlášeny výsledky 6. ročníku této soutěžní přehlídky architektonických realizací organizované Českou komorou architektů. Hlavní cenu získali **Miroslav Pospíšil a Martin Karlík** z kanceláře atelier-r.cz za **návrh rekonstrukce paláce hradu Helfštýna**. Ve finále letošního ročníku České ceny za architekturu porota vybírala mezi sedmi díly. Vítěz i finalisté se etablovali z 30 nominovaných prací, které ČKA představila v červnu tohoto roku. Celkově se o Českou cenu za architekturu v 6. ročníku ucházelo 170 realizací dokončených v posledních pěti letech.

[ČKA, 8. 11. 2021]

Smart Green City

Smart Green City. Tak se jmenuje projekt, díky kterému by se České Budějovice mohly stát moderním a hrdým městem 21. století. Ateliér A8000 připravil koncepční urbanistickou studii mapující obrovský transformační a rozvojový potenciál východní části města v okolí pozemků zadavatele dokumentu – společnosti Teplárna České Budějovice. Město se doposud rozvíjelo především západním směrem od železniční tratě. Východní část by však mohla nabídnout příležitost až pro 38 000 obyvatel. Nachází se zde totiž celých 35 % celkové zastavitelné plochy města. Vypracovanou vizi už rada města schválila a dopo-

Rekonstrukce hradu Helfštýna

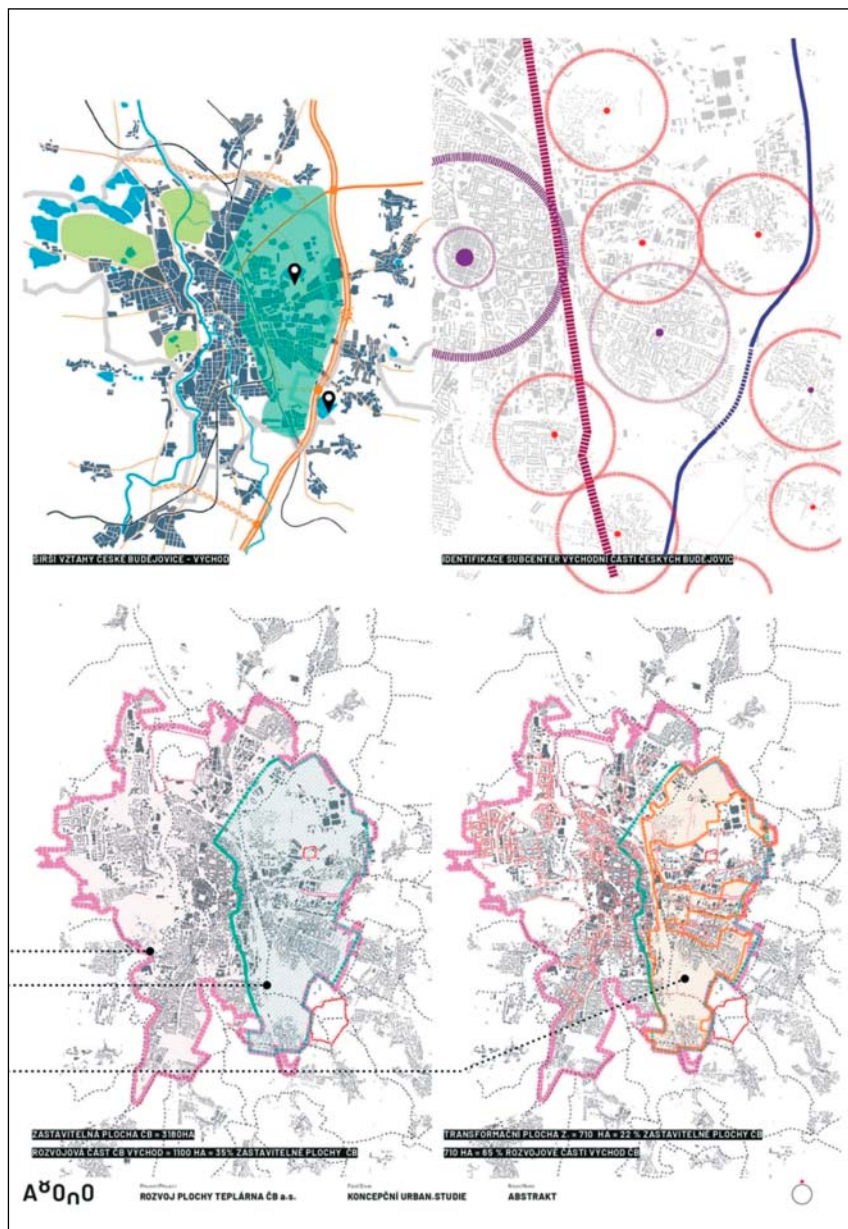
Zdroj: www.atelier-r.cz; Foto: BoysPlayNice

ručila zpracovat do nově vznikajícího územního plánu. Proměna lokality by mohla probíhat postupně v následujících třiceti letech.

Budoucí rozvoj Českých Budějovic je úzce svázán s oblastí podél železnice a s prostorem okolo hlavního železničního nádraží. Zastavěná část města je sevřena jeho správnými hranicemi a má již minimum reálně zastavitelných ploch. Doposud se České Budějovice kvalitativně rozvíjely především západním směrem od železniční tratě, která však představuje bariéru rozdělující město. Z hlediska velikosti a významu má však zásadní rozvojový potenciál také východní část města. Ateliér A8000 nyní připravil na základě zadání městské teplárny koncepční urbanistickou studii, která se soustředí právě na rozvojovou část východu města. Jejím cílem je vedle kvantifikace potenciálu

trhu s teplem také prověření budoucího využití a zhodnocení majetku teplárny na pozemcích zrekultivovaného odkaliště či zvýšení přínosu připravovaného zařízení na energetické využití odpadu ZEVO Vráto, a. s., pro místní komunitu a revitalizaci celé širší lokality.

„Je potřeba si uvědomit kontext. Současná zastavitelná plocha Českých Budějovic je 3 180 hektarů, rozvojová východní část pak dosahuje rozlohy 1 100 ha, tedy 35 % celkové zastavitelné plochy. Opravdu celá jedna třetina. Velmi důležité je také téma vzniku nových identit městských center, které se z pouhých dojezdových lokalit stanou sebevědomými centry s kvalitním městským životem. Východní část města má obrovský potenciál, který bychom už dále neměli přehlížet,“ říká Martin Krupauer z architektonického ateliéru A8000.

Ekologický směr fungování městské firmy bez fosilních paliv byl inspirován dobrou zahraniční praxí. Využívá nejmodernější technologie a již vloni jej schválilo zastupitelstvo a rada Českých Budějovic v podobě Strategie pro zelené město. Základní koncepci letos rozšířil komplexní projekt **SMART GREEN CITY**.

„Budějovickou teplárnu transformujeme na moderní podnik 21. století s obrovským potenciálem pro dosažení celospolečenských cílů v oblasti dekarbonizace a cirkulární ekonomiky. Byla by škoda nevyužít tuto příležitost i pro transformaci města, jehož integrální součástí je teplárna už více než 110 let. Velmi vnímáme rozvojový

potenciál definovaného území a zahájili jsme systematickou přípravu k jeho využití. Doufám, že se k nám přidají i další organizace a instituce,“ dodává Václav Král, předseda představenstva Teplárny České Budějovice.

Výstavba obchvatu dálnice D3, dobudování IV. železničního koridoru, modernizace nádraží s možným východním vstupem z ulice Dobrovodská, plánovaný tunel městského okruhu, připravovaná rekonstrukce Žižkových kasáren, možná transformace opuštěného nákladového nádraží a areálů bývalých továren – to všechno jsou obrovské příležitosti a výzvy, jak rozšířit a restartovat východní část města i jeho přilehlou část centra. Transfor-

mace území přitom není velkou příležitostí jen pro Teplárnu České Budějovice, která v této části města vlastní a provozuje rozsáhlé areály, ale také pro celé statutární město.

„Dnes se jedná o tzv. vnitřní periferii, ale s obrovským transformačním a rozvojovým potenciálem. Přístup, který zvolil tým ateliéru A8000 při uvažování o tomto území pro příští desetiletí, mne fascinuje. Je skvělé diskutovat o budoucnosti Českých Budějovic v takto širokém kontextu,“ komentuje první náměstek primátora města Juraj Thoma, v jehož gesci je strategické plánování a příprava nového územního plánu.

Rozvojové území studie vymezuje linie železnice, budoucí dálnice D3 a tři klíčové body – budoucí zařízení na energetické využití odpadů ZEVO Vráto, vlakové nádraží jako potenciální nové centrum, neboli CITY, a zrehabilitovaná oblast složiště a odkaliště Hodějovice. Teplárna České Budějovice plánuje vzhledem k rostoucím požadavkům na snížení emisí skončit se spalováním fosilních paliv, tedy hnědého uhlí a částečně také zemního plynu. Postupně tato paliva nahradí teplem z nedaleké jaderné elektrárny Temelín, biomasou a v brownfieldu dosluhující výtopy Vráto vznikne také moderní zařízení ZEVO, které promění komunální odpad na teplo a elektřinu.

ZEVO Vráto bude mít kapacitu na zpracování až 160 tisíc tun odpadu ročně. Vše bude fungovat bezpečně, kontrolovane a efektivně. Jak ale bude vypadat okolí takového zařízení? Architekti navrhuji rekultivaci přírodního prostředí doplněnou například o ptačí pozorovatelnu, zázemí pro rekreaci u vody, molo, pláže či stezky. Doporučují také využití odpadního tepla pro rekreaci a relaxaci. Pracují také s vizí botanické zahrady nebo kluziště a celkové odpočinkové zóny, kterou by mohla doplnit vzdělávací stezka či okružní sky walk vedoucí dokonce přímo vlastním provozem zařízení, které se stane novým energetickým srdcem města. Další možností, jak přirozeně zapojit areál ZEVO do sousedícího ekosystému lokality, je totiž zelená vzdělávací instituce, která by mohla vzniknout případnou konverzí části

stávajícího areálu na ekocentrum. Upozorňují také na důležitost architektoniko-krajinářské soutěže, která by měla vtisknout areálu i jeho okolí jasnou tvář. Vše je přitom plánováno v duchu *Smart Green City*. Počítá se s využitím solární energie a snížením uhlíkové stopy. Důraz je kladen také na hospodaření s vodou, boj s tepelnými ostrovy a použití recyklovaných materiálů.

Odkaliště se nachází na katastrálním území Českých Budějovic, ale též Srubci a Starých Hodějovic. Budoucí zástavba by zde podle ateliéru A8000 mohla mít charakter prstence kolem zeleného parku založeného v místě bývalé odkalovací nádrže. Nově vzniklý zelený prstenec by zároveň měl radiálními cestami propojit jednotlivé městské části navzájem i s centrem samotným. Noví obyvatelé by se tak mohli kochat výhledem na Blanský les či Šumavu a zároveň těžit z plynulého napojení na dopravní i energetickou infrastrukturu. Oblast má 50 hektarů. Je tedy stejně velká jako historické centrum města. Vzhledem k přítomnosti Jihočeské univerzity a dálnice do Prahy a Lince pracuje studie i s možností umístění science centra. Sousední složiště je již dnes aktivně využíváno pro sport a do budoucnosti má potenciál stát se sportovně-rekreační destinací pro České Budějovice a širší okolí.

Konečně třetí klíčovou oblastí je samotné CITY. Budoucí moderní centrum Českých Budějovic se nachází v okolí vlakového nádraží. Železniční doprava má velký ekologický potenciál, a právě pro tuto lokalitu navrhuje architekti podchod a podjezd, který by dokázal jednou pro vždy spojit východní a západní část města.

Území na východě Českých Budějovic by mohlo v příštích dvaceti až třiceti letech nabídnout bydlení pro 38 000 nových obyvatel. Vznikne zde až 28 000 pracovních míst, které by mohly městu generovat příjem až půl miliardy ročně. Proměna rezavého pásu města na zelený by tak mohla nejen zastavit odliv obyvatel z Českých Budějovic, ale i nastartovat používání nejmodernějších šetrných technologií pro sdílenou komunitní výrobu zelených energií.

[StavbaWEB, 23. 9. 2021]

Manuál tvorby veřejných prostranství: Pražské hřbitovy

Pražští radní na svém jednání schválili dokument nazvaný **Pražské hřbitovy**, který se stane doplňkem *Manuálu tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy*. Materiál, jenž vznikl na půdě Institutu plánování a rozvoje hl. m. Prahy, pomůže nastavit jednotný přístup k rozvoji hřbitovů i jejich bezprostředního okolí. Řídit se jím bude především příspěvková organizace Správa pražských hřbitovů při úpravách a péči o svěřené hřbitovy.

Smyslem takzvaného plug-inu *Manuálu tvorby veřejných prostranství: Pražské hřbitovy*, který schválila Rada hl. m. Prahy, je především sjednotit představy o směřování rozvoje této mnohdy opomíjené součásti Prahy a do budoucna lépe využít potenciál veřejného prostoru pražských hřbitovů.

„Pražské hřbitovy jsou významnou součástí veřejného prostranství, obsahují spoustu zeleně a staveb. Bylo potřeba zpracovat manuál, který by měl přinést zvýšení kultury a správy hřbitovů. Mám vždy radost, když schvalujeme kvalitní, ale také hezké dokumenty. Manuál pražských hřbitovů se stane takovým doplňkem Manuálu tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy,“ říká náměstek primátora pro oblast územního rozvoje Petr Hlaváček.

Dokument vysvětluje základní konceptní přístup města ke hřbitovům i souvislosti s dalšími městskými dokumenty. Z těchto principů potom vychází soubor doporučených opatření pro zvyšování úrovně pražských pohřebišť a k plánování dalších kroků směřujících k vyšší kvalitě těchto specifických prostranství

i jejich lepšímu provázání s okolní strukturou města včetně jejich předprostorů. Zohledněna je i role hřbitovů v systému městské vegetace a měnící se potřeby společnosti v přístupu k pohřbívání.

„Stejně jako smrt patří k životu, tak hřbitov patří k městu. Byla bych ráda, abychom ani před jedním nezavírali oči. Proto velmi vítám vznik tohoto Manuálu, který kromě sjednocení technických parametrů a dalších viditelných věcí také ukazuje hřbitov jako součást veřejného prostoru města a dává návod, jak rozvíjet všechny důležité funkce. Hřbitov nemusí být jen místem k truchlení. Hřbitov v dnešním světě při plném zachování piety může sloužit jako místo oddechu a relaxace, jako galerie pod širým nebem i jako významný zdroj pro zlepšení místního klimatu díky zadržování vody v krajině,“ uvádí Milena Johnová, radní pro sociální politiku, pod níž spadá i oblast pohřebnictví.

Součástí schváleného materiálu je i *Katalog pražských hřbitovů*, který shrnuje základní informace o hřbitovech spravovaných Správou pražských hřbitovů. Ta obhospodařuje téměř polovinu z celkového počtu 84 hřbitovů nacházejících se na území hlavního města. Ostatní jsou ve správě městských částí nebo různých církví.

Hlavní město pověřilo vypracováním dokumentu Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR), na jeho vzniku se ale podíleli i zástupci Správy pražských hřbitovů, Magistrátu hl. m. Prahy, Ministerstva pro místní rozvoj ČR a další externí odborníci. Nynějším schválením se materiál o pražských hřbitovech stal nedílnou součástí celého systému *Manuálu tvorby veřejných prostranství hl. m. Prahy*. Povinnost řídit se jím bude mít především příspěvková organizace Prahy Správa pražských hřbitovů.

„Praha konečně vydává dokument pro důležitou oblast, která byla dlouhou dobu opomíjena. Hřbitovy na území hlavního města, jichž je v současnosti 84, tvoří často bariéru, nejsou přístupné a péče o ně se často zásadně odlišuje. Manuál má za cíl podpořit a sjednotit jejich rozvoj a poukázat na možnost zlep-

šení těchto míst jakožto součást veřejných prostranství,“ dodává ředitel IPR Ondřej Boháč.

Manuál je volně přístupný na adrese: www.iprpraha.cz/stranka/3401/manual-tvorby-verejnych-prostranstvi.

[StavbaWEB, 6. 10. 2021]

Plavecký bazén v Lounech

Titul Stavba roku 2021 získalo brněnské studio **DKarchitekti** za projekt **městské plavecké haly Louny**. Odbornou porotu na stavbě zaujalo mimo jiné akcentování kontrastu dvou rozdílných světů, které se v ambiciózní architektuře odrážejí. Ostře řezaný černý krystal ukrývá příjemný teplý interiér, kterému dominuje pětadvacetimetrový bazén obklopený dlažbou v barvě slonové kosti a obklady z modřínového dřeva. Napětí z rozdílnosti vnějšího a vnitřního prostředí se projevilo i v dramatickém zvlnění velkoryse pojaté skleněné fasády.

Nová městská plavecká hala v Lounech si z vyhlášení v Betlémské kapli v Praze odnesla titul Stavba roku 2021, čímž se zařadila mezi elitní projekty na české architektonické scéně. Za projektem stojí ateliér DKarchitekti, jehož lidrem je Ing. arch. David Kudla.

Při návrhu se autoři nechali inspirovat zvlněnými křivkami Českého středohoří, kterými se návštěvníci mohou kochat při výhledu z tobogánové věže

nebo venkovního ochlazovacího bazénku. Budova má tvar zkoseného hranolu, který reflektuje sklon terénu a využívá přirozeně utvořené nerovnosti k bezbariérovému napojení vchodu pro obě podlaží objektu.

„Do výsledného řešení se promítal také kontrast vnitřního a vnějšího prostředí, kdy venku prochází lidé zabalení kvůli zimě a větru v kabátech a čepicích, zatímco za tenkou skleněnou stěnou se v teple pohybují plavci jen v nejnútnejším oblečení. Napětí těchto protikladů se nám projevilo zvlněním skleněné fasády, která tvoří hranici těchto dvou světů, podobně jako napětí v tektonických deskách utvořilo křivky Českého středohoří,“ popisuje David Kudla.

[StavbaWEB, 2. 11. 2021]

Fakulta architektury ČVUT si připomněla 45 let obnovení své samostatnosti

Ve středu 24. listopadu 2021 se uskutečnilo slavnostní shromáždění akademické obce v Betlémské kapli, kterým si fakulta připomněla 45. výročí své samostatnosti. Na oslavě, při níž se nejvýznamnější představitelé fakulty představili v nových talárech od Liběny Rochové, byly předány medaile významným osobnostem, udělena Cena děkana nejlepším studentům, zahájeny dvě výstavy a pokřtěny dvě nové knihy.

Výuka architektury na Českém vysokém učení technickém má dlouhou tradici,

tvořila vždy přirozenou součást vzdělání techniků. Fakulta architektury ČVUT v Praze počítá svou samostatnou existenci od 22. 9. 1976, kdy vstoupil v platnost předpis o fakultách architektury na technických univerzitách v Praze, Brně a Bratislavě. „Obnovení samostatných fakult architektury vyčleněním architektonických oborů z fakult stavebních v roce 1976 bylo motivováno především snahou vytvořit samostatnější a specifější prostředí pro vzdělávání architektů i pozemních stavitelů,“ vysvětluje děkan FA ČVUT Ladislav Lábus.

V rámci bohatého programu oslav byly medailem oceněny osobnosti, které dosáhly významných počínů ve vědecké, pedagogické a umělecké činnosti.

Felberovu medaili I. stupně – zlatou získali **prof. Ing. arch. Jan Jehlík** a **prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.** Felberova medaile se uděluje jako pocta pracovníkům za významnou pedagogickou a vědeckou činnost ve prospěch ČVUT.

Medaili ČVUT I. stupně – zlatou získala **RNDr. Dana Kolářová**. Medaile ČVUT je určena pro osobnosti, které prokázaly významné zásluhy o rozvoj univerzity doma nebo v zahraničí.

Medaili FA ČVUT za přispění k rozvoji fakulty získali **Ing. arch. Naděžda Goryczková, doc. Ing. arch. Petr Hlaváček, Ing. arch. Jan Kasl, doc. Ing. arch. Patrik Kotas, prof. Ing. arch. Roman Koucký, prof. Ing. arch. Bohumil Kováč, CSc., prof. Ing. arch. Vladimír Krátký, prof. PhDr. Petr Kratochvíl, CSc., Ing. arch. Pavla Kvízová, Ing. arch. Pavol Paňák a Ing. Pavel Štěpán.**

Zdůvodnění jednotlivých ocenění najdou zájemci na webových stránkách fakulty.

Ceny děkana

Každý semestr vzniká na Fakultě architektury přibližně 1 000 ateliérových prací. Díky elektronické galerii na webu Fakulty architektury ČVUT je možné si je kdykoliv procházet, vyhledávat a filtrovat podle různých kritérií. Nová soutěž Cena děkana chce vyzdvihnout

Městská plavecká hala v Lounech

a ocenit mimořádné studentské práce a motivovat studenty k dalším kvalitním počínům. V rámci oslav předal děkan Ladislav Lábus ceny vítězům.

V kategorii **Cena děkana za semestrální projekt** zvítězil **Filip Bernard** s projektem **Český dům na Tchaj-wanu**, který vypracoval v ateliéru Ondřeje Císlery a Lenky Milerové.

V kategorii **Cena děkana za diplomní projekt** zvítězil **Jan Pernekr** s projektem **Bubenečský Břeh**, který zpracoval pod vedením Borise Redčenkova.

Vítězem kategorie **Cena děkana za vědu a výzkum** se stal **Jan Petrš** s projektem **Stavební robotické systémy**, který zpracoval v ateliéru Miloše Floriána.

Křest nových knih a zahájení dvou výstav

Během slavnosti byly představeny a pokřtěny dvě nové knihy. Novodobou historií Fakulty architektury v Praze shrnuje kniha **Vzpomínky a poznámky**, která byla vydána k jubileu výuky architektury na ČVUT v Praze v letech 1920–2020. Jejím autorem je významný český historik architektury a pedagog, profesor **Vladimír Šlapeta**.

Při příležitosti 45. výročí obnovení své samostatnosti vydala Fakulta publikaci **Architektura dnes 1976–2021. Alma mater dnes**, která přináší stručný přehled historie fakulty, kompletní soupis členů vedení fakulty, pedagogického sboru, zahraničních hostů, udělených akademických titulů a ocenění, seznamy absolventů studia, vydané knižní publikace a rozhovory. Velký prostor je v knize věnován obrazové části, která nabízí výběr nejpozoruhodnějších realizovaných projektů pedagogů a nejocenenějších studentských prací.

To, že v ateliérech fakulty v současné době vyučují architektky a architekti, kteří nepochybně patří k těm nejlepším, se můžete přesvědčit na výstavě **FA 45/1976–2021/Alma Mater Dnes** v Galerii Jaroslava Fragnera, která představuje nejlepší realizované práce pedagogů Fakulty architektury za posledních pět let.

Zdroj: archiv FA ČVUT

Slavnostní shromáždění v Betlémské kapli

Poslední zahájenou výstavou je výstava **25 let soutěže Urban Design Award**, kterou je možné spatřit venku před vstupem do Galerie Jaroslava Fragnera. Do této soutěže se během 25 let její existence přihlásilo přes 750 projektů z 11 univerzit, oceněno bylo 269 studentů se 172 projekty.

[FA ČVUT, 2. 12. 2021]

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Realizace integrovaných nástrojů v programovém období 2021–2027 je v plném proudu. Výzvy k předkládání integrovaných strategií jsou vyhlášeny

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vyhlásilo dvě výzvy k předkládání integrovaných strategií územního rozvoje pro implementaci tzv. integrovaných nástrojů v programovém období 2021–2027. Integrované nástroje – Integrované územní investice (ITI) a Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) – představují soubor provázaných a územně zacílených intervencí podpořených z programů fondů EU. Realizace strategií významně přispěje k naplnění rozvojových potřeb a využití rozvojového potenciálu v městských i venkovských územích.

Prvním krokem pro čerpání prostředků z vybraných programů fondů EU je schválení integrovaných strategií územního/místního rozvoje. Na základě schválených strategií budou v regionech připravovány integrované projekty, které budou následně překládány do specifických výzev řídicích orgánů programů.

ITI bude realizován v pěti programech

Nástroj ITI bude v ČR implementován ve 13 metropolitních oblastech/aglomeracích (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc, Ústí na Labem – Chomutov, Hradec Králové – Pardubice, Mladá Boleslav, Jihlava, České Budějovice, Karlovy Vary, Zlín a Liberec – Jablonec nad Nisou), které představují póly růstu a rozvoje území. Nástroj ITI bude v ČR realizován v pěti programech (Integrovaném regionálním operačním programu, Operačním programu Doprava, Operačním programu Jan Amos Komenský, Operačním programu Životní prostředí a Operačním programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost) prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti. Na financování implementace strategií se bude podílet Operační program Technická pomoc. ITI bude významnou měrou navazovat na výsledky realizace nástrojů z období 2014–2020 s cílem podpory rozvojového potenciálu urbánních funkčních území a řešení identifikovaných bariér, např. v oblasti udržitelné městské mobility, dobudo-

vání veřejné infrastruktury, podpory mezisektorové spolupráce, předcházení změnám klimatu a prevenci sucha adaptačními opatřeními či zavádění moderních technologií pro zlepšení výkonu územní veřejné správy a zvyšování kvality života občanů.

CLLD se zaměřuje hlavně na venkov

Druhý nástroj, Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD), je na rozdíl od ITI zaměřen zejména na venkovské oblasti, resp. obce do 25 tisíc obyvatel. Nositeli strategií komunitně vedeného místního rozvoje jsou místní akční skupiny (MAS), jež zpracovávají pro území své působnosti víceodvětvovou strategii se zapojením různých místních aktérů, což představuje jeden z hlavních principů metody LEADER, na které je tento nástroj založen. Strategie CLLD zohledňuje místní potřeby a potenciál a zahrnuje inovativní prvky v místních souvislostech, vytváření sítí a spolupráci místních aktérů. MAS při přípravě strategií navazují na strategie CLLD realizované v programovém období 2014–2020, jejichž realizace se blíží k závěru.

Po schválení strategií a zahájení jejich realizace budou projekty žadatelů z území působnosti MAS podpořeny z pěti programů – Integrovaného regionálního operačního programu, Operačního programu Zaměstnanost plus, Operačního programu Životní prostředí, Operačního programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost a Strategického plánu Společné zemědělské politiky. Provoz MAS bude podpořen z Operačního programu Technická pomoc. Na území ČR v současné době působí 180 místních akčních skupin, jež sdružují přes 8 300 partnerů. Území působnosti MAS pokrývá 92,7 % území ČR, žije zde cca 60,4 % obyvatel ČR v 6 004 obcích.

Proces vyhlášení výzvy, zpracování a hodnocení strategií upravuje Metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů a regionálních akčních plánů v programovém období 2021–2027, účinný od 1. 11. 2021. Na přípravě tohoto pokynu

se podílelo široké spektrum zástupců ministerstev i územních partnerů.

Výzva k předkládání žádosti ITI, CLLD a metodický pokyn pro využití integrovaných nástrojů a regionálních akčních plánů je k dispozici na webových stránkách MMR.

[MMR, 2. 11. 2021]

O rozvoji měst a bydlení jednalo OSN v Ženevě

Ministři a zástupci členských států Evropské hospodářské komise OSN (EHK) se sešli na plenárním zasedání Výboru pro rozvoj měst, bydlení a management pozemků. Jeho hlavním tématem bylo „Dostupné, přiměřené a odolné bydlení v životaschopných městech (včetně měst, která čelí extrémním klimatickým podmínkám)“. Jednání Výboru na ministerské úrovni se koná jednou za zhruba čtyři roky a proběhlo ve dnech 6.–8. října 2021 v Ženevě.

Na zasedání byla představena studie „#Housing2030: Zlepšení dostupnosti bydlení v regionu EHK OSN“. Na její tvorbě se podílela síť Housing Europe a Program OSN pro lidská sídla (UN-Habitat) zaměřený na zlepšování životních podmínek městech. V rámci pléna ministři dále odsouhlasili Regionální akční plán 2030 s cílem podpořit rozvoj měst a bydlení v 56 členských státech EHK zahrnujících celou severní polokouli, včetně všech zemí EU. Neopomenutelným obsahem strategických dokumentů jsou návrhy na post-pandemickou obnovu a oživení.

[MMR, 15. 10. 2021]

Světový den měst ve znamení adaptace na klimatické změny

Poslední říjnový den patří Světovému dni měst (World Cities Day), jehož cílem je zvýšení povědomí o globální ur-

banizaci a jejich dopadech. Obecným mottem Světového dne měst je „Lepší město, lepší život“, přičemž tato iniciativa se každý rok zaměřuje na odlišné téma. Tím letošním je adaptace měst na klimatickou odolnost.

„Změny klimatu a přizpůsobení se jim jsou velkým tématem i pro Evropskou unii; jsme proto rádi, že na něj reaguje i Světový den měst OSN. Ten se letos zaměří na zvýšení povědomí o klimatických změnách a reakci měst na ně. Zároveň poskytne možnost sdílet efektivní řešení a možné cesty, jak se bránit oteplování a dalším negativním klimatickým jevům,“ uvedla Daniela Grabmüllerová, náměstkyně pro řízení sekce koordinace evropských fondů a mezinárodních vztahů. „Klimatické změny jsou jednou z hrozeb udržitelného rozvoje, která dopadá na velká i malá města – ať už v podobě záplav, sesuvů půdy nebo extrémních teplot. Více než půl miliardy lidí žijících ve městech je už teď ohroženo stoupající hladinou moří a stále častějšími bouřemi. Právě z prostředí měst by tak měla vzejít řešení založená na vědeckém výzkumu a zapojení podniků,“ dodala Grabmüllerová.

Světový den měst se slaví od roku 2014 na základě rezoluce Valného shromáždění OSN. Hlavním hostitelem letošní iniciativy je egyptský Luxor. Ve svém prohlášení k letošnímu Světovému dni OSN upozorňuje, že v příštích dvou desetiletích se povodně dotknou obyvatel nejméně 136 světových megaměst. V polovině století by pak klimatické změny ve městech mohly ohrožovat až 3,3 miliardy obyvatel.

Cíle a závazky v oblasti rozvoje měst a bydlení koordinuje na celosvětové úrovni Program OSN pro lidská sídla (UN-Habitat), který je zaměřen na zlepšování života ve městech. Věcným gestorem tohoto programu v České republice je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

[MMR, 29. 10. 2021]

